BRAVO BROTHERS

Franquin

Met commentaren van José-Louis Bocquet en Serge Honorez

DUPUIS

We vonden 'm
in een Chinees
restaurant...
Hij had te veel
gegeten en kon zich
niet meer verdedigen...

Opzij!
Gauw!
De deur van zijn
atelier! Flater,
doe die deur open!

?

We hebben hem! Laat 'm niet ontsnappen. Een maaltijd voor elke afgeleverde pagina.
Nee! Per twee platen!
Tekenpapier!
Veel Oost-Indische inkt! En sloten koffie!
ALARM! Hij wil door het raam ontsnappen! Hij heeft een ketting gemaakt met paperclips en plakband.

BRAVO BROTHERS

Franquin

Met commentaren van José-Louis Bocquet en Serge Honorez
Inkleuring door Frédéric Jannin

DUPUIS

Voorzichtig, hè! Hij moet straks nog kunnen tekenen!
AAAAUW! Hij bijt me!
Nou moe?! Dit is echt niet het moment om erbij te gaan liggen...
Volhouden!

De redactie heeft het genoegen jullie aan te kondigen
dat in het nummer van volgende week een nieuw avontuur
begint van ROBBEDOES EN KWABBERNOOT! HOERA!
Werken houdt
je jong!

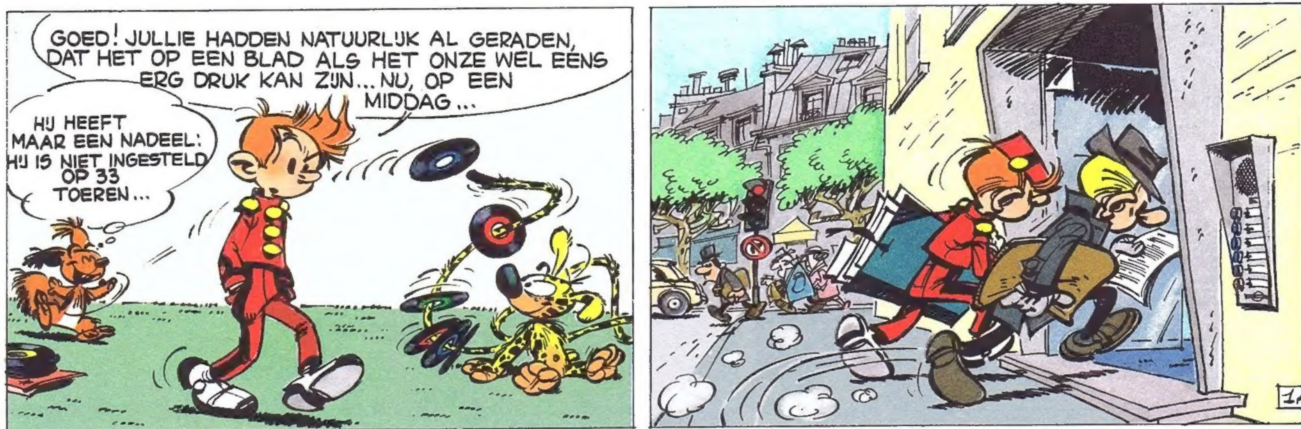

BRAVO BROTHERS

GRRMMMBL! BMMHH!
ZEKER, IK HEB DE BOKKEN-PRUIK OP! EN IK BEGRIJP HEEL GOED WAAROM KWABBERNOOT ZO NEERSLACHTIG IS... WAAROM? DIE JONGEN DIE GESCHAPEN IS VOOR HET AVONTUUR...
WAAR IS MIJN VRIENDJE? WE WILDEN PLAATJES DRAAIEN...
...VOOR GROTE INTERNA-TIONALE REPORTAGES, VERSPILT ZIJN TIJD OM DE FLATERS VAN GUUST TE LIJMEN!...
ZAL IK JULLIE ZIJN LAATSTE OPZIENBA-RENDE STUIP EENS VERTELLEN?...

GOED! JULLIE HADDEN NATUURLIJK AL GERADEN, DAT HET OP EEN BLAD ALS HET ONZE WEL EENS ERG DRUK KAN ZIJN... NU, OP EEN MIDDAG...
HIJ HEEFT MAAR EEN NADEEL: HIJ IS NIET INGESTELD OP 33 TOEREN...
1A

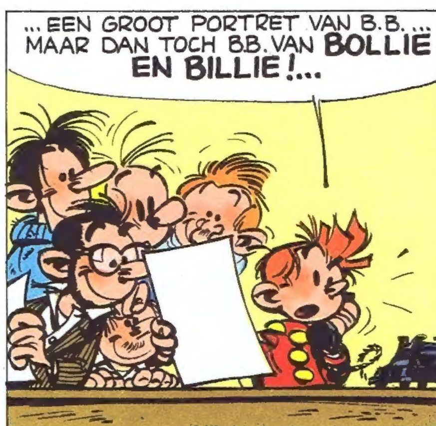

...STOND DE REDACTIE ONDER HOOGSPANNING!
HEP! ZE VRAGEN OF JE AAN JE ARTIKEL WILT DENKEN...
HEEFT NIEMAND MIJN MICROVERHAAL GEZIEN?
DRRRIING
KALM EEN BEETJE... WANNEER MOET HET BIN-NEN ZIJN?
EERGISTEREN AL...
ZEG JONGENS, OP DE DRUKKERIJ HEB-BEN ZE EEN CYLIN-DER VERLOREN... ZE VRAGEN OM EEN STOPSTUK...
REDACTIE
TIK TIK TIK TIK
GEEN PANIEK IN DE TENT, KINDEREN... OVERHAASTE HANDELINGEN...
...HEBBEN TIJD NODIG... LEO, DIT KAN NAAR DE ZETTER GEBRACHT WORDEN...
PLOF

IK HEB IETS TEGEN JE STOMME GRAPPEN, VOORAL ALS DIE MIJN KLEREN BEDERVEN...
...JIDEHEM?...HALLO, KEREL... IK HEB DRINGEND EEN TEKENINGETJE NODIG... ZE-KER!... IK MOET HET OVER EEN KWARTIER HEBBEN... MAAK EEN INSTRUMEN-TENBORD VAN DE BOEING 727...
... HALLO? WAT IS ER BIJ JULLIE GAANDE?... HALLO? HALLO?
...BEN JIJ HET, PEYO? ROBBEDOES HIER... SMURFT HET NOGAL?... HAHA!... ZEG, IK HEB NET JE TEKENING GEKREGEN... VER-BLUFFEND, WERKELIJK! MAAR...
1B

...MAAR HET IS NIET HELEMAAL WAT IK JE GEVRAAGD HEB!.. WAT BEDOEL JE?.. IK SCHREEF JE...

...EEN GROOT PORTRET VAN B.B. ... MAAR DAN TOCH B.B. VAN BOLLIE EN BILLIE!...

HÉ! EEN OGENBLIKJE...
VLUG! DE OPMAAK STAAT OP SPRINGEN.
RRRIIINNG
LEO!
TIK TIK TIK TIK TIK TIK TIK

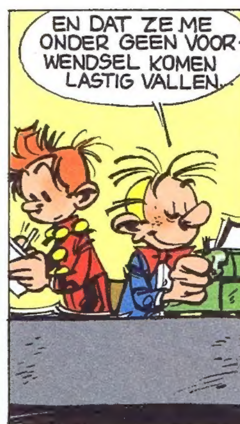

WACHT EVEN !!
JE WILT HET OOK NOOIT GELOVEN ALS IK JE ZEG DAT DIE TEKENING DRINGEND IS...

BROEM
RRRIIINNG
SORRY...
HALLO? IK HEB NAAR DE HEER DEMESMAEKER GE-VRAAGD! HALLO? WAT IS DAT?
HIER ROBBEDOES... WIE BENT U ?

8

WAT!? BEN JIJ HET?! MAAR IK BEN HET!!
EERLIJK, IK HAD JE STEM NIET HERKEND...

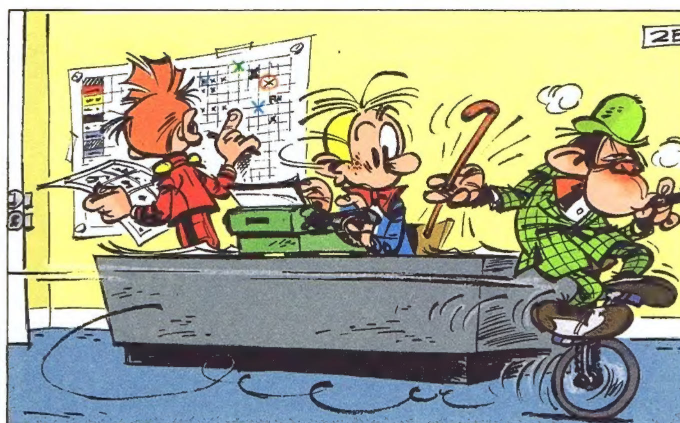

OH, IK KAN ONMOGELIJK IN DEZE OPGEWONDEN OMGEVING WERKEN! IK MAAK DIT ARTIKEL WEL IN MIJN BUREAU AF...
IK GA MET JE MEE...

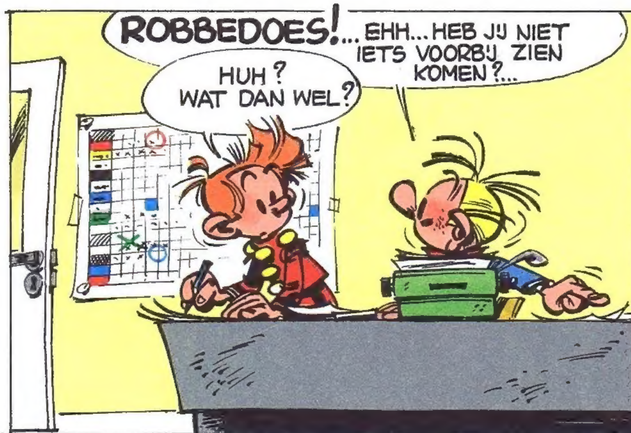

EN DAT ZE ME ONDER GEEN VOOR-WENDSEL KOMEN LASTIG VALLEN...

ZEG, KIJK EENS! GUUST VOLGT EEN DIEET!

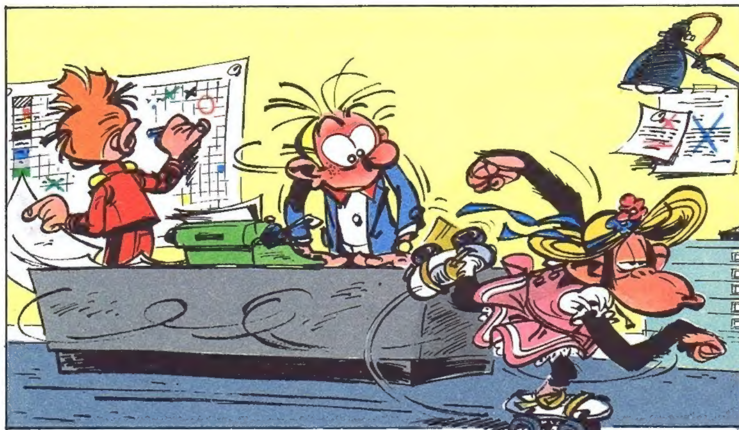

WIL HIJ DAT ALLEMAAL OP-ETEN?!
PFFT, KEREL, DOE GEEN MOEITE DAT TE BEGRIJPEN...

...GELOOF ME, ALS HET VAN GUUST KOMT, KAN NIETS ME NOG VERWONDE-REN...

ROBBEDOES!... EHH... HEB JIJ NIET IETS VOORBIJ ZIEN KOMEN?...
HUH? WAT DAN WEL?

HET IS PRECIES WAT IK AL DACHT, EEN BEETJE OVERWERKT...
VOEL JE JE NIET GOED?

HET IS NIETS... EH... GAAT WEL WEER OVER.

HEB JE NOG STEEDS NIETS GEZIEN!?!
WAT DAN?
ROBBEDOES, JIJ WEET TOCH DAT IK NIET DRINK, WEL?

WEL, IK BEGIN ME AF TE VRA-GEN OF...
NEEEE! IK KAN BESLIST NIET AAN DELIRIUM TREMENS LIJDEN!!
3A

DELI... WAT?!
JA! IK ZIE VREEMDE DIEREN DIE VAN RECHTS NAAR LINKS VOORBIJ KOMEN!

IK OOK!!
DAAR BEGINT HET WEER!!

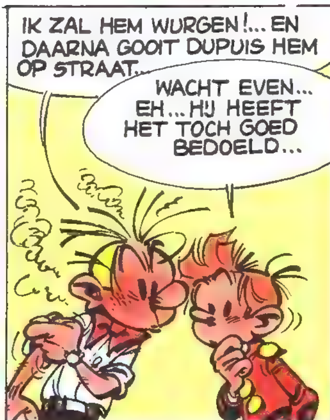

WACHT EENS! APEN... BANAN-EN... DAT KAN ALLEEN MAAR BETEKENEN...

GUUST, KOM HIER!

VAN HARTE GEFELICITEERD EN ONZE BESTE WENSEN... ZO'N LEUK CADEAU HAD JE ZEKER NIET VERWACHT?!!
3B

AI!
ROBBEDOES, HELP ME ZE ALLE VIER DE DEUR UIT TE SMIJTEN...
...IK WIST MAAR NIET WAT IK JE OP JE VERJAARDAG CADEAU ZOU DOEN.. EN TOEN KWAM IK LANGS DE OPENBARE VERKOOP VAN KHAFAR-NAAHUM JE WEET WEL, DAT CIRCUS...
?
?
BOM BOM
CONTRACTEN

...DAT FAILLIET IS GEGAAN! FANTASTISCH: BEREN, OLIFANTEN, LEEUWEN, KAMELEN... KORTOM, IK HAD JE CADEAUTJE MAAR VOOR 'T UITZOEKEN!!!

IK ZAL HEM WURGEN!... EN DAARNA GOOIT DUPUIS HEM OP STRAAT...
WACHT EVEN... EH... HIJ HEEFT HET TOCH GOED BEDOELD...

NOU, WAT ZEG JE NU TEGEN DIE GOEIE OUWE GUUST, HÈ? HÈ?
JA, JA! ZEG HET NU... DAAR WACHT HIJ OP...
DANK JE, GUUST!

PAF
MAAR JE HEBT NOG NIET GEZIEN HOE KNAP ZE ZIJN! ZE KENNEN EEN MASSA TRUCS...
4A

10

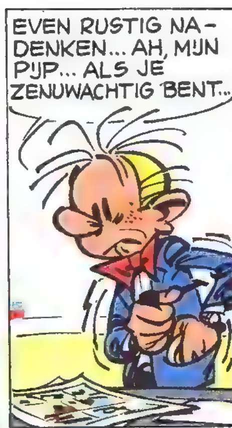
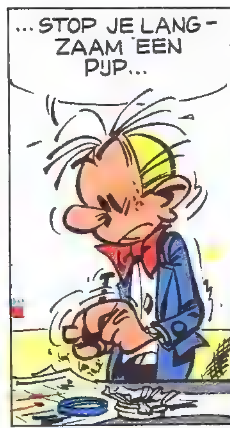

NOU, WAT ZEI IK JE! GEEF TOE DAT WE NOG NOOIT IETS OP KANTOOR HEBBEN GEHAD WAT DAAR OP LEEK!

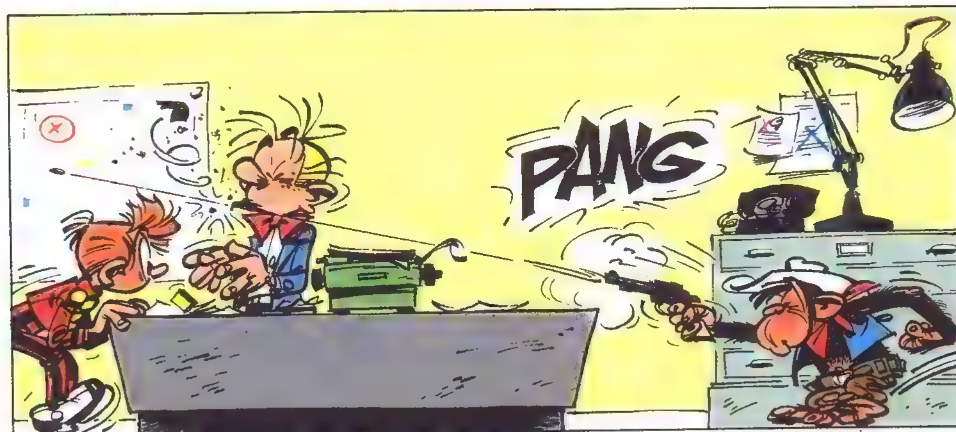

...EN HET BEGINT PAS... BRAVO, BROTHERS!

WEES NOU AARDIG, KWABBERNOOT: IK HEB AL GEMERKT DAT DEZE ONTEVREDEN IS ALS JE VERGEET VOOR HEM TE KLAPPEN...

...EN NAAR HET SCHIJNT IS EEN GEZONDE CHIMPANSEE ZOALS DEZE ZO STERK ALS DRIE MANNEN BIJ ELKAAR... EN KOM MAAR EENS KIJKEN NAAR HUN MATERIEEL... ALLES IN DE PRIJS BEGREPEN...
KLAP
KLAP
KLAP

MAAR NU MOET JE ME HET EERLIJK ZEGGEN, WANT IK KAN ZE NOG RUILEN: ZOU JE NIET LIEVER TWEE BRUINE BEREN HEBBEN DIE OP EEN MOTOR KUNNEN RIJDEN?
4B

...HIJ ZAL ME VRAGEN: " VAN WIE ZIJN DIE APEN IN HET KANTOOR ?"...EN DAN MOET IK ANTWOORDEN: " DIE ZIJN VAN MIJ, MENEER DUPUIS" !!
WAT ZULLEN WE DOEN ?

EVEN RUSTIG NADENKEN... AH, MIJN PIJP... ALS JE ZENUWACHTIG BENT...

... STOP JE LANGZAAM EEN PIJP...

...EN... DAN... WORD JE WEER RUSTIGER...'T LUKT ALTIJD...

PANG

DIT KEER IS HET TOCH MISLUKT!
5A
GUUST! NEEM HEM DIE REVOLVER AF... EH, NEE! KOM ER NIET AAN! RÄÄÄH!

JE HOEFT NIET BANG TE ZIJN, HOOR... PFFF, ZE SCHIETEN BIJNA NOOIT MIS...
KLAP
KLAP
KLAP

OP STRAAT
NOU, DAN MAAR OPBELLEN...

...WIE BENT U?... WIE?... AAN DE NIEUWE EIGENAAR VAN DE APEN ZEGGEN DAT HIJ DE OUDSTE IN DE GATEN MOET HOUDEN?... WAAROM? DRINKT HIJ?... AH, EN DAT IS SLECHT VOOR ZIJN GEZONDHEID?!... HALLO HALLO?...

11

... NEE, IK WEET NIET WIE HET WAS... EEN RAADSEL... EN MIJN ZENUWEN!!... GEEN PIJP MEER, LIEVER EEN SIGARET...

PAS OP !!
SSSSST! STIL ZIJN ALS ZE EEN MOEILIJK NUMMERTJE UITVOEREN...
5B
HIPS!

PANG
HIK
PANG
IK MOET STOPPEN MET ROKEN! HET IS NIET GOED VOOR ME...

WAT EEN LAWAAI BIJ JULLIE... HET LIJKT WEL OF JULLIE ER EEN CIRCUS VAN MAKEN!?!
BROEM

TJAK

TJAK
TJAK
TJAK
TJAK
TJAK

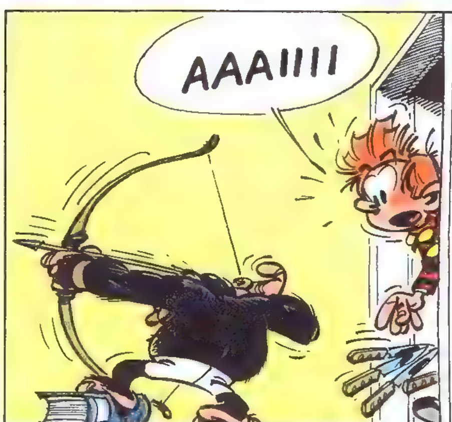

SONJA... TOE, ZEG EENS IETS!...
IK... IK NEEM ONTSLAG...
ZEG EENS, ALS 'N NUMMER JULLIE MINDER BEVALT, MAG JE 'T HEN NIET LATEN MERKEN...
?

12

MIJN ZENUWEN BEGEVEN HET... IK ZAL DIE PILLETJES EENS PROBEREN, DIE FRANQUIN HIER EENS HEEFT VERGETEN...

HET IS UIT! EET MAAR EEN APPELTJE, JONGENS... MAAR MESSEN EN VUURWAPENS ZIJN VERBEURD VERKLAARD... TE GEVAARLIJK, ZIE JE!...
HIK?

HEEL WERKZAAM, DAT MIDDELTJE... MISSCHIEN TEVEEL INGENOMEN?

AAA!!!!

IN ADDER GEV... IN IEDER GAV... IN IEDER GEVAL, IK BEWONDER JE KALMTE...
KLAP
KLAP
KLAP

DIT IS MIJN LAATSTE POGING OM DIE CONTRACTEN GETEKEND TE KRIJGEN!... ALS ZE ME NU WEER EEN HAK DURVEN TE ZETTEN...

WAPENS WEG, DUIZEND BOMMEN EN GRANATEN!

OEI!... OOOH... PARDON!

EHH... GOEDEDAG, MENEER DE-MESMAEKER ...

NIET KWAAD!!

HET... HET SPIJT ME ERG...
ZEKER WEER EEN VAN JULLIE GRAPJES, HÉ? KOM ER NIET AAN!

MAAR...
GRMBL! DAT HAD JE BIJNA EEN NIEUWE HOED GEKOST, JOCHIE.... GRMMBLM...
7A

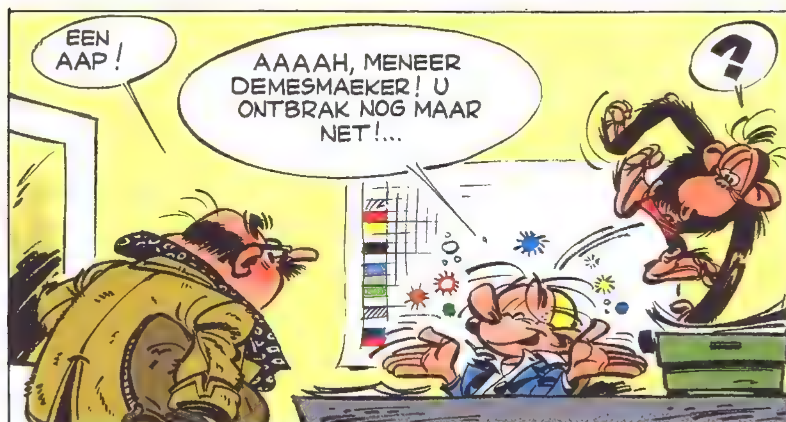
PANG

ZE ZIJN NOG GEVAARLIJKER DAN IK AL DACHT!! IK HEB AL HONDERD KEER MIJN HUID GEWAAGD VOOR DIE STOMME CONTRACTEN!!

FLATER!... DAT DEMESMAEKER NET VANDAAG MOEST KOMEN!!

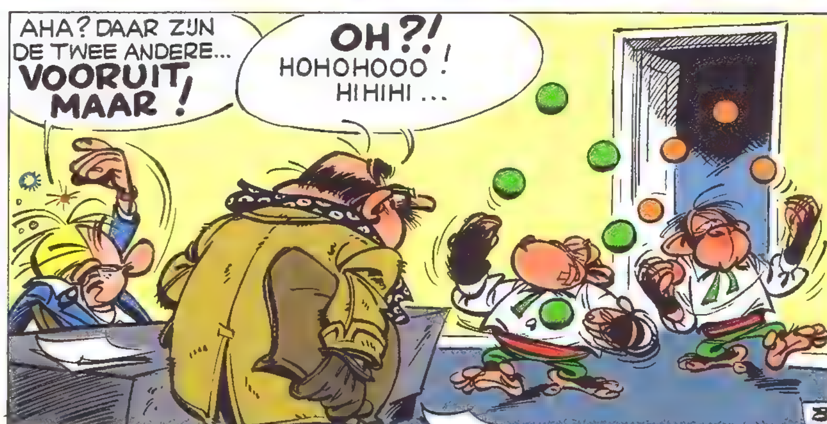
...IK ZAL KWABBERNOOT EENS VOOR DE LAATSTE KEER ZEGGEN HOE IK OVER HEM DENK!!

7B
EEEEEEH... JA...

EEN AAP!
AAAAH, MENEER DEMESMAEKER! U ONTBRAK NOG MAAR NET!...
?

SSST! IK WEET AL WAT U WILT ZEGGEN: "WAT 'N CIRCUS! IK TEKEN GEEN CONTRACTEN MET AAPMENSEN!", VAN JE TRALIEREBOEM ENZOVOORT... ENZOVOORT...
EEN CHIMPANSEE! PFFFF...

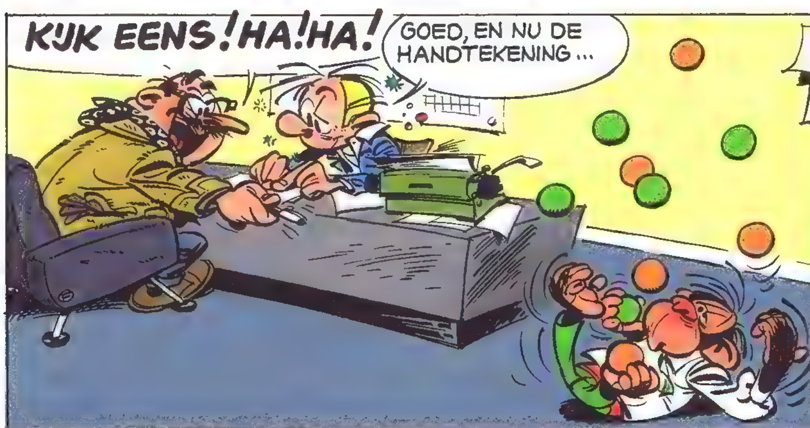

HIHIHI!... IK MOET TOEGEVEN DAT IK APEN ALTIJD ONWEERSTAANBAAR GRAPPIG HEB GEVONDEN...

AHA? DAAR ZIJN DE TWEE ANDERE... VOORUIT, MAAR!
OH?! HOHOHOOO! HIHIHI...
8A

BUITENGEWOON!! WAT ZIJN ZE HANDIG! HA!HA!
SLUIT EEN CONTRACT MET ZE AF ALS U ZE LEUK VINDT...

CONTRACT... CONTRACT? MAAR, HEHE... KWABBERNOOT, OUWE KEREL, HOU JE KOP ERBIJ...

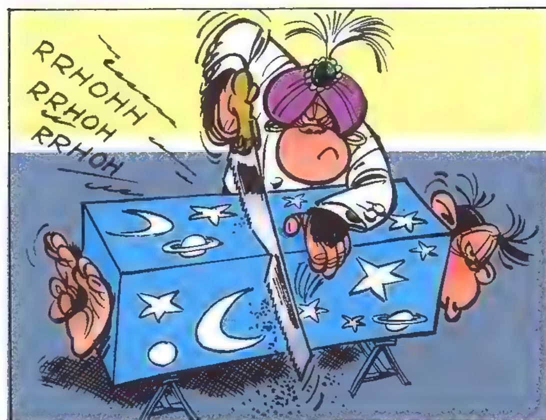

DIT IS STERKER DAN IK! OEAH, HAHAHA!... EEN AAP TE ZIEN, IS AL GENOEG VOOR ME... BEDANKT!... IK HEB DE SLAPPE LACH... HIHI! HIHIHI!...
HIER: "GELEZEN EN GOED BEVONDEN"...

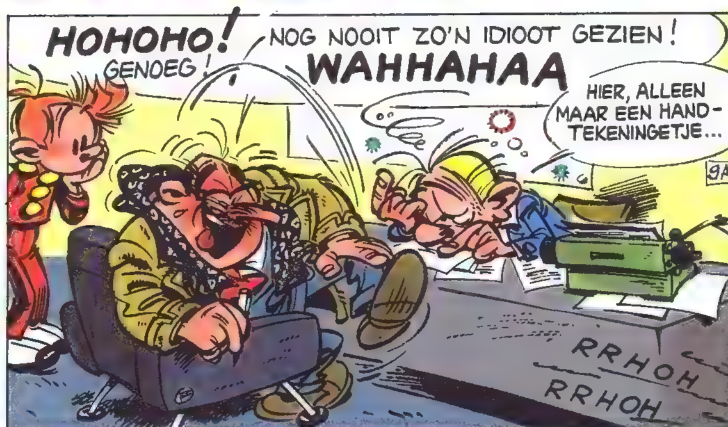

KIJK EENS! HA!HA!
GOED, EN NU DE HANDTEKENING...

HIHIHI! DIT IS TE GEK OM LOS TE LOPEN! HAHA! WAAR WAREN WE?... JUIST...
DE LANG VERWACHTE DAG!
8B

KIJK 'NS! HAHAHA! MAAR WAT DOEN DIE DAAR?! HOEHOEHAHA!!

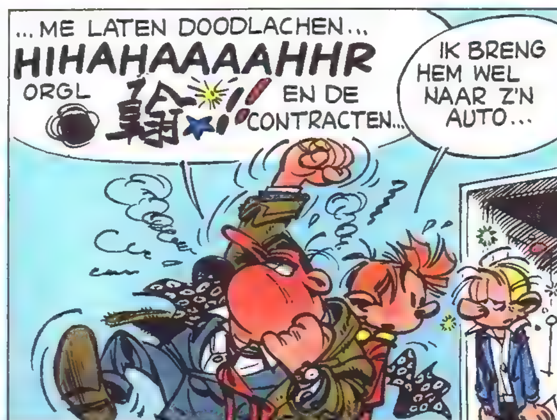

RRHOHH
RRHOH
RRHOH

HOHOHO! GENOEG!
NOG NOOIT ZO'N IDIOOT GEZIEN! WAHHAHAA
HIER, ALLEEN MAAR EEN HANDTEKENINGETJE...
9A
RRHOH
RRHOH

HOEHOEOE... AAI! RHAAAAHHH!

HAHAHAHOEE
AI AI AI... DA'S EEN DOORGESTOKEN KAART HAHAAI... ZE WILLEN ME...

...ME LATEN DOODLACHEN... HIHAHAAAAHHR ORGL EN DE CONTRACTEN...
IK BRENG HEM WEL NAAR Z'N AUTO...

...MOETEN ZE MAAR LATEN TEKENEN... HOEHOEE!... DOOR DIE APEN... ...WHAHAARHEUH! AI! FRISSE LUCHT...
9B

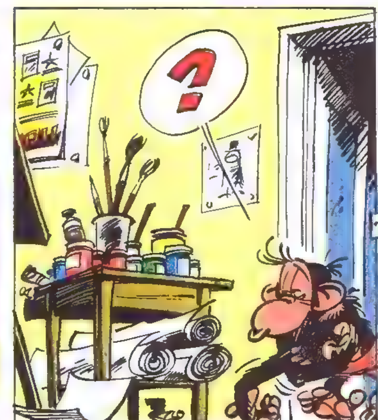

EN NU WAS HET BIJNA ONDERTEKEND... HET SCHEELDE ÉÉN SECONDE...

DZOOÏNG

JE MAG NIET VERGETEN TE APPLAUDISSEREN NA ZO'N MOOI NUMMER... JE WEET TOCH DAT HIJ DAT FIJN VINDT!
KLAP KLAP KLAP KLAP

WEL, JE BENT NIET ERG IN JE SCHIK!... EN DAT TERWIJL WIJ HET ONMOGELIJKE DOEN OM JE EEN LEUKE VERJAARDAG TE BEZORGEN...
WAAR ZIJN DE APEN? LATEN WE TENMINSTE...

... PROBEREN TE VOORKOMEN DAT ZE IN DE ANDERE BUREAUS ROMMEL MAKEN
!?

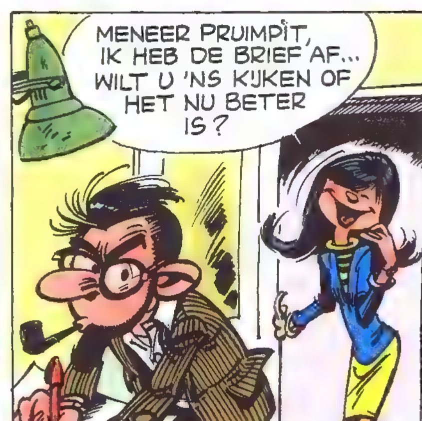

?
10A

OH! BRAVO! PRACHTIG! KRASSER HEEFT ZIJN STIJL VERANDERD... JONGENS, WAT 'N MEESTERLIJKE VOORPAGINA VOOR HET EXTRA-NUMMER!

HET WOORD ROBBEDOES HIER, IN 'T WIT... EN LAAT DAAR DIRECT NEGATIEVEN VAN MAKEN!
DAT IS NOG EENS STIJL!

TJAK TJAK TJAK

MENEER PRUIMPIT, IK HEB DE BRIEF AF... WILT U 'NS KIJKEN OF HET NU BETER IS?

10B
AH, GOED... MAAR... BIJ HET P.S... BEN JE WEER IN JE FOUTJES VERVALLEN... LEES MAAR: ZEFKLOP, ZEFKLOP, ZEFKLOP...
?

'K MOET DIE APEN WEER-VINDEN! ZE ZULLEN PANIEK ZAAIEN...

SAPPERLOOT!
DAG, MENEER HEUYLDELINCX, EH...

...GEEN NIEUWS HIER ?...
BENT U MENEER DUPUIS ?! AH, DROMMELS! IK BEN WEER EENS M'N BRIL KWIJT, EN DAT IS BEROERD...

...WANT IK MOET DE FILMS VAN HET MICROVERHAAL AFKNIPPEN, SAPPERLOOT...
NEE, HIJ HEEFT KENNELIJK NIETS GEZIEN...

AH, JUFFROUW JANNIE, ZEG 'NS... HEEFT U NIET GEZIEN...

SAPPERLOOTJES, DAT IS JUFFROUW JANNIE NIET... HET IS EEN NIEUW MEISJE...
11A

ZEG, PICCOLO! KEN JE DE KNAAP DIE DE APEN HEEFT GEKOCHT ?
JA... EH
GEEF HEM DIT DAN...
?!

HEEL BELANGRIJK, WEET JE. DIE APEN ZIJN KOSTBAAR... EN TEER... 'T GELD IS VOOR JOU...
WACHT 'S!

ZEG... WACHT EVEN!
KLAP
WEG! NOGAL SCHUCHTER, DIE MENEER...

17

HET SPIJT ME, MENEER KRASSER... JE HEBT ER VERLEDEN MAAND NOG EEN GEKREGEN... DRUK NIET ZO HARD OP UW POTLOOD ALS U TEKENT...

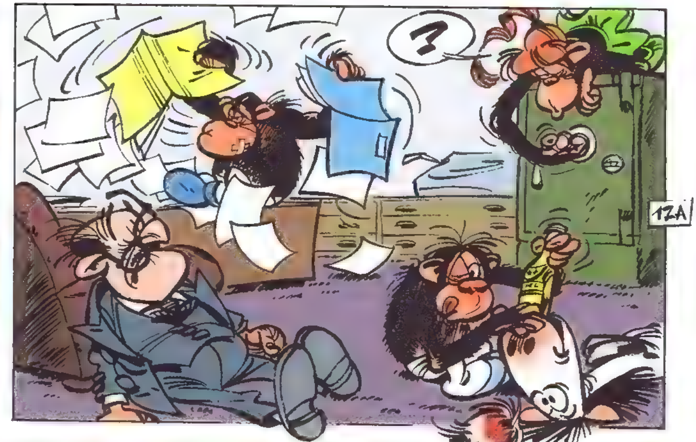

AI! LAAT UW AS NIET VALLEN! DIT KANTOOR MOET ER NETJES UITZIEN!...

... IK WACHT OP DE HEREN VAN DE BELASTING...
11B

HY VAN GESTEL
VERBODEN TOEGANG VOOR WIE HIER NIETS TE MAKEN HEEFT

GRRR! SMAKELOZE GRAPJAS! JE VERSTOPPEN ONDER EEN LAFHARTIGE ANONIEME VERMOMMING, DAT KUN JE, HE? ERUIT!!

EN DIE MANNEN VAN DE BELASTINGEN DIE HIER ZO BINNEN KUNNEN KOMEN!... WAT EEN SCHANDAAL... AAAH...

?
12A

18

EEN KLEIN, SCHUCHTER MANNETJE HEEFT ME DIT PAPIER GEGEVEN EN GING ER TOEN VANDOOR...
RUST, FRUIT: PEREN, PRUIMEN, PERZIKEN... ENZ... VERSCHILLENDE GROENTEN... AH, DAT IS HET DIEET VOOR DIE APEN...

WEL, WEL! DAT IS MISSCHIEN DE KEREL DIE ZE IN HET CIRCUS HEEFT VERZORGD... AARDIG DAT HIJ ZO BEZORGD IS OM HUN GEZONDHEID...

ZEKER, MENEER VAN GESTEL IS EEN BESTE KEREL...

JE ZULT HET WEL ZIEN. ONBERISPELIJKE BOEKEN... EEN IJSELIJKE ORDE...

HIK
EUHUMM... MIJNHEER VAN GESTEL... WIJ KOMEN VAN DE INSPECTEUR DER BELASTINGEN...
12B

WAT EEN TOESTAND! DIT IS GEWOONWEG AFGRIJSELIJK! ZE MOETEN OPGESLOTEN WORDEN!
AHA, HIER ZIJN ZE!
... ZIJN ZE GOED RIJP?... MOOI ZO, STUUR ME TWINTIG KILO... EN DOE ER WAT PRUIMEN EN PERZIKEN BIJ...
SNIK HIK!
HO! OEHAHA! WAT EEN HARDE AANSLAG!!

WIE HEEFT DIE ROMMEL BIJ MENEER VAN GESTEL OP ZIJN GEWETEN?

!!
?

EH... GUUST! WAT DIE APEN BETREFT...
JA! KWABBERNOOT RAAKT ER WEL AAN GEWEND! IK BEN BLIJ. HET WAS NIET ZO MAKKELIJK EEN KADOOTJE TE VINDEN!
13A

IK WILDE GUUST UITLEGGEN WAAROM JE ZIJN KADOOTJE NIET KUNT HOUDEN... MAAR IK ZOU HEM ERMEE KWETSEN...
IK HEB EEN IDEE!

WAT DOEN WE ERMEE?
IK GEEF DIE APEN EEN KALMERINGSMIDDEL...

HÉ! WIE ZIT DAAR OP HET TERRAS? DAT EIGENAARDIGE VENTJE DAT NET HIER WAS...

... EN HIJ KIJKT HIERHEEN. WEL, WEL!
TABAK

19

OH! DAT DROEVIGE MANNETJE ZIT MET EEN PROBLEEM... EN IK DENK DAT IK HET WEET... IK GA EENS MET HEM PRATEN...

WORD EENS WAKKER, OUWE KEREL! LAAT DIE APEN OPHOUDEN MET ROMMEL MAKEN. DOE IETS...

13B

VERDRAAID!? HIJ IS ER NIET MEER!
DUPUIS

EN IK WILDE HEM NET... AH?

NEE! KIJK ME DEZE STOETHASPEL EENS AAN! ZIT VOLKOMEN IN DE KNOOP MET DE PLAKBAND!!... EN DAN ZEGGEN ZE NOG...

... DAT DIE OP ONS LIJKEN. ZE ZIJN BESLIST VEEL STOMMER DAN WIJ... BLIJF STIL ZITTEN!...

ZEKER, MENEER DUPUIS! IK GEEF U MENEER KWABBERNOOT DOOR, MENEER DUPUIS...
CLIC

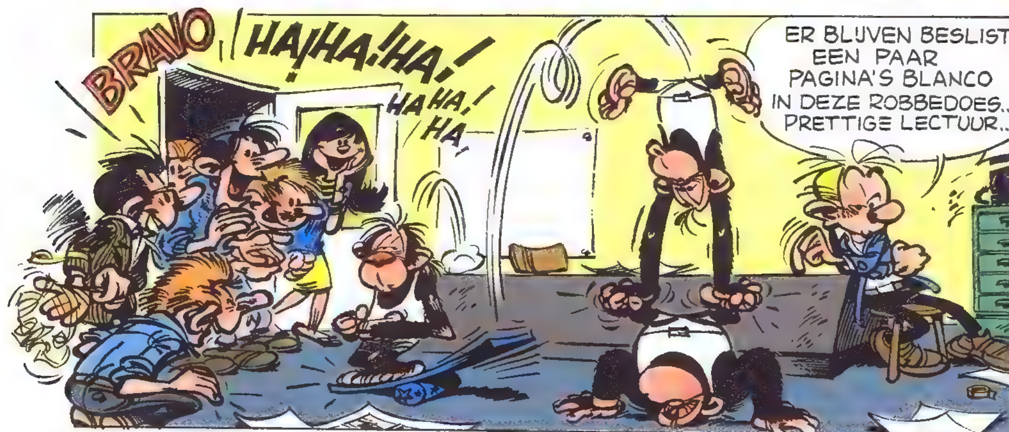

14A
...EN DE MACHINES STAAN TE SPRINGEN OM UW ARTIKEL!... IK BEGRIJP MAAR NIET WAAROM U WERKELOOS KUNT BLIJVEN TOEZIEN...
WEL, EHH...

20

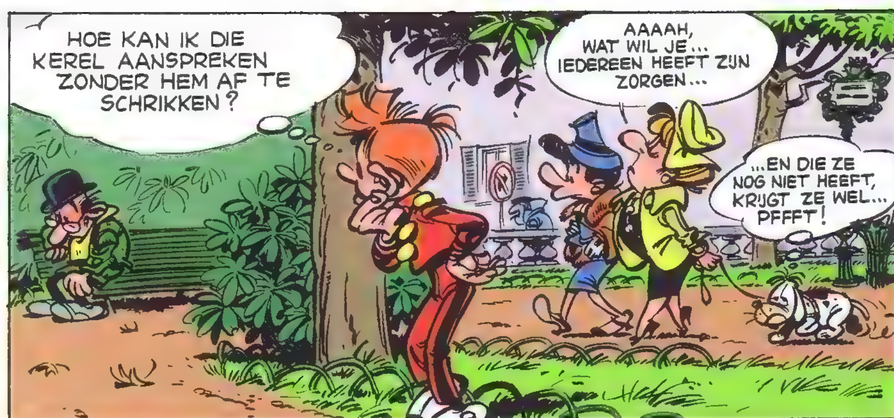

KIJK EENS, HIJ LEERT ZE NU AL SPELLETJES!... IK WIST WEL DAT HIJ AAN DIE DIERTJES GEHECHT ZOU RAKEN...

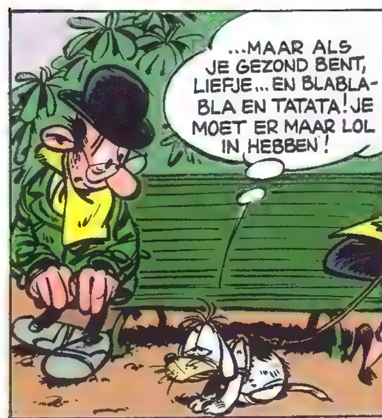

FLATER, WE HEBBEN GEEN PLAKBAND MEER. ZOU JE EENS...
EH... KWABBERNOOT GEBRUIKT HET OP HET OGENBLIK...
HIJ ZAL ONS WEL EEN BEETJE GEVEN...
NEE, HIJ GEBRUIKT DE HELE ROL...

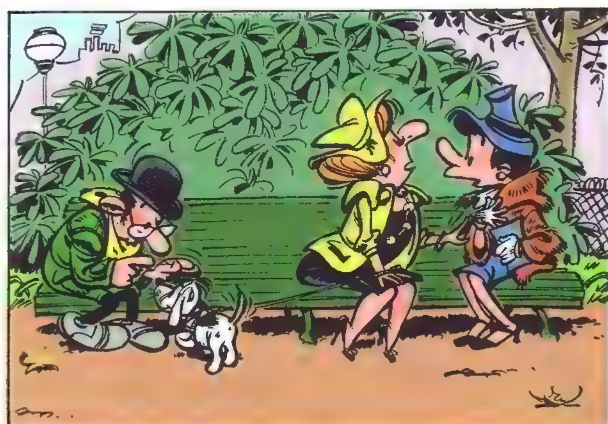

TERWIJL WIJ ONS DOODWERKEN ZIT JIJ MET APEN TE SPELEN!! ALS DE ANDEREN DAT WISTEN, ZOU JE WAT TE HOREN KRIJGEN!!!

BRAVO
HA!HA!HA!
HA HA! HA
ER BLIJVEN BESLIST EEN PAAR PAGINA'S BLANCO IN DEZE ROBBEDOES... PRETTIGE LECTUUR...

14B
HIJ IS HET... HIJ GAAT HET PARK BINNEN...

HOE KAN IK DIE KEREL AANSPREKEN ZONDER HEM AF TE SCHRIKKEN?
AAAAH, WAT WIL JE... IEDEREEN HEEFT ZIJN ZORGEN...
...EN DIE ZE NOG NIET HEEFT, KRIJGT ZE WEL... PFFFT!

...MAAR ALS JE GEZOND BENT, LIEFJE... EN BLABLABLA EN TATATA! JE MOET ER MAAR LOL IN HEBBEN!

TIEN MINUTEN LATER...
15A

WEL, IK HOEF NIET MEER VERDER TE ZOEKEN NAAR DE KNAAP DIE DIE APEN AL DIE KUNSTJES HEEFT GELEERD!... HIJ IS ER STERK IN...

BRAVO!
NU EEN ANDER KUNSTJE MET DE MUSSEN, MENEER...

GROET NU HET LIEVE PUBLIEK MAAR... WEL, ZIE JE...

21

VERGEET DE ARTISTEN NIET...
HEI! HOLA! GEEN BEDELAARS HIER! D'R UIT, HOP!

IK BEDEL NIET, IK WERK...
HIER NIET! WIL JE MIJ DE REGLEMENTEN LEREN, HÈ?

15B
...GEEN CIRCUS HIER...

?
PARDON, MENEER...IK ZAG UW KUNSTJES MET DIE MUSSEN... VERBAZEND... EH... IS HET DRESSEREN VAN DIEREN UW SPECIALITEIT ?

JOCHIE, IK BEN DE ENIGE DIE EEN GIRAF EEN DUBBELE SALTO MORTALE HEEFT KUNNEN LEREN ! VRAAG DE DIRECTEUR VAN DE DIERENTUIN MAAR... NU BEN IK ZONDER WERK !

AH ? EH... EN DIE APEN... ZIJN DIE OOK UW LEERLINGEN ?

DE BROTHERS ? JA DIE ZIJN M'N HUZARENSTUK !

HAHA !
ZE ZIJN MEESTERLIJK
HI HI HI
HOEAHH
BIS !
HEB JE EVEN TIJD VOOR EEN DRINGEND ARTIKEL ???
16A

22

DÄAR ZITTEN MAANDEN GEDULD IN... AL HUN SPULLEN HEB IK MET DE HAND GEMAAKT !
JAMMER DAT U ZE MOEST VERKOPEN !
TAXIS
STANDPLAATS

IK HEB ZE NIET VERKOCHT ! ZE WAREN VAN HET CIRCUS... ZE WILDEN ME GEEN KREDIET GEVEN...

IK ZOU ZE TERUGGEKOCHT HEBBEN EN ZE AAN DE HELE WERELD HEBBEN LATEN ZIEN... ZE ZULLEN ALTIJD SUCCES HEBBEN...

NOE
EN
DE
BROTHERS
IK LAAT U NIET BINNEN... HET IS ER ZO'N ROMMEL...

U ZULT OOK WEL ZEGGEN: " HELP UZELF, ZO HELPT U GOD" MAAR... PFFF...

HEI ?
16B

!

VERDORIE! ALWEER SMEERKAAS! STEEDS WEER SMEERKAAS...
ZOZO! WEER VERTROKKEN NAAR EEN SELF-SERVICE, HÈ?? MAAR MET DIT VAK KAN IEMAND TOCH WEL ZIJN BROOD VERDIENEN, OF NIET SOMS?
NOE
EN
BROTHERS

IK MOET TOCH ETEN... EN NU IS 'T TIJD VOOR MIJN ONTBIJT...
WACHT 'NS EVEN... ALS DE NIEUWE EIGENAAR U DE APEN NU EENS TERUGGAF...

LEER MIJ DE MENSEN KENNEN, JOCHIE...

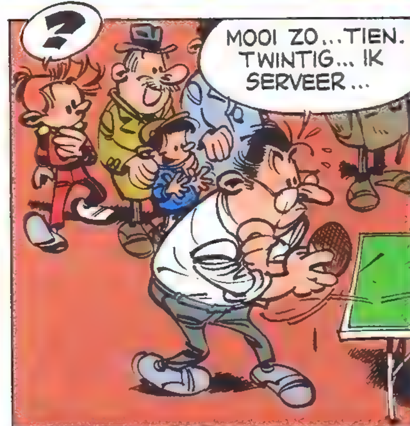

DIE GEVEN GEEN PRESENTJES!
BANG
BARS KARAKTER!
17A

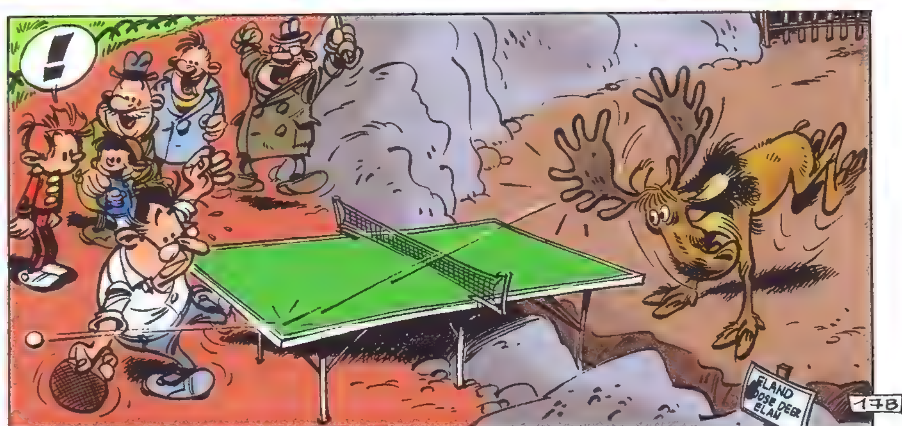

HMM! IK WILDE HEM ALLEEN MAAR HELPEN! EIGENAARDIGE KEREL, DIE NOË...
CLANG

MAAR DAT IS GEEN REDEN OM HEM NIET TE HELPEN...

DA'S EEN IDEE! HIJ SPRAK OVER DE DIRECTEUR VAN DE DIERENTUIN... IK GA HEM EENS OM RAAD VRAGEN...

DE DIRECTEUR? JE ZIET HEM VAN HIERUIT... HIJ IS AAN HET SPELEN...
BEDANKT!

?
MOOI ZO... TIEN. TWINTIG... IK SERVEER...

!
17B

DIE ELAND IS BUITENGEWOON, MENEER DE DIRECTEUR!
IK WIN ER NOOIT EEN... IK GEEF HET OP!
KLAP KLAP KLAP
KLAP KLAP KLAP

NIET OVERDRIJVEN, ROBBEDOES... HIJ HEEFT TWEE RACKETS EN BOVENDIEN HEB IK AL LANG NIET MEER GETRAIND...
WAS HIJ NIET DE PUPIL VAN EEN ZEKERE NOË ?

PRECIES... DIE NOË HEEFT ENKELE DIEREN HIER GEDRESSEERD... DAT TREKT DE MENSEN AAN...
WAT VINDT U VAN NOË ?
SLECHT KARAKTER...

DIE KEREL KAN ENKEL MAAR MET DIEREN OVERWEG... MAAR OM KUNSTJES TE LEREN...

...VIND IK HEM EEN GROOT GENIE!
18A

24

EIGENLIJK IS DIE NOË EEN GOEIE KEREL DIE ALTIJD PECH HEEFT GEHAD.
NU WEET IK WAT IK MOET DOEN...

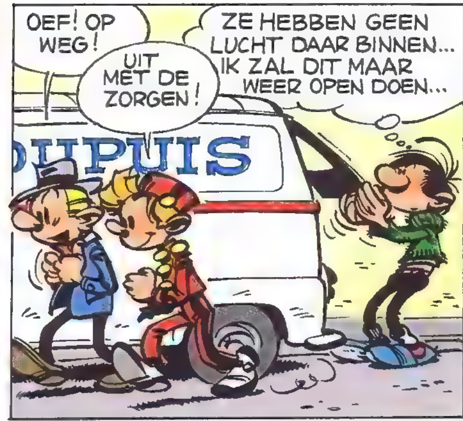

IK LEG GUUST ALLES UIT... IK WEET ZEKER DAT HIJ HET BEGRIJPT.
HOE? WAT?

GUUST IK MOET JE EENS WAT VERTELLEN...

ROBBEDOES HEEFT GELIJK... SNIKKK... DIE ARME KEREL MOET DIE APEN TERUG HEBBEN... BEN JE NIET VERDRIETIG, ZEG?
DE BIEZEN PAKKEN, JONGENS!
STAAT DE KLEINE BESTELWAGEN IN DE GARAGE?

HOE ROEREND, ZE WILLEN HUN KOFFER NIET IN DE STEEK LATEN...
NEE! IK HELP BESLIST NIET MEE...
EINDELIJK EENS IETS OM JE DOOD TE LACHEN IN DEZE KEET, EN DAN MOET HET WEG!!!
18B

HÉ, LAAT DIE APEN NIET LOSLOPEN OP STRAAT, HOOO!.. ROBBEDOES, DUW JE ?
TREK TOCH, KWABBERNOOT...
NU JA, GUUST! DE BESTEN MOETEN ALTIJD GAAN...
DUPUIS
HIK
SNIK

OEF! OP WEG!
UIT MET DE ZORGEN!
ZE HEBBEN GEEN LUCHT DAAR BINNEN... IK ZAL DIT MAAR WEER OPEN DOEN...
DUPUIS

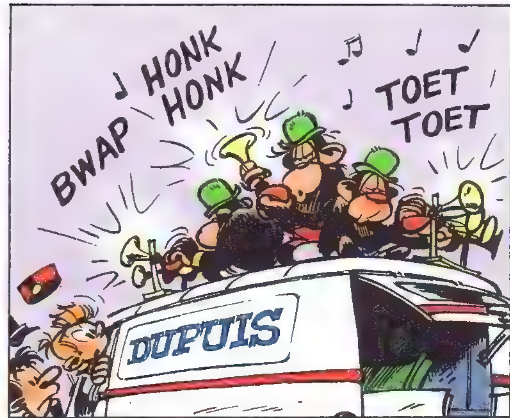

...DAN IS HUN REIS WAT AANGENAMER...
DUPUIS

ZIEZO, DAT STOMME AVONTUUR IS NOG GOED AFGELOPEN...
BANG
ZEG 'NS...
HONK

ACHTER ONS ZIT EEN KEREL MET Z'N CLAXON TE SPELEN...
HONK
TOET POETPOET
19A

GRAPPIG, HÈ? EEN CLAXON DIE DE "BLAUWE DONAU" SPEELT, OFSCHOON TOETEREN VERBODEN IS HMMM!...
HONK
TOET
TOET
WAT? IK RAAK M'N CLAXON NIET AAN!
TUUT
ZEKER EEN TRUCJE OM DE GRAPJAS UIT TE HANGEN, HMM?

ZOU JE NIET OPHOUDEN ALS IK MET JE SPREEK?...
DIT IS EEN VERGISSING...
HONK
DAT WALSJE IS MOOI... MAAR IK COMPONEER EEN ANDER DANSJE. EN DIT IS MIJN PARTITUUR...
TOET
TOET

BWAP
HONK HONK
TOET TOET
DUPUIS

ONMIDDELLIJK WEER NAAR BINNEN! HOP! HOP!
IK KAN HET U UITLEGGEN; DIT ZIJN GEDRESSEERDE APEN... ZE VOEREN EEN VAN HUN NUMMERS OP...
DUP

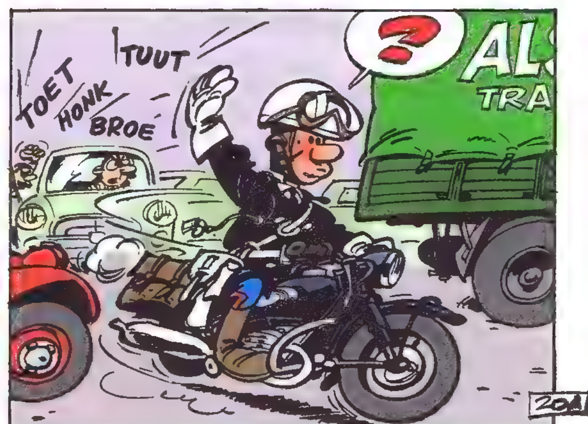

DOE NET ALS IK: KLAP IN JE HANDEN...
HÈ ZEG! TOE NOU!
JA, JA! VLUG...
KLAP KLAP

WAT HEB IK JE GEZEGD?...
19B

ZIE JE WEL, ALLES KOMT OP Z'N POOTJES TERECHT.
ROBBEDOES, SCHIET OP!

MAAR ZE KUNNEN OOK ERG GRAPPIG ZIJN: ZE HEBBEN EEN STEL RARE VERMOMMINGEN!... MOEST JE 'NS ZIEN!... HOHOHOOO!

MAAK TOCH DE WEG VRIJ! JULLIE VEROORZAKEN EEN VERKEERSOPSTOPPING!
TRRRRIIIIIIIT
TOET
TUUT
BROE

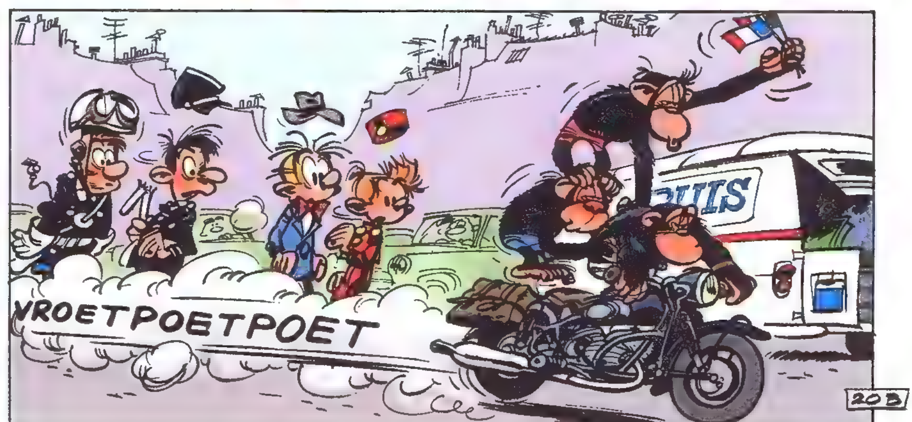

TOET
TUUT
HONK
BROE
?
20A

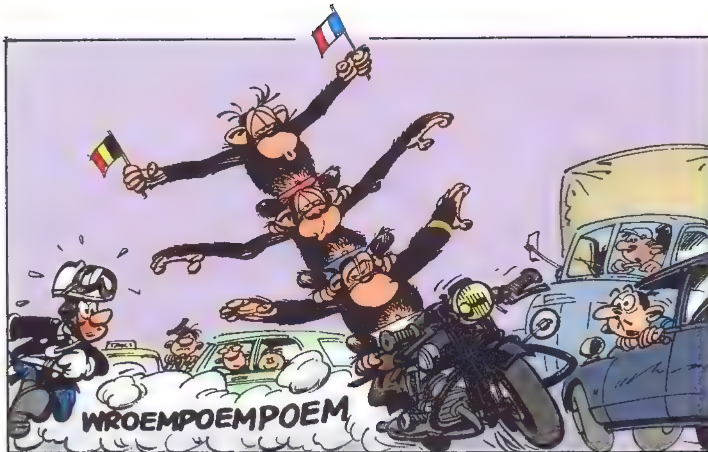

WAT IS DAT HIER?
OH, BEMOEI ER JE NU EENS NIET MEE! IK KAN ZELF WEL EEN VERKEERSOPSTOPPING ONTWARREN!
...JA, EEN EINDJE TOUW AAN DE DEURKLINK... ZE ZIJN SLIM GENOEG OM ZE VAN BINNENUIT TE OPENEN...

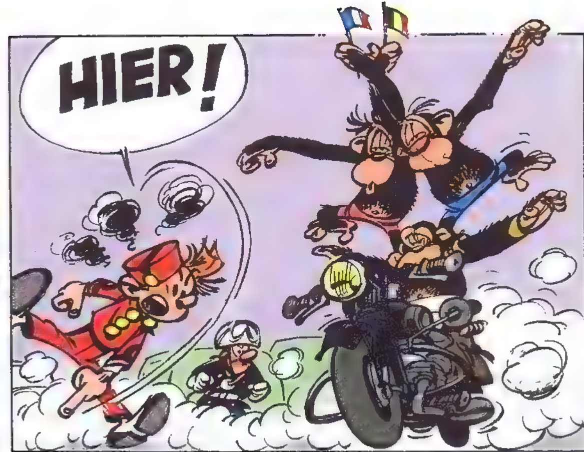

...EN OM TE BEGINNEN, WIL IK GEEN ENKELE CLAXON MEER HOREN!

?
TOET

EH... EEN REFLEX. 'N BETREURENSWAARDIGE REFLEX. PECH GEHAD...

VROETPOETPOETPOET
20B

WROEMPOEMPOEM

HIER!

DAT WAS LEUK, HÈ ?...
ZEG, EEN RAAD...
IN DE WAGEN!
KLAP KLAP KLAP

...EN HUP, EN HUP! ZE ZIJN ER ALLE DRIE...
NU IS ER GEEN NARIGHEID MEER TE VREZEN...
21A

HE?
... WANT JIJ BLIJFT BIJ ZE OM ZE TE BEWAKEN...

... JE APEN!

...UITGEVERIJ DUPUIS, HHMM ?!
JA! ZE ZULLEN DIE UITGEVERIJ DE POLITIE-PRIJS VOOR DIT JAAR TOEKENNEN...
VROEM

27

NEE, DIKKE, DAAR! NIET AAN DE DEUR KOMEN! DAT GAAT NIET!
BOEM
EEN BEETJE RUSTIG, JULLIE VIEREN, WE ZIJN ER...
DUPUIS

BRENGEN ZE VOOR MIJ DE BROTHERS MEE ?!!
AH, EN... EH ... HEEFT U TEN MINSTE GOED VOOR HEN GEZORGD ?
!
21B

VERDIKKIE, ZE ZIEN ER TEVREDEN UIT...
HIJ KON WEL EENS DANK JE ZEGGEN!
PFF! JE ZIET ZO WEL, DAT HIJ TEVREDEN IS EN DAT IS HET BELANGRIJKSTE...

HEB JE DIE VOGEL GEZIEN? WAT HEEFT...
EEN EKSTER... IK VERTEL HET JE NOG WEL... KOM WE LATEN ZE ALLEEN...

ZO, ZIJN JULLIE ER! HMMUM... ZEG, KWABBERNOOT, WE ZULLEN HARD MOETEN WERKEN OM AL DAT FRUIT OP TE KRIJGEN DAT JIJ HEBT BESTELD... IK HEB HET MAAR OP JE BUREAU LATEN LEGGEN...

EEN WEEK LATER...
HELA! DE APEN ZIJN TERUGGEKOMEN!
RHAAH!
... DIE KEREL ZEI DAT ZE GOEDENDAG WILDEN ZEGGEN...
WE GAAN KIJKEN!
22A

28

ZEG, EHH... WE GAAN OP TOURNEE...
BRAVO!

EEN PRACHTIG CONTRACT... EN ALLES DANK ZIJ JULLIE... ZEKER!

EH... DE EKSTER IS VAN BEROEP VERANDERD: ZE VERSPREIDT NU ONZE FOLDERS...
EERLIJK, NOË, ZO ZIE IK HET LIEVER!

HÉ! MAAR WIE RIJDT NU DIE WAGEN ?!?

GUUST? HÉ, GUUST, WAAR ZIT JE ?

SSSSTTTT! HOU JE MOND! IK GA EEN ANDER KADOTJE ZOEKEN VOOR DE VERJAARDAG VAN KWABBERNOOT...
AIAAI! EHH... LUISTER EENS, GUUST...
22B

EINDE

CHAQUE SEMAINE
LE JOURNAL DE
spirou
ATTEINT
LES SOMMETS DU RIRE
HIPS

BRAVO LES BROTHERS

Spirou

1435

HEBDOMADAIRE 28e ANNÉE 52 PAGES 14 OCTOBRE 1965 FRANCE : F 0,80 BELGIQUE : 10 F SUISSE : 0,90 F

14 oktober 1965

Het weekblad *Robbedoes*, dat al achtentwintig jaar bestaat, krijgt een nieuw jasje. Zoals Robbedoes aankondigt, verschijnt het blad voortaan volledig in kleur, terwijl de week ervoor sommige bladzijden nog werden gedrukt in zwart, grijs en een vreemde oranje steunkleur. Hierdoor moest Yvan Delporte, de hoofdredacteur sinds 1953, wekelijks met veel overleg het blad samenstellen, zodat de reeksen afwisselend in deze vreemde kleuren werden afgedrukt.

Het dreamteam

Dit nummer 1435 is extra bijzonder omdat Franquins universum ruim aan bod komt: Robbedoes, Kwabbernoot en Guust op de voorplaat, de voortaan gebruikelijke halve plaat van Guust op bladzijde 3 en het begin van *Bravo Brothers* op bladzijde 6 en 7.
Vanaf de volgende week staat er boven de halve plaat van Guust een aflevering van *Heet van de redactie*, Yvan Delportes fantasierijke kroniek over het bruisende leven op de Robbedoesredactie, eveneens geïllustreerd door Franquin.
In nummer 1435 is het volledige 'dreamteam' van de gouden tijd van *Robbedoes* aanwezig. De voorplaat is ingekleurd door Will, die regelmatig met Franquin samenwerkte, in het bijzonder bij *Het masker der stilte*. Het logo van *Spirou* is ontworpen door de voormalige reclametekenaar Jean Roba: de 'S', die het rood en zwart van het piccolokostuum verenigt, en de grote goudkleurige stip op de 'I', die een knoop voorstelt.
Zoals gewoonlijk wordt Franquin bij *Guust Flater* geassisteerd door Jidéhem, die ook nog het begin van het tweede avontuur van Sophie aflevert – oorspronkelijk een bijfiguur uit de verhalen van Starter – plus een reclamepagina voor de kleine Fiat 600. Roba, die in 1958 Franquin hielp bij het tekenen van *De miniatuurtjes* en *Tembo Taboe* voor *Le Parisien Libéré*, heeft zijn *Bollie en Billie* op de achterpagina gehuisvest.
Will tekent een verhaal van *Baard en Kale* naar een scenario van Maurice Rosy, de artistiek directeur van *Robbedoes* en rechterhand van Yvan Delporte. Samen zetten ze hun stempel op het tijdschrift.

Peyo en Morris, die ooit Franquins collega's in een kleine Brusselse tekenfilmstudio waren, zijn ook present. Peyo stelt zich tevreden met een halve strippagina waarop de Smurfen Corn Flakes aanprijzen, en hoewel er geen verhaal van Lucky Luke verschijnt, is Morris in dit nummer toch zichtbaar in de rubriek *Negende kunst, museum van het beeldverhaal* die deze keer gewijd is aan *Gédéon* van Benjamin Rabier.
Ook Jijé mag niet ontbreken. Hij is de 'peetvader' en de drijvende kracht achter de gedenkwaardige reis van 1948 toen hij samen met zijn gezin, Franquin en Morris naar de Verenigde Staten ging om het 'rode gevaar' van het communisme te ontvluchten. Deze luidruchtige goedzak, die kwistig is met raadgevingen en Kwabbernoot schiep voordat Franquin de reeks overnam, is in dit nummer vertegenwoordigd met twee platen van *Jerry Spring*.
Het dreamteam wordt gecompleteerd door Willy Lambil, die nog niet *De blauwbloezen* tekent, maar de Australische avonturen van Sandy en Hoppy, en Sirius, huisvriend van de familie Dupuis en tekenaar van *Timoer*. De andere medewerkers aan dit nummer zijn Jean-Michel Charlier, Charles Jadoul, Piroton, Mitacq, Herbert en Jacques Devos.
Verder belooft *Robbedoes* ons dat de dierenrubriek van René Hausman en de autorubriek van *Starter*, die in 1957 door Franquin in het leven is geroepen en nu door de productieve Jidéhem wordt geïllustreerd, volgende week terugkeren.
Voor Franquin is dit een periode vol artistieke uitdagingen. Behalve *Bravo Brothers* tekent hij voor *Robbedoes* ook talrijke illustraties in allerlei technieken, waaronder omslagen in aquarel en gouache en vignetten voor *Heet van de redactie* die uit niet meer dan gekleurde silhouetten bestaan. Het is het tijdperk van de moderne typografie en de popart.

Spirou, eerste cover voor Bravo Brothers. 1965

PIROU 1439 et 1440 11 nov. avec pl. à Pirou 6 ... +
montage le 19/10/65

Bravo Brothers

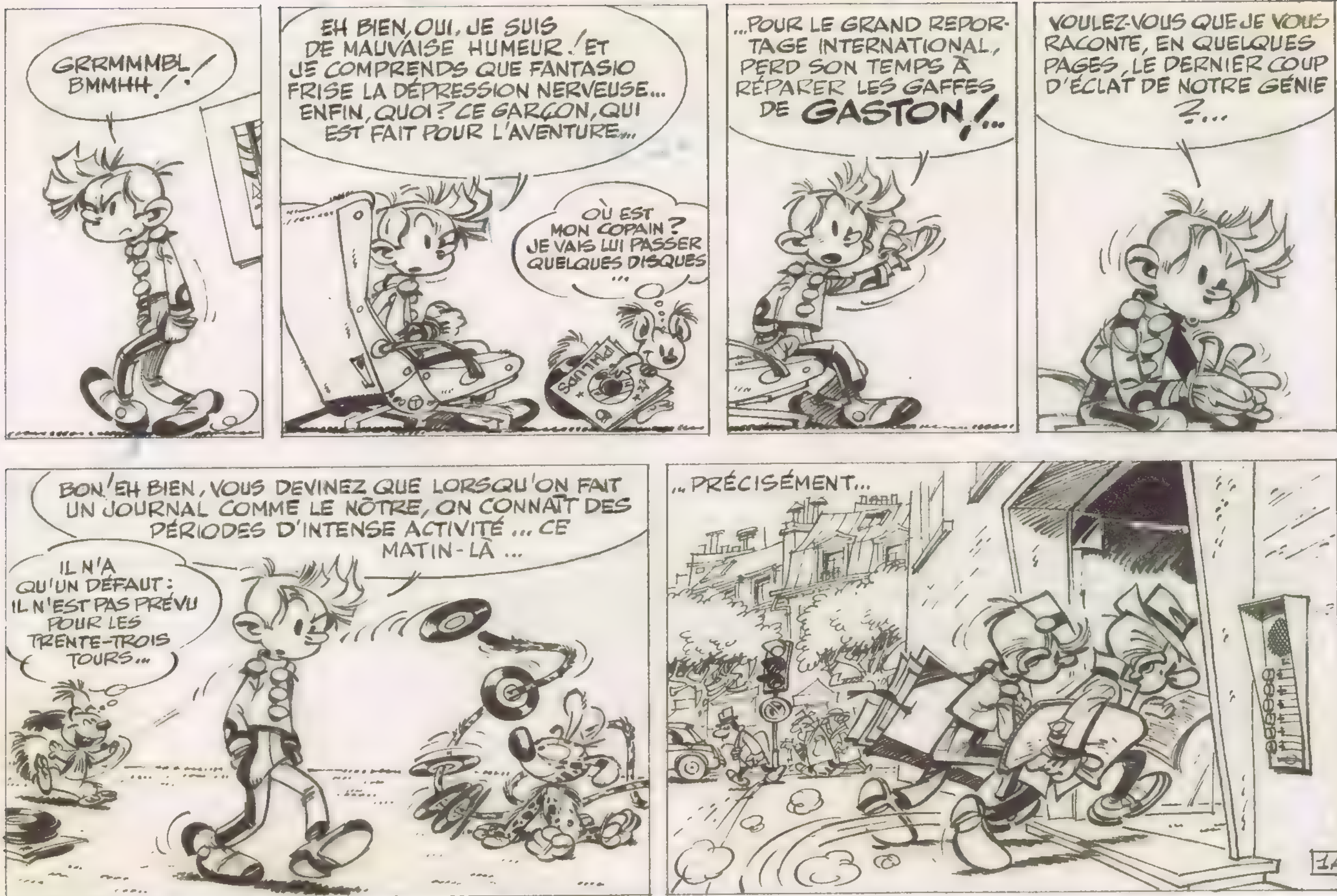
Robbedoes, Kwabbernoot en André

Wanneer André Franquin in 1965 aan de eerste plaat van *Bravo Brothers* begint, moet hij zijn best doen om nog in 'Robbedoes en Kwabbernoot' te geloven. Hij is dan al sinds 1946 met de figuren bezig en heeft al achttien albums met hun avonturen getekend. Robbedoes werd in 1938 voor Uitgeverij Dupuis bedacht door Robert Velter, alias Rob-Vel en de reeks wordt tijdens de oorlog verder uitgewerkt door Joseph Gillain, alias Jijé. In 1946 wordt de reeks bijna bij toeval aan Franquin toevertrouwd. Omdat zijn mentor Jijé zich in Italië wil documenteren voor zijn biografie van Don Bosco, moet André Franquin, die dan pas tweeëntwintig is, midden in een verhaal het stokje overnemen. Hij doet het eigenlijk alleen om Jijé uit de brand te helpen. Wanneer hij korte tijd later samen met Morris in het kielzog van Jijé en zijn gezin door New Mexico reist, besluit hij de piccolo terug te geven, omdat het niet zijn eigen personages zijn. Bovendien heeft hij bitter weinig affiniteit met de reeks. Jijé doet niet moeilijk en tekent weer enkele platen, maar die bevallen Charles Dupuis niet. Omdat Charles een beetje het kneusje van de uitgeversfamilie is, mag hij zich gaan bezighouden met het jeugdblad *Spirou/Robbedoes*, maar uiteindelijk blijkt hij als enige een instinct te hebben voor het uitgeven van strips. Hij heeft vrijwel meteen door dat er achter Franquins eerste onhandige, Disney-achtige tekeningen een genie schuilgaat en hij weet de zes jaar jongere tekenaar ervan te overtuigen zich over het lot van het huispersonage te ontfermen.

De rest is stripgeschiedenis. In de jaren erna maakt Franquin van Robbedoes de enige serieuze rivaal van Kuifje – Hergé noemde zijn jongere collega de beste tekenaar van dit deel van de wereld – en levert enkele meeterwerkjes af... Van *Pas op, Kwabbernoot!* via *Het nest van de marsupilami's* en *Z van Zwendel* tot *QRN op Bretzelburg*.
De eerste tekenen van vermoeidheid worden rond 1960 zichtbaar. Franquin heeft samen met scenarist Greg het opmerkelijke tweeluik over Zwendel afgerond: *Z van Zwendel* en *De schaduw van Z*. Hoewel Franquin graag verder wil gaan op dit pad van de humoristische sciencefiction, geeft Charles Dupuis de voorkeur aan een terugkeer naar de dierenpoëzie van *Het nest van de marsupilami's*. Terwijl Franquin nog aarzelt over de te volgen koers, begint hij in 1961 op goed geluk, zonder een uitgewerkt scenario, aan *QRN op Bretzelburg*. Hij doet al snel een beroep op Greg om een gepland Zwendelverhaal om te werken, maar na zeven maanden gooit hij de handdoek in de ring. De lezers van *Robbedoes* moeten anderhalf jaar wachten op het vervolg van dit avontuur, dat ondanks de vertwijfeling van de auteur een van de hoogtepunten uit zijn oeuvre is en vooruitloopt op zijn latere werk.

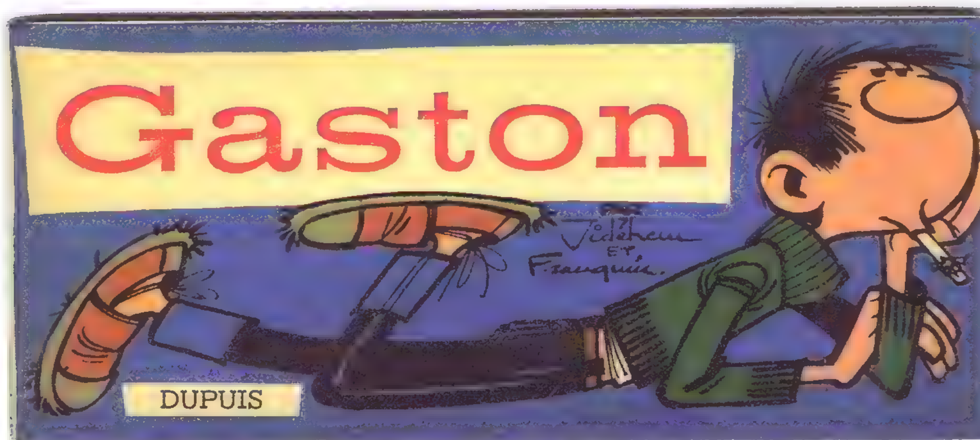
Gedurende deze periode van onzekerheid en frustratie blijft Franquin echter aan het werk. Wekelijks tekent hij met zijn jonge assistent Jidéhem de gags van Guust. Dit personage, dat in 1957 als een grap in het leven is geroepen om door de bladzijden van het tijdschrift te dwalen, is een steeds grotere plaats in de verbeelding van de tekenaar in gaan nemen. Na verloop van tijd belichaamt Guust de vrijheid om te denken, te lachen en te scheppen, terwijl Robbedoes de dwang vertegenwoordigt om te produceren en regels te volgen.
Wanneer Franquin de eerste lijn van het eerste plaatje van *Bravo Brothers* op papier zet, buigt hij zich niet in de eerste plaats over zijn tekentafel om een verhaal te maken over Robbedoes, die tot verdriet van Charles Dupuis al ruim twee jaar afwezig is in het blad dat zijn naam draagt. Bovendien is het dan al een gouden regel in de stripwereld dat de verkoop van een reeks keldert als er niet elk jaar een nieuw deel verschijnt. Franquin staat daarom onder constante, maar vriendschappelijke druk. Om zijn vriend en uitgever ter wille te zijn begint hij toch maar aan een nieuw verhaal. Er is echter geen rol weggelegd voor Zwendel of voor de marsupilami, die op de eerste plaat gedurende één plaatje zichtbaar is, en de personages naar wie de reeks genoemd is, worden – bijna stiekem, zoals hij destijds geïntroduceerd werd – overschaduwd door een zekere Guust...
Bravo Brothers verschijnt vanaf nummer 1435 (14 oktober 1965) tot nummer 1455 (3 maart 1966). Tweeëntwintig platen, getekend met Engelse marterharen penselen van het merk Rowney of Isabey, terwijl *QRN* met de eveneens Engelse 'profileerpennen' van het merk Sommerville was uitgevoerd. Later schakelt Franquin weer over op de pen, daarna gebruikt hij opnieuw penselen, en weer later Duitse Rotringpennen. Het papier met de welluidende naam Schoeller-Parole is ook Duits. Op de eerste plaat van *Bravo Brothers* verwelkomt Robbedoes ons, terwijl hij in een *Lady*-stoel zit. Deze fauteuil, die heel populair is in de jaren zestig, wordt in 1951 ontworpen door Marco Zanuso uit Milaan. Franquin heeft er plezier in om in zijn strips te verwijzen naar de eigentijdse vormgeving. En hij heeft een goede smaak, want de meubels worden vandaag nog steeds geproduceerd. Dezelfde *Lady*-fauteuil treffen we trouwens ook aan in het interieur van 'Ton en Tinneke', een reeks die André Franquin van 1955 tot 1958 voor Lombard maakt. Hij is een kunstenaar van zijn tijd, en zijn humor spreekt vooral zo aan omdat hij met enige overdrijving tekent wat hij om zich heen ziet, in zijn atelier of in de woonkamer. De uitbarstingen van Pruimpit, de lach en een traan van Guust, ze behoren allemaal tot Franquins karikaturale kijk op de werkelijkheid.

1A

GRRMMMBL! BMMHH!
EH BIEN, OUI, JE SUIS DE MAUVAISE HUMEUR! ET JE COMPRENDS QUE FANTASIO FRISE LA DÉPRESSION NERVEUSE... ENFIN, QUOI? CE GARÇON, QUI EST FAIT POUR L'AVENTURE...
OÙ EST MON COPAIN? JE VAIS LUI PASSER QUELQUES DISQUES...
...POUR LE GRAND REPORTAGE INTERNATIONAL, PERD SON TEMPS À RÉPARER LES GAFFES DE GASTON!...
VOULEZ-VOUS QUE JE VOUS RACONTE, EN QUELQUES PAGES, LE DERNIER COUP D'ÉCLAT DE NOTRE GÉNIE ?...
BON! EH BIEN, VOUS DEVINEZ QUE LORSQU'ON FAIT UN JOURNAL COMME LE NÔTRE, ON CONNAÎT DES PÉRIODES D'INTENSE ACTIVITÉ ... CE MATIN-LÀ ...
IL N'A QU'UN DÉFAUT: IL N'EST PAS PRÉVU POUR LES TRENTE-TROIS TOURS...
...PRÉCISÉMENT...
1A

SPIROU 1B

...LA RÉDACTION ÉTAIT SOUS PRESSION!
HEP! ON DEMANDE SI TU PENSES À TON ARTICLE ...
PERSONNE N'A VU MON MINI-RÉCIT?
DRRRIINS
SOYONS CALMES... QUAND DOIT-IL RENTRER?
AVANT-HIER, SANS FAUTE ...
LES GARS DE L'HÉLIO ONT PERDU UN CYLINDRE...ILS DEMANDENT SI ON N'A PAS FAIT UNE FARCE...
RÉDACTION
TIC TIC TIC TIC
LES ENFANTS, NE NOUS AFFOLONS PAS... CE QUI PREND DU TEMPS,...
...C'EST LES FAUSSES MANŒUVRES... LÉON! CECI PEUT PARTIR À LA COMPOSITION...
TCHAC
JE SUIS CONTRE TES GAGS IDIOTS, SURTOUT QUAND ILS ABÎMENT LES VÊTEMENTS...
...JIDÉHEM ?...BONJOUR, MON VIEUX...TU PEUX ME FAIRE UN PETIT DESSIN URGENT? MAIS SI!...JE DOIS L'AVOIR DANS UN QUART D'HEURE... FAIS-MOI UN TABLEAU DE BORD DE BOEING 727...
...ALLÔ? QU'EST-CE QUI EST TOMBÉ, CHEZ TOI?...ALLÔ? ALLÔ?
...C'EST TOI, PEYO? SPIROU, ICI...ÇA SCHTROUMPFE BIEN, OUI? HAHA!... DIS J'AI REÇU TON DESSIN ...ÉPATANT, PARFAIT! MAIS...
1B

Het allereerste album van Guust. 1960

B.B.

De grap boven aan de tweede plaat is nu misschien een beetje duister. In 1965 denkt iedereen bij 'B.B.' in de eerste plaats aan Brigitte Bardot die dan op het hoogtepunt van haar roem is, en niet aan Bollie en Billie. In de Franse tekst verwijst Franquin naar *Benoît Brisefer* (Steven Sterk), een personage van Peyo dat ook in het weekblad verschijnt. De vertaler vergat echter op de vorige plaat Peyo's naam door die van Roba te vervangen, waardoor de grap in het Nederlands nog raadselachtiger wordt. In deze tijd zijn verwijzingen naar de actualiteit nog zeldzaam in humoristische strips. In 1966 geeft Roba in zijn strip 'De sliert' de bewoners van de Galopingo's het uiterlijk van Antoine, een populaire Franse zanger.

Guust, de wijze flater

Guust doet op 28 februari 1957 zijn intrede in het weekblad *Robbedoes*. Zijn oorsprong is de stof van legendes: Franquin zag het silhouet tijdens de reis door de Verenigde Staten en Mexico, en de naam zou ontleend zijn aan een flaterende vriend van Yvan Delporte die Gaston heette. Yvan Delporte, hoofdredacteur van 1953 tot 1968, was overal getuige van. Hij vertelde erover: "In een café, ergens in de buurt van de redactie, zaten we samen – hij met een trappist en ik met een cola-munt – over het nieuwe personage te praten. Franquin schetste op een bierviltje een groot rond hoofd met een warrige haardos, een appelvormige kokkerd en een verbouwereerde blik. Schaterend als meeuwen begonnen we absurde ideeën te spuien."
En Jidéhem, die een belangrijk aandeel in de uitvoering van de flaters zou krijgen, voegde eraan toe: "Yvan gaf Franquin meteen alle steun, terwijl veel anderen in zijn omgeving zeiden: *Je verspilt je tijd met dat personage. Concentreer je liever op Robbedoes."*
Deze held zonder werk, die aanvankelijk de bladzijden van *Robbedoes* verlevendigde en vervolgens zijn eigen strip van een halve en later een hele pagina kreeg, werd vierhandig getekend. In het begin nam Jidéhem het leeuwendeel van het tekenwerk voor zijn rekening. Later nam Franquin de personages over. "Hij zei altijd: *Ronder!* Hij vond dat ik te stijf tekende." En wanneer Franquin in 1969 definitief met Robbedoes stopt, heeft hij zijn handen vrij om in zijn eentje de lotgevallen van de kantoorbediende in beeld te brengen.

Guust kruist tweemaal het pad van Robbedoes en Kwabbernoot tijdens hun avonturen: in *Een rustige vacantie* uit 1957 en in *Boeven op de kermis* uit 1958. Deze twee korte verhalen zitten net als *Bravo Brothers* verscholen achter de titels van het hoofdverhaal: *De gorilla heeft het gedaan* en *Het nest van de marsupilami's*. Tijdens zijn gastoptredens geeft Guust een demonstratie van zijn flatertalenten.
In *Bravo Brothers* is Guust niet langer de verbaasde sul uit *Boeven* en *Vacantie*. In feite is hij de enige die zijn kalmte bewaart, terwijl Kwabbernoot, De Mesmaeker, Van Gestel en zelfs Robbedoes hun koelbloedigheid verliezen en volledig door het lint gaan tijdens de gekte die de Brothers ontketenen.
In zijn kinderlijke naïviteit is Guust het verstandigst van allemaal. Flater wordt in dit verhaal een fantasierijke en poëtische wijsgeer.

SPIROU
2A

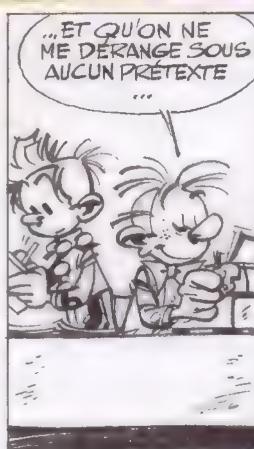

39

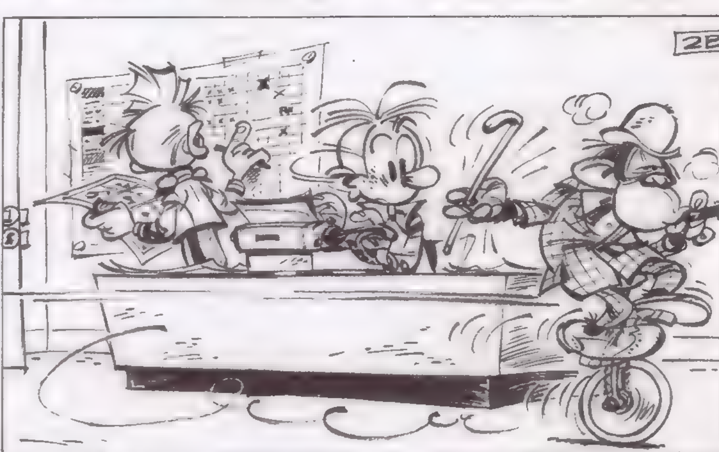

2
B.

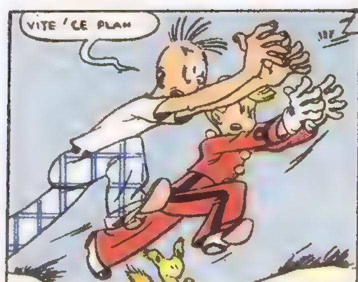

1435 - 7

1435

De allereerste verschijning van Kwabbernoot, getekend door Franquin. Studies voor een cover van Spirou. 1960

De metamorfose van Kwabbernoot

Sinds de naam Fantasio, die in het Nederlands Kwabbernoot luidt, in 1939 voor het eerst in het weekblad verscheen, heeft het personage enige opmerkelijke veranderingen ondergaan. Hoofdredacteur Jean Doisy gebruikt aanvankelijk het pseudoniem Fantasio/Kwabbernoot om redactionele artikelen te ondertekenen, later treedt het personage in tekstverhalen op. Omdat de bezetter tijdens de Tweede Wereldoorlog weigert de noodzakelijke 'papiervergunning' te verstrekken aan de uitgever in Marcinelle, wordt de publicatie van het weekblad *Robbedoes* stopgezet. Om ervoor te zorgen dat de lezers Robbedoes niet vergeten, komt Jean Doisy op het idee om een reizende marionettenvoorstelling over de avonturen van de piccolo uit Charleroi te schrijven. Hij geeft hem een metgezel: Kwabbernoot.

In 1944 brengt Jijé hem op papier tot leven. Hij maakt van hem een nogal robuuste zonderling die als journalist werkt voor *Humoradio*, een familietijdschrift van Uitgeverij Dupuis. Deze modieus geklede snoeshaan is verstrooid, dromerig, onhandig en van tijd tot tijd creatief. De vroege Kwabbernoot heeft diverse uitvindingen op zijn conto staan, zoals de bril met ruitenwisser, de uitschuifbare auto, de Kwabberhefschroef, het gorillakostuum uit *De gorilla heeft het gedaan*, en de verbeterde Dion-Bouton uit *Een rustige vacantie*. Hij lijkt in deze periode verdacht veel op een kantoorbediende in spijkerbroek en touwschoenen die hij even later zal tegenkomen. Zodra Guust Flater op de redactie verschijnt, wordt de speelse Kwabbernoot serieuzer. Hij heeft zijn meerdere gevonden als het om grappen en blunders gaat. Nu hij geconfronteerd wordt met de extravagante uitspattingen van Guust, verandert Kwabbernoot in een chagrijnige, humorloze vaderfiguur die Guust verwijt wat hij eerder zelf deed. Kwabbernoot wordt het slachtoffer van de vele geniale, maar rampzalige uitvindingen van Guust, van de Flaterfoon tot het dodelijke Zwitserse zakmes.

In *Hommeles in Rommelgem* beseft ook Robbedoes dat Kwabbernoot veranderd is en hij ontvoert zijn vriend om weer op avontuur te gaan!

Kwabbernoot verlaat de redactie en zal er nooit meer terugkeren, op de twee gags 512 en 513 na, waarin Kwabbernoot ter afwisseling van Rommelgem nog een keer de lucht van de redactie komt opsnuiven. Op de eerste van deze platen stormt Kwabbernoot woedend het gebouw uit om het kantoor van Robbedoes in te ruilen voor het kasteel van Rommelgem waar het angstaanjagende gebrul weerklinkt van Zwendel die weer een baby geworden is.

Kwabbernoot en Guust zullen elkaar nooit meer tegenkomen.

SPIROU 3A

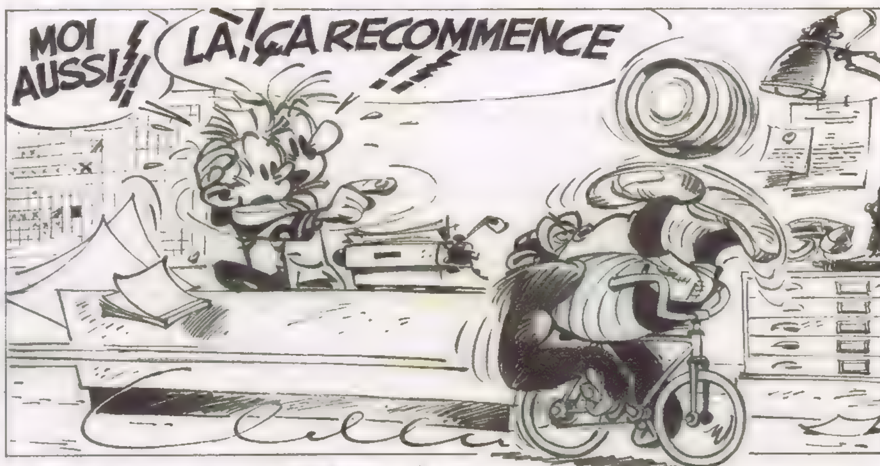

1436 - 52

De redactie van het weekblad Robbedoes, zoals Franquin die bedacht in 1963

De stripredactie verstript...

“We zeiden vaak over *Hommeles in Rommelgem* dat het een beetje *De juwelen van Bianca Castafiore* van ‘Robbedoes en Kwabbernoot’ was,” zegt Isabelle Franquin, de dochter van André. “Maar volgens mij is dat toch eerder *Bravo Brothers*, want de redactie is het echte huis van Robbedoes. Daar ben je bij hem ‘thuis’!”

Franquin herhaalt vaak dat zijn Robbedoesredactie grotendeels fantasie is. “Ik was er niet op uit een redactie uit te beelden die bijzonder functioneel was. Ik richtte haar in met bureaus, lampen, archiefkasten enzovoort, maar verder werkte ik niets uit. Bovendien was ik niet consequent in het gebruik van mijn decors. Het was een redactie waar de werkruimtes voortdurend veranderden.” Het is de ideale redactie van de verbeelding. Een subtiele synthese van het interieur van het Dupuiskantoor in Brussel en de buitengevel van Rue Bellini 8 in de chique wijk Passy, waar Dupuis zijn Parijse kantoor heeft ondergebracht. Via de gags van Guust leren de weekbladlezers Pruimpit, Krasser, typistes en de anderen kennen. Tussen de plaatjes door maken ze ook kennis met meneer Dupuis – van hem is niet meer te zien dan een voet, maar iedereen heeft een heilig ontzag voor hem – terwijl Kwabbernoot de functie van redactiesecretaris vervult, zonder dat we te weten komen wat zijn werk precies inhoudt. Kortom, dit wereldje rond Guust gedraagt zich vooral als de perfecte omgeving voor de wekelijkse grappen en niet als een optimaal functionerend bedrijf.

Guust Flater komt in 1957 in dienst van de Robbedoesredactie. Uitgeverij Dupuis, waarvan de drukkerij zich in Charleroi bevindt – vijftig kilometer ten zuiden van Brussel – heeft twee jaar eerder de redacties naar hartje Brussel verhuisd, waar ze op de zesde verdieping van een winkelgalerij, vlak bij de Muntschouwburg, kantoorruimtes van World Press hebben gehuurd. ‘Redacties’? Ja, want de Waalse uitgever publiceert niet alleen *Spirou en Robbedoes*, maar ook *Bonnes Soirées* en *Le Moustique* en de Nederlandstalige versies ervan, *Mimosa* en *Humoradio* (later *Mimo* en *Humo*).

Op de zesde verdieping vinden we de redactie van *Robbedoes* met hoofdredacteur Yvan Delporte en artistiek directeur Maurice Rosy die is aangenomen als ‘ideeënman’. Op hetzelfde adres, Centrumgalerij Blok 2, is ook de tekenstudio gevestigd met Lambil, Cauvin, Salvérius en vele anderen.

Franquin gaf toe dat de gags van Guust geen betrouwbare afspiegeling van het leven op de redactie zijn. Hoewel er redactiesecretarissen als Pruimpit, vertalers als Bertje van Schrijfboek en tekenaars als Krasser rondliepen, heeft hij de weergave van de redactie ondergeschikt gemaakt aan de gags. De band tussen de redactie in de Centrumgalerij en de tekenaars was veel hechter. Gwendoline, de secretaresse van Yvan Delporte, werd mevrouw Jidéhem in de tijd dat Jean ‘Guust’ tekende. Hoofdredacteur Delporte is zelf niet te bekennen in de strip. Pas enkele weken na het begin van *Bravo Brothers*, voert hij zichzelf op in *Heet van de redactie* en schetst Franquin zijn bebaarde silhouet.

Delportes ontslag in 1968 valt vrijwel samen met de verhuizing van de Dupuis-redacties. Ze vestigen zich aan de Livornostraat in Elsene en Thierry Martens wordt de nieuwe hoofdredacteur. Hoewel de nieuwe locatie Franquin tot enkele gags inspireert, zoals de twee platen waarin hij Raoul Cauvin ten tonele voert (gags 733 en 755), neemt hij steeds meer afstand van het redactieleven.

In 1977 keert hij even terug met Delporte om zich te wagen aan het avontuur van *Le Trombone Illustré*, het legendarische, uitsluitend Franstalige bijvoegsel bij *Spirou*, dat van hogerhand al snel te iconoclastisch wordt bevonden. De komst van deze dissidenten wordt gemarkeerd door blauwe voetstappen in het weekblad, die Pruimpit voor raadsels stellen...

SPIROU 4 A

1437-52

Yvan Delporte met een anonieme chimpansee en met het leeuwtje Pinky. Jaren 1960

Redactie of dierentuin?

Apen op het kantoor? Ondenkbaar! Dupuis is een serieus bedrijf!

Toch is het niet zo ondenkbaar: de redactie heeft al vaker bezoek gehad van bijzondere dieren.

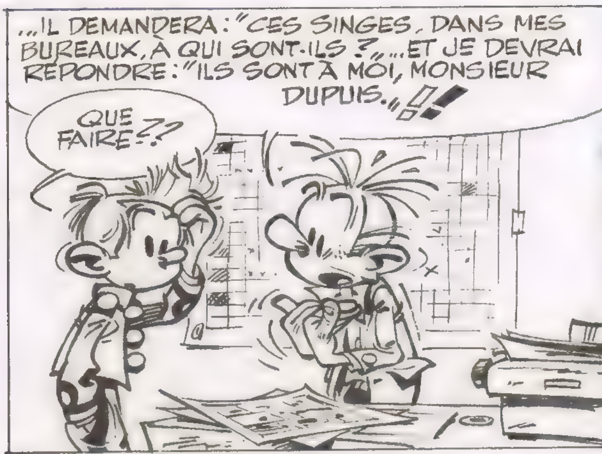
Allereerst is er de koe. Zoals gewoonlijk was Yvan Delporte er zelf bij: "Ah, de koe! Die heeft echt bestaan! Franquin wist meneer Dupuis ervan te overtuigen een prijsvraag uit te schrijven waarbij als eerste prijs een koe te winnen was. Ze zijn haar trouwens samen gaan uitkiezen. En het grappige was dat de winnaar een boerderij bezat." Destijds zetten het weekblad en de auteurs zich in voor de 'Melkbrigade', een overheidscampagne om de melkconsumptie onder de Belgische jeugd te bevorderen. Een reeks Guustgags brengt een verslag van het bezoek van de koe aan de redactie. Meneer Dupuis is hierover uiteraard niet te spreken, of misschien doet hij alsof. De komst van de koe leidt tot het ontslag van Guust, waarop de redactie de lezers oproept de arme jongen te steunen en meneer Dupuis te smeken hem weer in dienst te nemen.

Zeven jaar later komt er een leeuw op de redactie langs. De Spaanse tekenaar José Larraz heeft onder het pseudoniem Dan Daubeney de strip *Michaël* over een jongen met zijn leeuwtje in *Robbedoes* gepubliceerd, en om Charles Dupuis te bedanken, komt hij met een welp aanzetten. Omdat mevrouw Dupuis niet voor het beestje wil zorgen, gaan Yvan Delporte en zijn verloofde, later zijn echtgenote (die een opleiding als dierenarts volgt), hem van het vliegtuig halen. Ze vangen het diertje op in hun Brusselse appartement, tot grote vreugde van de slager op de hoek. Deze geschiedenis doet trouwens denken aan het vroege Franquinverhaal *Robbedoes bij de pygmeeën*. Om wat leven in de brouwerij te brengen neemt Yvan de welp Pinky mee naar de redactie, wat enkele gedenkwaardige foto's oplevert. In de rubriek *Heet van de redactie* zien we Pinky ravotten met Peyo, Morris, Franquin, Delporte en Macherot: "Ik heb de eer om als enige tekenaar te zijn gebeten door een leeuw." Als de leeuw groter wordt, moet Delporte afscheid van hem nemen. Pinky verhuist naar het circus Jean Richard en sterft enkele weken later van verdriet.

Korte tijd na de leeuw wordt er een aap op de redactie verwelkomd. Geen chimpansee, zoals in de Brothers, maar een Amerikaanse wolaap. Ook aan hem worden enkele pagina's van *Heet van de redactie* gewijd.

Terwijl het kantoor van *Robbedoes* niet alleen striptekenaars maar ook exotische dieren ontvangt, wordt het dankzij Guust een toevluchtsoord voor een kat, een lachmeeuw, een muis, egels, de Sloep Toeet en goudvissen.

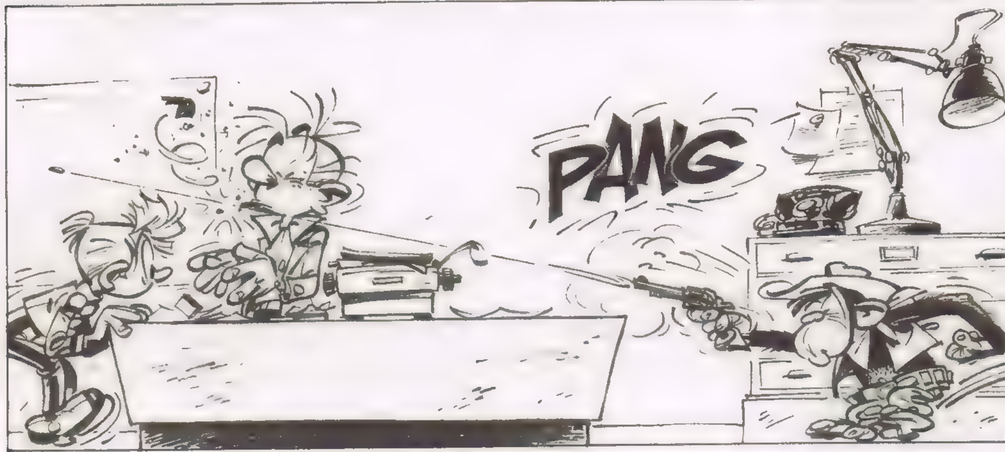
SPIROU 5 A

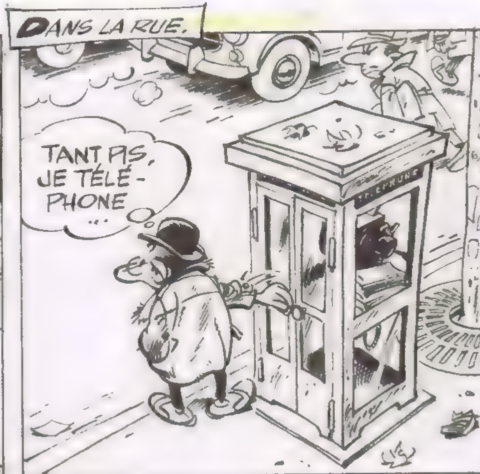

1438

5B

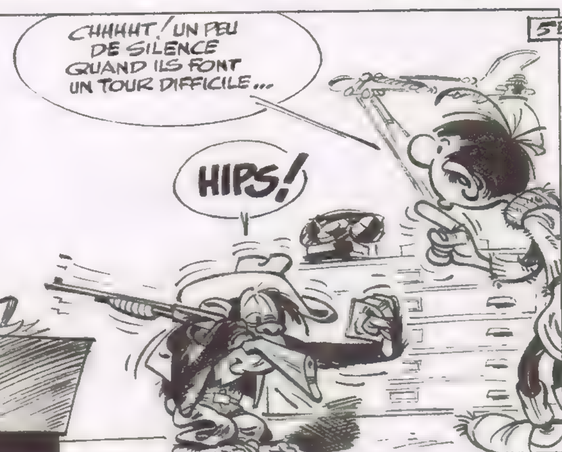

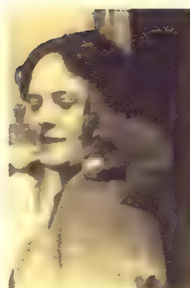

1438 - 5

Familiebijeenkomst bij Franquins grootouders. Mama Franquin met eekhoorn Rousti. De eerste bewaarde tekening van André Franquin, vijf jaar oud.

In de greep van het verleden

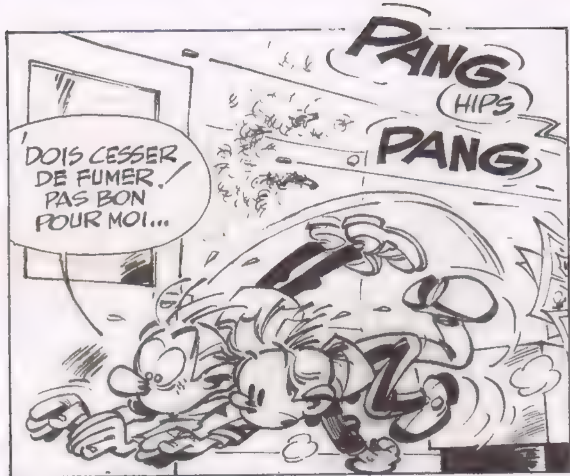
"Een volwassene is een kind dat op het verkeerde pad is geraakt," zei Franquin. Totdat hij op eenentwintigjarige leeftijd Joseph Gillain ontmoette, vond de jonge Franquin de wereld van de volwassenen saai en vol benauwende regeltjes. De ontmoeting met Joseph was een openbaring voor hem: je kon dus opgroeien, een vak uitoefenen en een gezin stichten zonder afstand te doen van de fantasie, poëzie en zorgeloosheid van je kindertijd. Omdat hij dit pas laat ontdekte, had hij geen vrolijke jeugd. Zijn dochter bevestigt dit: "Hij heeft zich tijdens zijn hele jeugd verveeld. Mijn grootvader lachte zelden (er bestaat geen enkele foto van hem waarop hij lacht!). En op de katholieke scholen die hij bezocht, vanaf de kleuterschool tot aan Saint-Luc, was de vrolijkheid ver te zoeken!" De kleine André kan alleen wegvluchten in de geïllustreerde blaadjes. Maar wanneer André op een lei een hond tekent die aan een bloem ruikt, is zijn vader zo trots dat hij de tekening laat fotograferen. *"Als je vijf jaar bent en je werk wordt zo serieus genomen dat er een foto van wordt gemaakt, heeft dat zekere gevolgen"*, vertelt hij later aan zijn vriend Yvan Delporte. Vader Franquin lacht niet, maar hij heeft dus enig gevoel voor kunst. Hij deelt met zijn vrouw en zijn zoon ook een passie voor dieren. De eekhoorn Rousti had volgens de jonge meester de gewoonte om de buren te bijten en "zijn instinct dreef hem ertoe tegen de mensen op te klimmen alsof ze bomen waren, waarbij hij cirkels om hun lichaam beschreef." We vinden bij de Franquins ook een egel, een volière en een kippenren achter het huis. En ook muizen. Niet uitsluitend tamme. "Ik hield een witte muis, maar de kooi was blijkbaar niet goed afgesloten, want het werden er snel veel meer, van diverse leeftijden, en ze waren niet allemaal wit..."

Iedereen in zijn omgeving is getuige van deze liefde die sterker lijkt te zijn voor dieren dan voor mensen: "We stonden in de buurt bekend als pseudo-dierenartsen. Wanneer iemand een mus met een gebroken pootje vond, of een merel die door een kat was aangepakt, werd die naar ons gebracht. We probeerden het beestje op te lappen en gaven het daarna plechtig zijn vrijheid terug. Mijn grootvader was ook lid van een ornithologische vereniging. Hij schreef artikelen in hun tijdschrift en maakte soms zelfs illustraties." Maar het leven met dieren is niet altijd vrij van huiselijk geweld. Isabelle herinnert zich een anekdote die haar vader vertelde: "Op een dag, toen hij heel jong was, ging mijn vader naar de kippenren en werd hij aangevallen door de haan! Mijn grootvader was zo kwaad op het dier dat hij hem bij zijn kop pakte en boven zijn hoofd rondslingerde. De haan had een gebroken nek! Zoiets maakt natuurlijk veel indruk op een kind..."

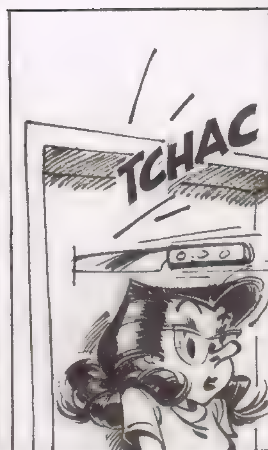
In het familiearchief heeft Isabelle veel foto's gevonden die bewijzen dat deze passie diepe wortels heeft: "Mijn grootmoeder kwam uit een familie die gek was op dieren. Op oude familiefoto's zie je hen op ligstoelen in een weide tussen schapen die aan de gesprekken lijken deel te nemen. Op elke foto zie je wel een dier. Op zijn minst een hond!" En een aap? Is er in het leven van Franquin een oeraap, die bij de toekomstige tekenaar de kiem legt voor zijn onuitroeibare passie voor deze vierhandigen? "Ja! Er bestaat een foto met een aap. Een foto die waarschijnlijk bij mijn grootouders is gemaakt! Oom Jacques en oom Franz – familieleden van mijn grootmoeder – waren naar Congo geweest, zoals veel Belgen van hun generatie, en het zou kunnen dat een van hen die aap heeft meegebracht. Waarschijnlijk de eerste aap die mijn vader in het echt heeft gezien..."

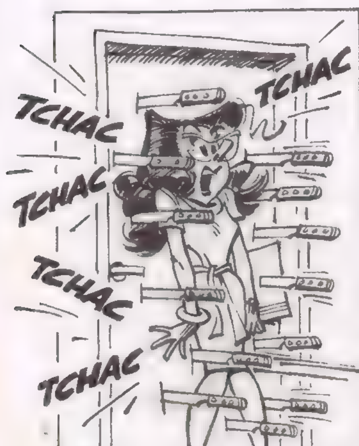
En zo zet Isabelle Franquin ons op het spoor van de drie apen van *Bravo Brothers*.

SPIROU 6 A

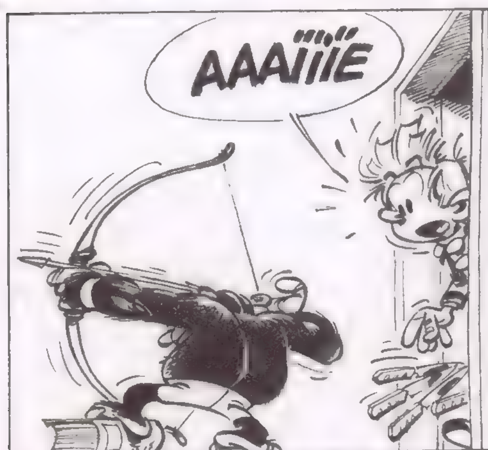

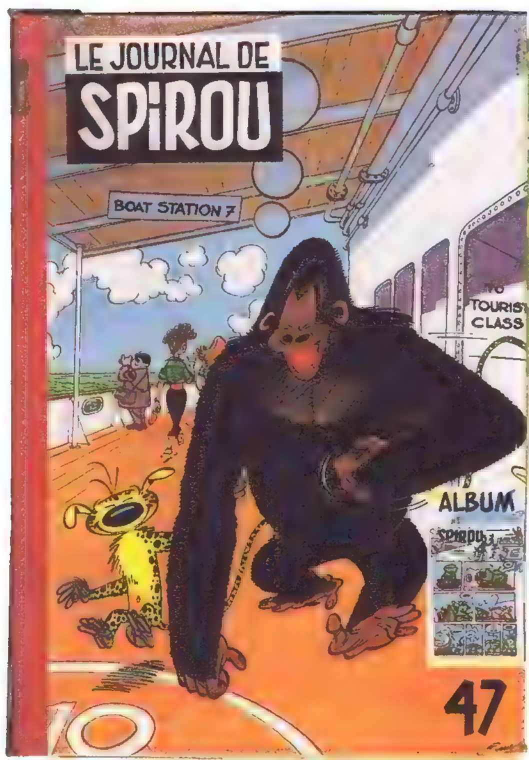

1439 - 52

Bij Franquin is een gorilla altijd in goede handen. 1953, 1956, 1977

De dierentuin van de verbeelding

Zoals de meeste van zijn collega's tekent Franquin reeds als kind, en dan niet alleen stiekem in de marges van zijn schoolschriften, maar ook gewoon openlijk bij hem thuis. Zijn vader moedigt hem aan en als onderwerp kiest de jonge André vaak voor de dieren die hij rond het huis ziet spelen. Hij vertelde dat Joseph Gillain hem later de liefde voor het tekenen naar de natuur, uit de losse pols, bijbracht, maar zijn voorliefde voor dieren is al vanaf het begin duidelijk: "Ik ben gek op dieren en ik hou ervan ze te tekenen. Ik zou heel goed een beestentekenaar kunnen worden. Daar zou ik veel plezier aan beleven."[1]

Zowel in 'Robbedoes en Kwabbernoot' als in 'Guust Flater' wemelt het van de dieren. Neushoorns, olifanten, katten, honden, walvissen, leeuwen, paarden, meeuwen, luipaarden, papegaaien, egels, kreeften, krokodillen, haaien, duiven...
Franquin heeft een enorm papieren bestiarium getekend, waarin één groep een bijzondere plaats inneemt: de apen.
In het oeuvre van Franquin is de aap de koning der dieren, zoals blijkt uit zijn optredens in *De erfenis* (1946), *Robbedoes bij de pygmeeën* (1949), *Robbedoes en de erfgenamen* (1952), natuurlijk *De gorilla heeft het gedaan* en *Het nest van de marsupilami's* (allebei uit 1956), *Tembo Taboe* (1959) en ten slotte, als bekroning, in *Bravo Brothers* (1965).
Hoewel de marsupilami een eierleggend buideldier is, verraadt ook hij Franquins fascinatie voor apen. Wanneer de apen worden geconfronteerd met de marsupilami, veranderen ze in simpele krijsende zoogdieren – mogelijk omdat we zo gemakkelijker kunnen geloven dat zijn fabelachtig dier echt bestaat. Daartegenover staan de semirealistische grote apen die de hoofdrol spelen in *De gorilla heeft het gedaan*, dat in de vorm van een documentaire is gegoten, in tegenstelling tot de latere *Bravo Brothers*.
Niet alle apen van Franquin spelen dus een even belangrijke rol in het verhaal. Sommigen fungeren enkel als figuranten of stoffering. De stijl is vaak semirealistisch zodat ze natuurlijker in het decor opgaan. Deze keuze komt rechtstreeks uit Franquins werkwijze voort. In 1980 legde hij aan Jean Léturgie – met wie hij *Les Tifous (De Banjers)* bedacht – deze intuïtieve neiging uit: "Voor de dieren heb ik altijd een vijftiental foto's op mijn tafel liggen, maar ik heb een probleem met mijn tekenstijl: ik zit ergens halverwege realisme en karikatuur. Als ik een dier te realistisch teken, moet ik vijf of zes verschillende karikaturale versies ervan maken voordat ik tevreden ben."[2]
Wanneer Franquin *Bravo Brothers* maakt, beheerst hij zijn vak tot in de perfectie. Hij zoekt de grenzen van de dierenkarikatuur op zonder ooit in antropomorfisme te vervallen. Hij slaagt erin het ideale evenwicht te vinden tussen instinct en verstand, tussen het dierlijke en het menselijke. Alsof de dunne grens tussen wildernis en beschaving niet meer is dan dat vage begrip 'moraal'.
Bravo Brothers is een lofzang op de liefde voor de apen, maar ook op de vrijheid die ze vertegenwoordigen. Alsof de mens uiteindelijk slechts een mislukte aap is.

-SPIROU 7A-

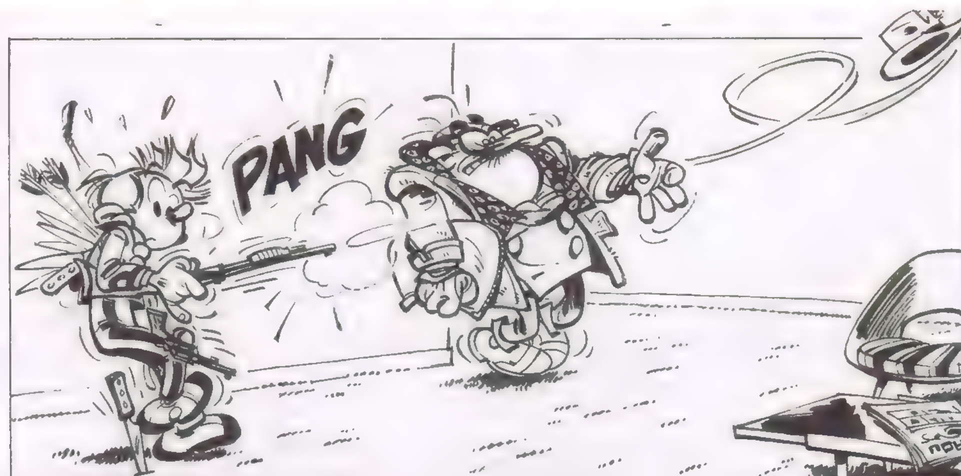

1440-

BRAVO Spip

Le cadeau offert par Gaston à Fantasio met toute la rédaction sens dessus dessous...

Titelbandje voor het verhaal in Spirou. Datzelfde titelbandje in de versie van Spip

Screwball! Screwball!

Franquins 'Robbedoes en Kwabbernoot' is doordrenkt met filmcultuur. In het begin is hij nog zoekende en maakt hij in navolging van Rob-Vel en Jijé feuilletonachtige verhalen, maar al snel wordt de invloed van de film merkbaar. In *Er is een tovenaar in Rommelgem* heerst de benauwende sfeer van de films van Clouzot, *Pas op, Kwabbernoot* is een thriller in de stijl van Hitchcock die een burleske wending krijgt met de fietskoers die Kwabbernoot achterstevoren aflegt, een waar kunststukje. *Het nest van de marsupilami's* verschijnt in dezelfde tijd als *Le monde du silence* van Jacques-Yves Cousteau en Louis Malle. *Z van Zwendel* en *De schaduw van Z* lopen vooruit op James Bond. *Hommeles in Rommelgem* bezit de destructieve humor van de Marx Brothers en Monty Python. Over deze waaier van voorbeelden zegt Isabelle: "Dat komt misschien omdat hij met zoveel verschillende mensen samenwerkte, van Rosy tot Greg... En toch maakt hij zich elk verhaal helemaal eigen. Hij trekt het naar zich toe en het blijft altijd de Robbedoes van Franquin. En dat moet voor de scenaristen niet makkelijk zijn geweest!" Isabelle beaamt ook de invloed van de film: "Mijn vader behoorde tot de generatie die vaak naar de bioscoop ging, waarschijnlijk omdat de kaartjes niet duur waren. Bovendien was er een duizelingwekkend aantal bioscopen in Brussel. Toen ik klein was, waren we thuis dol op de komedies met Cary Grant. Het ritme van die over elkaar buitelende grappen in *Bravo Brothers* – de timing is echt ongelooflijk goed – vind ik erg filmisch, erg 'screwball'."

'Screwball' is een filmstijl die typisch lijkt voor de Hollywoodkomedie: heel ritmisch en in een adembenemend tempo, met gevatte dialogen en komische situaties. Dit genre heeft ongetwijfeld zijn wortels in het variété. Klassiekers met Cary Grant zijn *Bringing Up Baby* en *His Girl Friday*, beide geregisseerd door Howard Hawks. Timing is essentieel in de screwballcomedy: je moet zorgvuldig doseren wat wel en wat niet getoond wordt, je moet het ritme op de juiste momenten versnellen of vertragen, en al het overbodige weglaten. Dit is een kunst waarin Franquin excelleert. Mede dankzij zijn vroege ervaringen op een Brusselse tekenfilmstudio ontwikkelt hij een uniek gevoel voor ritme, beweging en montage waarmee hij zijn strips tot leven brengt. Volgens Isabelle is dit Robbedoesverhaal daarvan de climax: "*Bravo Brothers* bestaat uit een indrukwekkende opeenvolging van sterke scènes, grappen en plotwendingen. Qua ritme vind ik dit het beste Robbedoesverhaal. Je lacht op vrijwel elke pagina."

SPIROU 8 A —

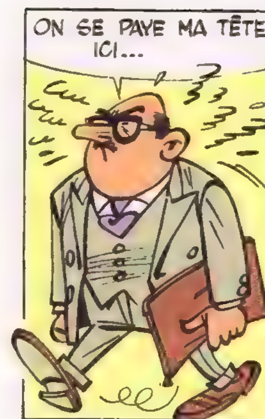

1441 – 52

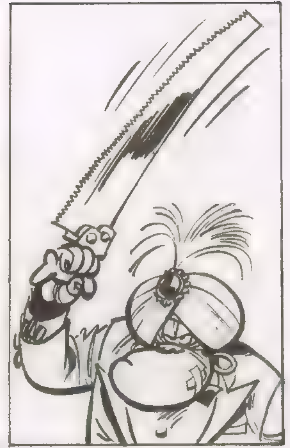
Het huwelijk van Gwendoline en Jean De Mesmaeker, alias Jidéhem. Vader De Mesmaeker staat uiterst rechts. Hij is voor het eerst te zien in Guust op 18 februari 1960

De eeuwige terugkeer (van het contract)

In 1959, twee jaar na zijn schepping, verlaat Guust de marges en krijgt hij de kans zich op halve pagina's te ontplooien. De werkloze held heeft voortaan een deeltijdbaan. Dit statuut houdt hij tot juli 1966, wanneer hij een hele pagina ter beschikking krijgt. Op dat moment is het universum van Guust al verrijkt met een menigte bijfiguren.
Gag 122 markeert de komst van een gezette, kalende man met een borstelsnor en een bril met een dik, zwart montuur. Hij is gekleed in een driedelig kostuum en gewapend met een leren aktetas. Kortom, de archetypische zakenman. Hij zegt dat hij een contract met "meneer Kwabbernoot" komt tekenen, maar zijn gesprekspartner is niemand anders dan een Guust van latex op ware grootte. Aan het eind van de gag moet de zakenman onverrichter zake vertrekken: het is het begin van een lange reeks waarvan Franquin nooit genoeg zal krijgen. "Het was een idee van Greg," vertelt Franquin vijfentwintig jaar later, "Hij zei tegen me: *Je moet ooit eens een zakenman opvoeren die contracten komt tekenen, en dan laat Guust alles mislukken.* Ik vond het een prachtig idee. Ik heb eerst één gag gemaakt. En ik heb het idee eindeloos herhaald."[3] Hoewel iedereen vanaf het begin weet hoe de gag afloopt, zit de kunst van de running gag in de aanloop tot de ontknoping, waarop eindeloos wordt gevarieerd. Franquin is daar een meester in. In zijn handen ontwikkelt het idee van het contract dat nooit getekend wordt zich tot een zachte vorm van anarchisme.
In het begin heeft de opvliegende zakenman nog geen naam. Voor Guust is hij gewoon "die dikke die altijd contracten komt tekenen". Toch moet hij een naam krijgen. Franquins blik richt zich op zijn jonge assistent die hem helpt bij het tekenen van de Guustgags. Jidéhem, wiens pseudoniem bestaat uit de fonetisch uitgeschreven initialen van zijn naam Jean De Mesmaeker, merkt op dat de contractmaniak opvallend veel lijkt op zijn eigen vader, die een hoge ome bij een grootwinkelbedrijf is. Franquin vraagt vader De Mesmaeker toestemming om zijn naam te gebruiken. Deze heeft er geen probleem mee. Want wie leest er nu dergelijke malligheden? Hij wordt dan ook verrast door de stijgende populariteit van het personage. "De papa van Jidéhem werd op zijn werk met een paar komische situaties geconfronteerd," bekent Franquin. "'Hij kon er aanvankelijk niet om lachen, maar na een tijdje nam hij het bijzonder sportief op."
Meneer De Mesmaeker kon niet ontbreken in *Bravo Brothers*. Zijn optreden duurt niet minder dan drie platen, van 7 tot 9, plus het laatste plaatje van plaat 6 dat de aanzet is tot de catastrofe die elke lezer gniffelend voelt aankomen. En toch weet Franquin ons te verrassen door een onverwacht aspect van zijn karakter te onthullen: De Mesmaeker blijkt dol op apen te zijn. De zakenman wordt opeens sympathiek.
Wanneer André Franquin in 1985 met Numa Sadoul door *Bravo Brothers* bladert, legt hij uit dat de zakenman 'onmisbaar' was. Het is ook een van de weinige scènes die hij gedetailleerd analyseert: "Ik vind het grappig dat De Mesmaekers komst Kwabbernoot voor een keer volkomen onverschillig laat. Kwabbernoot legt zich erbij neer dat zijn bezoek weer op niets zal uitdraaien. En wonder boven wonder, juist nu blijkt De Mesmaeker plezier te hebben in de apen, die hem de slappe lach bezorgen. Ik vond het leuk om de houdingen van Kwabbernoot te tekenen, die tegelijk verdoofd is door de medicijnen en opgewonden omdat de contracten getekend gaan worden! Maar ze worden niet getekend en Kwabbernoot zinkt weer weg in zijn depressie. Plaatje vier van deze plaat is in dit opzicht veelzeggend..."
Het niet tekenen van het contract is de pointe van plaat 9, terwijl in de rest van het verhaal het laatste plaatje vaak een cliffhanger is om de lezer te dwingen de bladzijde om te slaan. In dit verhaal jongleert Franquin steeds tussen de kunst van de cliffhanger, de eerste wet van de pioniers van het stripfeuilleton, en de kunst van de pointe, de enige wet van de humoristen.

- SPIROU 9 A -

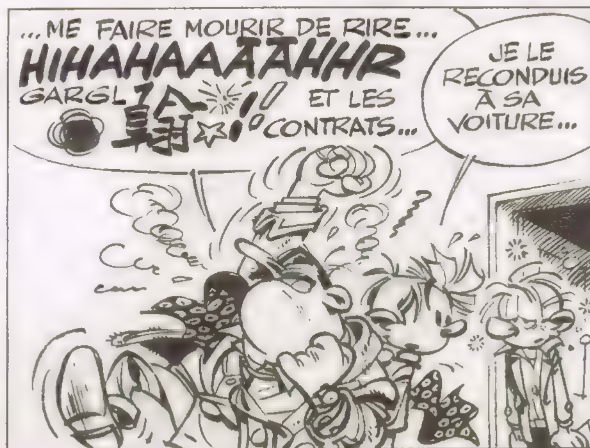

53

- 144 ! -

Eerste verschijning van Pruimpit en Krasser. 19 april 1962

Grrretvrrrdrrrie

Pruimpit treedt in *Bravo Brothers* nog niet zo op de voorgrond als later, wanneer zijn baas Kwabbernoot naar Rommelgem vertrekt in verband met de door Zwendel veroorzaakte hommeles. In Guustgags 481 en 482 realiseert hij zich dat Franquin hem een nieuwe rol heeft toebedeeld. In zijn gesprek met Numa Sadoul herinnert Franquin zich: “Dat moment valt precies samen met de overdracht van de Robbedoesstrip aan Fournier. Er konden geen twee Kwabbernoten in het weekblad staan. Ik weet hoe de lezers denken en ze zouden dit niet geaccepteerd hebben! Daarom moest Kwabbernoot vertrekken.” Hoewel Pruimpit geen karikatuur van een bestaand personage is, draagt hij wel het ringbaardje van een Nederlandstalig redactielid. We vermoeden dat het gaat om Jef Anthierens die hoofdredacteur was van Humo. Jef Anthierens had eerder ook model gestaan voor het personage Zwendel. Franquin geeft toe dat Pruimpit een opvliegender, venijniger en opgefokter personage is dan Kwabbernoot. De collega die eerst vrij rustig was en gemoedelijk met Guust omging, neemt op de redactie de rol van Kwabbernoot over. Het ene moment haalt Guust het bloed onder zijn nagels vandaan, en even later wordt hij vertederd door de goede inborst van de kantoorbediende.

In het gezelschap van Robbedoes gedraagt Kwabbernoot zich als de komische tegenspeler. “Toen hij Guust ontmoette, werd hij bezadigder en begon hij ten slotte – de ironie van het lot – Guust te verwijten wat hij eerder zelf had gedaan”, vertelde Franquin aan Numa Sadoul. Pruimpit is een extreme versie van die Kwabbernoot, waarschijnlijk omdat het Franquins eigen creatie is. Wanneer Pruimpit de plaats inneemt van Kwabbernoot, die nog een erfenis van Jijé is, wordt de Guuststrip een volledig door Franquin geschapen wereld.

Zijn werk bestaat uit: Guust aan het werk zetten, De Mesmaeker de contracten laten tekenen en zorgen voor een ontspannen werksfeer op de redactie. Kortom, hij moet zowat het onmogelijke klaarspelen.

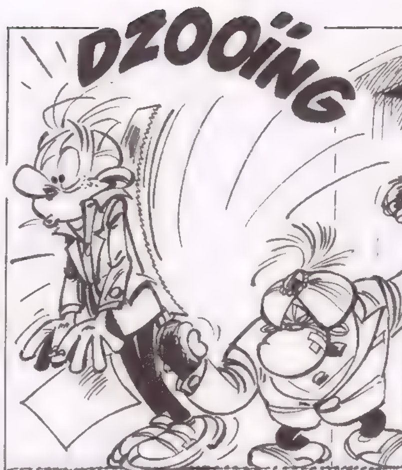
Pruimpit kan razendsnel omschakelen van vertedering naar woede, hij brult, heft zijn handen ten hemel en probeert van alles om zijn gezag te herstellen, hij is agressief, neerbuigend, woedend, waanzinnig, wanhopig, maar al deze tegenstrijdige uitbarstingen hebben geen (of weinig) effect op Guust.

De driftkikker is beroemd geworden om zijn welluidende bastaardvloeken (Gretverrrdrie!). De Franstalige versie ‘Rogntudjuuu!’ is afgeleid van ‘Nom de Dieu!’ of de Brusselse variant ‘Nom de Djos!’

Wanneer Guust zich na verloop van tijd inzet voor ecologische en humanitaire doelen, dwingt hij toch respect af bij Pruimpit en ontstaat er een bijna vriendschappelijke band tussen hen, zoals bij een vader, die tegelijk geïrriteerd en vertederd kan worden door zijn zoon.

- SPIROU 10 A -

-1443-

Krasser, de tekenaar van de redactie

Franquin gaf toe dat hij niet wist hoe een redactie in het echt werkte, en als je niet precies weet waar alle voorwerpen en kantoorruimtes voor dienen, is het moeilijk er een samenhangend geheel van te maken. Voor de mensen op de redactie geldt trouwens dezelfde onduidelijkheid. Hoewel alle personages op grond van hun karakter hun eigen plaats hebben in deze menselijke komedie, is het onmogelijk vast te stellen wat de precieze werkomschrijving is van juffrouw Jannie, de mooie Sonja of de oude Heuyldelincx. Kwabbernoot en later Pruimpit zijn redactiesecretaris. Welke lezer weet wat die functie inhoudt? Wie weet dat het de sleutelfiguur op de redactie is die verantwoordelijk is voor de deadlines en de inhoud van het weekblad? Misschien weet Franquin het, maar dat blijkt nergens. Uiteindelijk is er slechts één personage wiens taak voor iedereen begrijpelijk is: Krasser, de tekenaar van de redactie. Maar voor de lezer is hij ook de meest raadselachtige. Iedereen weet dat een tekenaar een vreemd wezen is dat thuis over zijn tekentafel gebogen zit en zich alleen onder de mensen waagt om zijn platen (te laat) in te leveren. In dat opzicht heeft *Robbedoes* zijn lezers altijd goed voorgelicht. Vanaf de jaren vijftig heeft Yvan Delporte zijn auteurs in het weekblad opgevoerd. De gags van Guust spelen dit spelletje mee, en hoewel de tekenaars niet in beeld komen, worden ze vaak genoemd, zoals onder aan plaat één van dit verhaal. Franquin roept zelfs een soort Droste-effect op door zijn personages naar hemzelf te laten verwijzen. Maar als de echte tekenaars van *Robbedoes* de redactie bevolken, wie is dan die Krasser? Zijn duidelijk omschreven rol maakt hem juist des te raadselachtiger. We krijgen nooit zijn tekeningen te zien – wat voor de lezer een frustratie is die de verbeelding prikkelt – en bovendien werkt hij niet thuis, maar gewoon op de redactie, waar hij door Jan en alleman wordt gecommandeerd en blootstaat aan de perikelen van een hectisch bedrijf. Waarom laat Franquin niet zien hoe het leven van een striptekenaar er echt uitziet? Is Krasser alleen maar een pittoresk decorstuk dat ons ervan moet overtuigen dat het om de redactie van een stripblad gaat?

Nee, Krasser weerspiegelt wel degelijk een werkelijke situatie, die de lezers destijds onbekend was. Rond 1960, wanneer Krasser voor het eerst optreedt, heeft Dupuis niet alleen zijn stertekenaars die hun werk kant en klaar afleveren, zoals Franquin, Peyo, Jijé, Morris, Hubinon en Tillieux, maar hij biedt ook werk aan een batterij tekenaars die in loondienst op hun eigen kantoortje werken. In deze naoorlogse periode van welvaart vormen de tijdschriften de hoofdactiviteit van uitgeverij Dupuis. *Mimo(sa)*, *Humo(radio)* en *Robbedoes* moeten niet alleen gevuld worden met grafisch materiaal – illustraties, omslagen, schema's, logo's enzovoorts – maar bovendien moet het Franse materiaal worden aangepast voor de Nederlandse versies, in het bijzonder de lettering van de strips. Om hierin te voorzien is er in de Brusselse Centrumgalerij een grafische studio opgericht onder leiding van Maurice Rosy. Arthur Piroton, Louis Salvérius, Willy Lambil, Paul Deliège, Guy Bollen, Carlos Roque, Charles Degotte en anderen verbruiken hier menige inktpot voordat ze hun eigen weg gaan. Krasser is een synthese van al deze tekenaars, die wel een vast inkomen maar geen creatieve vrijheid hebben. Franquin voert hier dan ook niet Krasser de kunstenaar op, maar Krasser de werknemer.
Op plaat 11 vat Franquin in slechts twee plaatjes de dubbelzinnige positie van de tekenaar in loondienst samen. Tegenover de boekhouder – in Franquins ogen de ergste volwassene – staat de tekenaar machteloos. De absurde uitbrander van Van Gestel verraadt dat Franquin zoals gewoonlijk de kant van de weerloze kiest. Ook het laatste plaatje, dat geen pointe bevat maar een burleske uitnodiging om de bladzijde om te slaan, laat daarover geen twijfel bestaan.

— SPIROU 11 A —

'FAUT RETROUVER CES SINGES ! ILS VONT SEMER LA PANIQUE ...

SAPERLOTTE !
BONJOUR, PÈRE HEUYLDELINCX. EUH ...

... RIEN À SIGNALER PAR ICI ?
MAIS, MAIS, C'EST VOUS, MONSIEUR DUPUIS ! AH ! SAPRISTOCHE. JE VIENS ENCORE D'ÉGARER MES LUNETTES, ET C'EST EMBÊTANT ...

... CAR JE DOIS DÉCOUPER LES FILMS DU MINIRÉCIT, SAPRÉTONNERRE ...
NON, IL N'A MANIFESTEMENT RIEN VU ...

AH ! MADEMOISELLE JEANNE, DITES-MOI ... N'AURIEZ-VOUS PAS APERÇU ... ?
DELINCX

SAPERLIPOPETTE, CE N'EST PAS Mlle JEANNE ... C'EST UNE PETITE NOUVELLE ...
11A

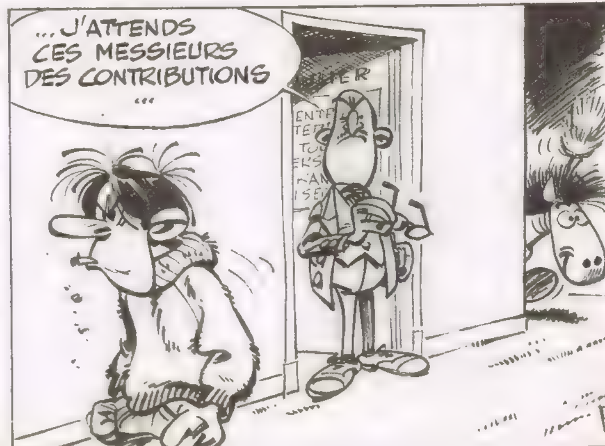

DITES, LE GROOM ! CONNAISSEZ LE GARS QUI A ACHETÉ DES SINGES ?
OUI ... EUH ...
LUI DONNEREZ CECI ...
?!

LA PIÈCE EST POUR VOUS ... LE PAPIER : TRÈS IMPORTANT ! CES SINGES SONT PRÉCIEUX ... ET FRAGILES.
MINUTE !

DITES-MOI ... ATTENDEZ !
CLAP
PARTI ! PLUTOT TIMIDE, LE MONSIEUR ...

DÉSOLÉ, MONSIEUR LEBRAC ... VOUS EN AVEZ REÇU UN LE MOIS DERNIER ... ESSAYEZ DONC D'APPUYER MOINS FORT SUR VOTRE CRAYON EN DESSINANT ...

AÏE ! NE LAISSEZ PAS TOMBER VOTRE CENDRE ! IL FAUT QUE CE BUREAU SOIT IMPECCABLE ! ...

... J'ATTENDS CES MESSIEURS DES CONTRIBUTIONS ...
113

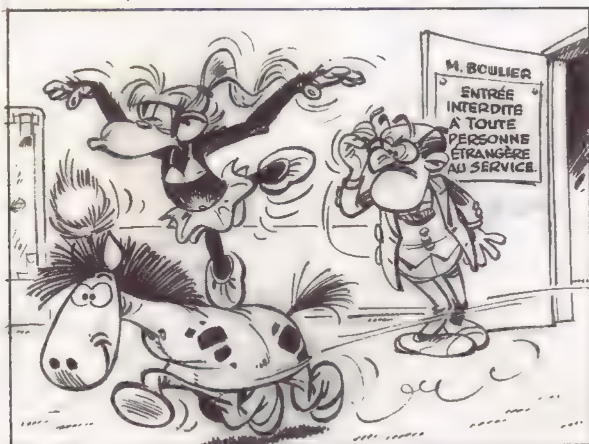

Eerste verschijning van meneer Van Gestel op 19 juli 1962. Dezelfde Van Gestel als bullebak in *Le Trombone Illustré*

Te koop in alle goede boekwinkels

Meneer Van Gestel met zijn driedelige kostuum behoort tot een ander tijdperk en heeft een andere kijk op het leven.
Hij is niet alleen de boekhouder van *Robbedoes* maar ook het hoofd van de commerciële afdeling. Hij komt uit een tijd waarin zijn werkgebied nog niet 'marketing' heette, maar 'propaganda' en later 'reclame'. In ieder geval is hij de man met een opgeruimd kantoor dat is voorzien van een brandkast om de bundeltjes bankbiljetten in op te bergen. Hij is een econoom die de hiërarchie respecteert en de bevelen van meneer Dupuis opvolgt. Franquin zei over hem: "Hij houdt zich nauwgezet aan de regeltjes. *Wilt u een potlood? Maar u hebt er zes maanden geleden al een gehad.* Het was enigszins gemeen van me om zo'n vreselijk bekrompen personage te bedenken, maar volgens mij kom je ze tegenwoordig in alle uitgeverijen tegen."
Botsingen tussen Van Gestel en Guust zijn uiteraard onvermijdelijk. Ze vormen elkaars tegenpolen en worden onweerstaanbaar tot elkaar aangetrokken met een humoristische catastrofe als gevolg.
Meneer Van Gestel is allereerst een van de vele karikaturen die de redactie bevolken, maar in de loop der jaren hebben Franquin en Delporte van hem de archetypische bullebak gemaakt die onder het mom van maximale rendabiliteit alle creatieve ideeën in de kiem smoort.

Hoewel Delporte slechts zelden in Franquins gags optreedt – soms verraadt de opmerking 'idee Y' dat ze samen een grap hebben bekokstoofd – gebruikte hij Van Gestel om de zakelijke uitwassen bij uitgeverij Dupuis aan de kaak te stellen.
Zo was Yvan. Hij putte zijn creatieve energie uit de confrontatie met de vijand.
Daarom is Van Gestel degene die naar andere Dupuisalbums verwijst met: 'Lees album nummer zoveel als je je niet meer herinnert hoe...'
Delporte maakt van meneer Van Gestel de vleesgeworden censuur in *Le Trombone Illustré*. Van Gestel is niet alleen de man die een artikel over reclame tegenhoudt – een onderwerp dat gevoelig ligt voor Delporte omdat hij in 1968 ontslagen werd wegens nepadvertenties die de jonge lezers opriepen dienst te nemen in het Belgische leger – maar hij kondigt in Spirou 2061 (13 oktober 1977) ook de stopzetting van *Le Trombone Illustré* aan in het belang van de welvoeglijkheid en de reputatie van het weekblad. De lichtelijk 'ontregelende' bijlage, die is bedacht door Franquin en Delporte, sneuvelt ten gevolge van de vele rapporten en dossiers die de 'echte' Van Gestels op het bureau van Charles Dupuis deponeren.

M. BOULIER
ENTRÉE INTERDITE À TOUTE PERSONNE ÉTRANGÈRE AU SERVICE.

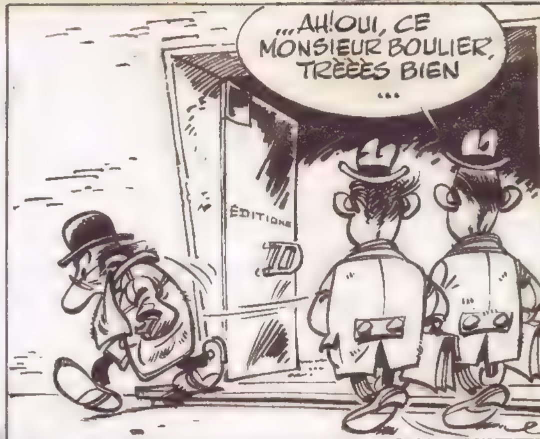

RÂÂH ! FARCE DE MAUVAIS GOÛT, À LA FAVEUR D'UN DÉGUISEMENT LÂCHEMENT ANONYME ! SORTEZ !

ET CES MESSIEURS DES CONTRIBUTIONS QUI SERONT ICI D'UN INSTANT À L'AUTRE ! ... LE SCANDALE ... AAAH ...

?
12A

... UN PETIT BONHOMME TIMIDE ... IL M'A REMIS CE PAPIER ET IL A FILÉ ...
DU RIZ, DES FRUITS : POIRES, PRUNES, PÊCHES ... ETC ... LÉGUMES VARIÉS ... AH ! C'EST UN RÉGIME POUR LES SINGES ...

TIENS, TIENS ! C'EST PEUT-ÊTRE LE GARS QUI LES SOIGNAIT AU CIRQUE ... C'EST GENTIL DE SE SOUCIER DE LEUR SANTÉ ...

... AH ! OUI, CE MONSIEUR BOULIER, TRÈÈÈS BIEN ...
ÉDITIONS

... VOUS VERREZ ... DES LIVRES IMPECCABLES ... DE L'ORDRE ... DU SÉRIEUX ...

HIC !
HEUHUMM ... MONSIEUR BOULIER, NOUS REPRÉSENTONS LE MINISTÈRE DES FINANCES ...
12B

1445 / 52

Twee studies voor een cover van Spirou. 1965

Het leven van een humorist is niet altijd lollig

Een goede karikatuur bestaat uit enkele lijnen die scherp en gevat de gemoedstoestand van een personage weergeven. Het is geen grimas of een masker, maar een subtiele weergave van de meest kenmerkende gelaatstrekken.

Franquin is een meester in dit spel. Zelfs de lezers die geen oog hebben voor zijn virtuoze tekenstijl, genieten van de expressieve uitbeelding van zijn personages. Franquin brengt ons aan het lachen omdat hij de figuren tot leven weet te brengen met een oogopslag, een opgetrokken wenkbrauw, een weerbarstige haarlok of een scheve mondhoek. Alle personages van Franquin – de dieren inbegrepen – bezitten die grafische vitaliteit. Afgezien misschien van Robbedoes – en dat is geen toeval – die een meer beperkt en stereotiep repertoire van gezichtsuitdrukkingen heeft. Kwabbernoot maakt daarentegen dankbaar gebruik van zijn rol in de schaduw van de held, waardoor hij minder perfect en nuchter hoeft te zijn. *Bravo Brothers* gaat hierin zo ver dat het aan heiligschennis grenst. Van plaat 6 tot en met 18 is Kwabbernoot in Franquins woorden ‘gedrogeerd’.

De enige die Franquin hierin navolgt is Tillieux. In *De scooterchinees*, een verhaal dat het jaar erop verschijnt, is inspecteur Spek continu onder invloed van opium en reageert hij even stoïcijns als Kwabbernoot op de meest dramatische gebeurtenissen. Terwijl Tillieux zich aan de regels van de semirealistische avonturenstrip houdt – Spek heeft nog een zekere waardigheid, hoewel de albumversie desalniettemin gecensureerd wordt – laat Franquin Kwabbernoot de bodem van de afgrond zien.

Volgens Franquin heeft de zware werkdruk Kwabbernoot opvliegend en humorloos gemaakt. De komst van de Brothers is de druppel die de emmer doet overlopen. Hij verliest zijn zelfbeheersing en propt zich vol met kalmeringsmiddelen die Franquin tijdens zijn vorige bezoek aan de redactie is vergeten. Dergelijke medicijnen zijn in deze tijd vrij verkrijgbaar in de Belgische en Franse apotheken.

Korte tijd voordien heeft Franquin ze zelf ook geslikt, toen hij na een decennium van overproductie overwerkt was geraakt. De auteur kan dus uit eigen ervaringen putten om een komische en toch geloofwaardige zenuwinzinking neer te zetten. Zijn uitbeelding van de wazige Kwabbernoot vormt een voortdurend contrast met Robbedoes die afwisselend bezorgd, boos en verbijsterd is.

Kijk vooral naar de tekstloze vierde prent van deze plaat, waarop de drie apen het klassieke ‘horen, zien en zwijgen’ uitbeelden. Maar alles is gezien en gehoord... Het is de karikaturist Franquin op zijn best.

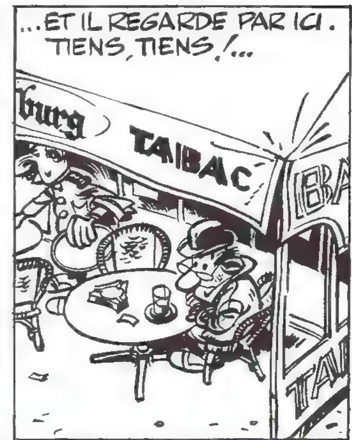

De originele tekening van deze plaat is verdwenen. Alleen de zwartfilm bleef bewaard.

Franquin in zijn atelier, Braziliëstraat. Jaren 1960

Maar wat doet u verder voor de kost?

In de jaren vijftig en zestig van vorige eeuw wordt het tekenen van strips door het grote publiek nog niet als een serieus beroep beschouwd. Talloze keren moeten de pioniers van dit nieuwe medium de vraag van aarzelende ouders horen: "Maar wat doet u verder voor de kost?" De kinderen van deze tekenaars hebben dan weer een heel andere kijk op de situatie. Isabelle Franquin herinnert zich: "Je dacht dat bijna alle vaders tekenaars waren en dat ze niets anders deden dan strips maken. En dat alle uitgevers mensen waren die in een schitterende Jaguar langskwamen om gin-fizz met de tekenaars te drinken. Dat gaf een verknipt beeld van de werkelijkheid en het leven. Het leek een idyllische wereld waarin iedereen tevreden was."

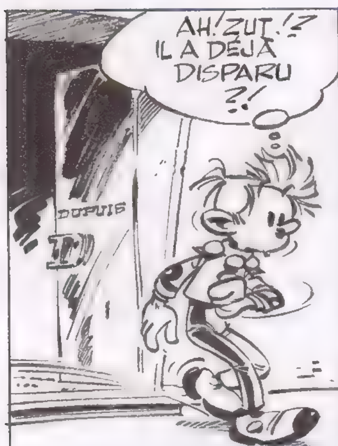
De werkelijkheid zit iets anders in elkaar. Franquin heeft twee kamers op de tweede verdieping van de Braziliëstraat 15A. De ene kamer is de documentatieruimte, de andere staat vol grote tafels op schragen. Het atelier.

De jaren vijftig en het begin van de jaren zestig zijn een zeer productieve periode voor Franquin. Bij Gillain leert hij samen met Will en Morris de gezonde wedijver kennen van het samenwerken in een atelier, en nu zorgt hij zelf voor een plek waar jonge en ervaren tekenaars elkaar kunnen stimuleren. In deze periode tekent hij de avonturen van 'Robbedoes en Kwabbernoot' voor het gelijknamige weekblad plus enkele verhalen voor de Franse krant *Le Parisien Libéré* (*De bobbelmannen, De miniatuurtjes, Tembo Taboe*).

En verder natuurlijk 'Guust' en de vele redactionele tekeningen bij rubrieken en advertenties. De debutanten Jidéhem en Roba, die later op eigen benen zullen staan, zijn dagelijks aanwezig in Franquins atelier om achtergronden en bijfiguren te tekenen.

De kleine Isabelle Franquin ziet haar vader elke dag naar zijn tekentafel vertrekken: "Het atelier was bij ons in de buurt, maar hij ging wel altijd met de auto. Mijn vader had een grote afkeer van lichamelijke inspanningen!" Naarmate Isabelle ouder wordt, ontdekt ze de charmes van de ongewone werkplek: "Toen ik op de middelbare school zat, ging ik via het atelier naar huis. Ik zat er hele middagen. Er was een grote collectie jaargangen van *Life*, *National Geographic*, een enorme hoop documentatie... En *Playboys*. Voor de interviews natuurlijk... Onder zijn tafel stonden twee houten kuipen waarin hij de mislukte tekeningen en overbodige schetsen gooide. Als de eerste vol was, zette papa hem op de gang en die bleef daar staan totdat de tweede ook vol was en hij wel naar beneden moest gaan om alles in de vuilnisbak te gooien! In die kuipen moeten dingen hebben gezeten waarvan verzamelaars nu zouden watertanden! En iedereen kon erbij want de deur zat nooit op slot!"

Op die plek werden de tweeëntwintig platen van *Bravo Brothers* gemaakt. Zonder enige assistentie.

AH! ZUT!? IL A DÉJÀ DISPARU ?!
DUPUIS

...ET POURTANT JE VOUDRAIS LUI ... AH ?

NON! MAIS REGARDEZ-MOI CETTE ANDOUILLE, EMBERLIFICOTÉE DANS LA BANDE ADHÉSIVE !!... ON AURA BEAU DIRE ...

...QU'ILS NOUS RESSEMBLENT, ILS SONT TOUT DE MÊME BEAUCOUP PLUS BÊTES QUE NOUS ... NE BOUGE PAS ! ...

OUI, MONSIEUR DUPUIS, JE VOUS PASSE MONSIEUR FANTASIO. MONSIEUR DUPUIS...
CLIC

14A
...ET LES MACHINES ATTENDENT VOTRE ARTICLE !...JE N'ARRIVE PAS À IMAGINER CE QUI PEUT VOUS PARALYSER À CE POINT ...
MMMUHH !

VOILÀ QU'IL LEUR INVENTE DES JEUX !...OAH! JE SAVAIS BIEN, MOI, QU'IL S'Y ATTACHERAIT, À CES PETITES BÊTES...

LAGAFFE, NOUS N'AVONS PLUS DE BANDE ADHÉSIVE. POURRIEZ-VOUS...?
AH! FANTASIO L'EMPLOIE EN CE MOMENT...
IL NOUS EN DONNERA BIEN UN PEU...
NON, IL EMPLOIE TOUTE LA BANDE ADHÉSIVE ...

63

...PENDANT QUE NOUS NOUS TUONS POUR FINIR LE NUMÉRO, VOUS, ICI, VOUS JOUEZ AVEC DES SINGES !! QUAND LES AUTRES SAURONT ÇA, ILS VIENDRONT TE DIRE DEUX MOTS !!!

BRAVO
HA! HA! HA!
HA HA! HA
IL Y AURA DES PAGES BLANCHES DANS CE "SPIROU"... LA GRANDE SEMAINE DU BLANC, QUOI...

14B
OUI, C'EST LUI... IL ENTRE AU SQUARE...

De familie Franquin en de ark van Noë

De kunst van Noë

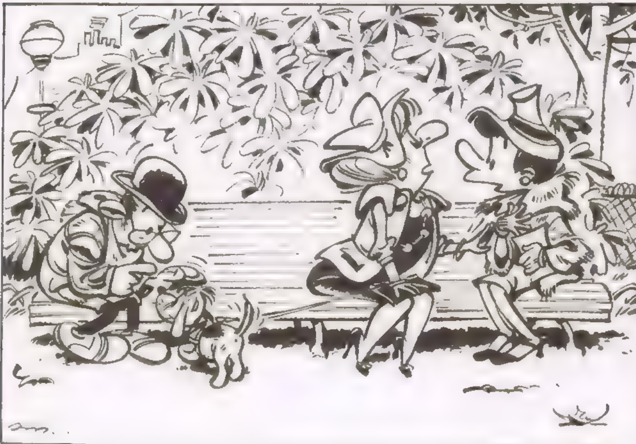
"Die kerel kan enkel maar met dieren overweg... Maar zoals hij ze ook kunstjes leert... Ik vind hem een groot genie. Eigenlijk is die Noë een goeie kerel die altijd pech heeft gehad", zegt de dierentuindirecteur tegen Robbedoes. Noë mag dan een afkeer van mensen hebben, de dieren draagt hij een warm hart toe en hij weet ze altijd in een opperbeste stemming te brengen. Misschien zien we hier een herinnering aan Franquins jeugd in terug. "Mijn vader was enig kind", vertelt Isabelle. "Hij heeft zich in zijn jeugd erg verveeld, en gelukkig voor ons heeft dat zijn doldwaze verbeelding gestimuleerd. Er waren veel dieren in zijn ouderlijke huis. Hij hield ervan ze gade te slaan en vereenzelvigde zich met hen."
Noë is de man die het startschot geeft voor het verhaal. Zonder het te beseffen zet hij Robbedoes ertoe aan zijn vertrouwde rol van de belangeloze held weer op te nemen. "Nu weet ik wat ik moet doen", zegt Robbedoes tegen de directeur van de dierentuin.

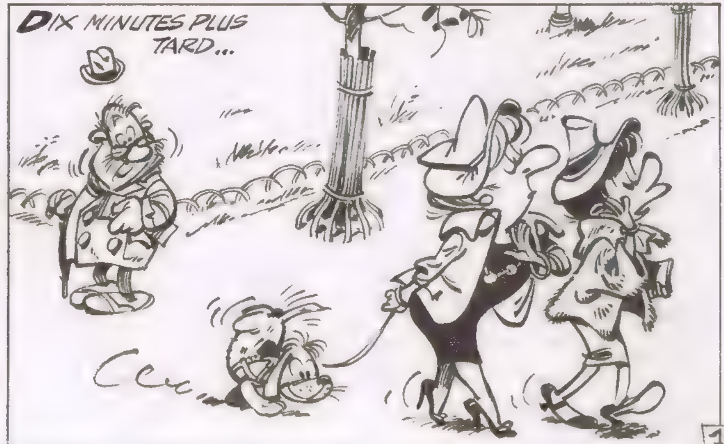
In 1969 staat Franquin de meeste personages die hij aan het wereldje van Robbedoes heeft toegevoegd, af aan uitgeverij Dupuis. Hij houdt de marsupilami, waarvoor hij een solocarrière heeft gepland, Roeltje, die hij in enkele gags met de marsupilami opvoert, en... Noë. Charles Dupuis houdt niet van Noë, die volgens hem een anoniem hoofd heeft en niet aanslaat bij de lezers. "Ik was erg op Noë gesteld. Misschien komt hij nog een keer terug", zei Franquin tegen Jacques Glénat-Guttin in 1970. Elf jaar later herhaalde hij in Nouvel-Hebdo deze wens: "Ik zou graag de tijd vinden om Noë, het dierentemmertje, verder uit te werken". En ten slotte komt het ook zover. Twintig jaar na zijn eerste optreden brengt Franquin samen met Batem het dierentemmertje, dat tegelijk misantroop en dichter is, weer tot leven.
Scenarist Yann Le Pennetier herinnert zich: "Franquin en Batem hadden voor Marsu Productions enkele albums gemaakt naar scenario's van Greg. Greg klaagde dat hij met het beest weinig kon doen: hij praat niet, hij leeft in Palombië, vist op piranha's om zijn gezin te voeden. En er is in die jungle vrijwel geen mens te bekennen. Ik kwam Franquin in de supermarkt tegen. Hij kende mij als scenarist van 'De onnoembaren' en ik verafgoodde hem. Hij vroeg me of ik mezelf in staat achtte om een scenario voor de marsupilami te schrijven. Hij liep drie maanden achter op de planning omdat Greg de handdoek in de ring had gegooid. Ik stelde hem voor om dan ook Noë te gebruiken. De lezer zou het accepteren omdat een man die een giraf een salto mortale kan aanleren, ook een marsupilami kan temmen. Franquin was enthousiast over het idee maar hij was bang dat na twintig jaar niemand nog zou weten wie Noë was. We schreven daarom een intro waarin we lieten zien hoe Noë een marsupilami dresseert in een circus."
Yann Le Pennetier, Franquin en Batem maken van de dierentemmer een van de hoofdpersonen in *Mars, de zwarte* (1989), *Fordlandia* (1991) en *Het goud van Boavista* (1992). "Toen we aan deze delen werkten, vertelde Franquin me dat Noë een van zijn lievelingspersonages was, en ik was dus dolblij dat ik hem kon gebruiken."

- SPIROU 15 A -

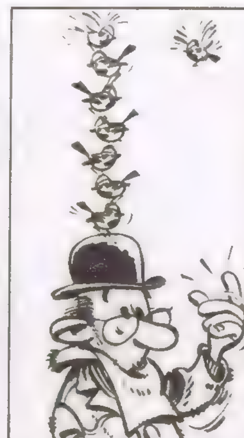

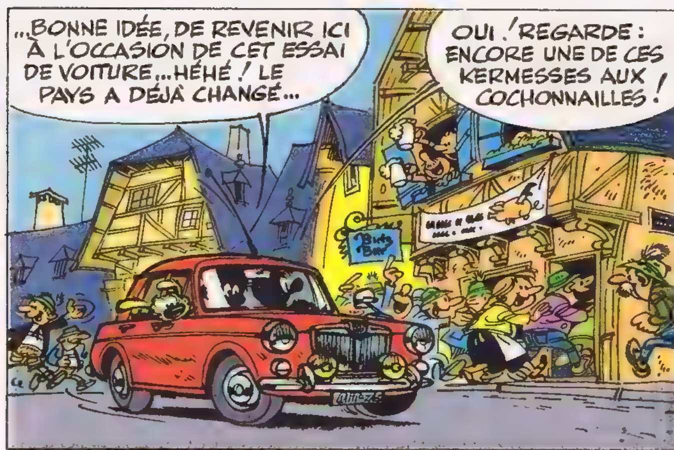

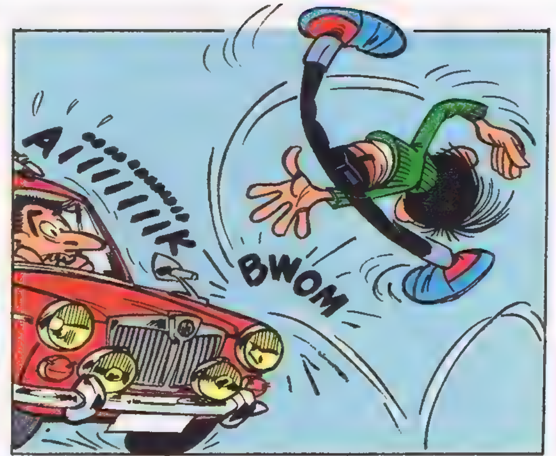

1448 - 52

1448 ...

Quel est ce mystérieux inconnu qui transmet des messages à propos des singes apprivoisés ? Spirou veut en avoir le cœur net...

De MG van Franquin in *QRN op Bretzelburg*, 1963. En Franquin (aan het stuur) rijdt de latexpop van Guust aan. 1964

Vroem vroem...

Op deze plaat zijn beide hoofdpersonen – Robbedoes en Noë – volop in gesprek. Altijd hachelijk, pratende stripfiguren: de tekenaar loopt het risico dat zijn plaat statisch wordt en daardoor saai voor de lezer. Toch kan Franquin in dit geval niet bezuinigen op dialoog: hij onthult daarin het geheim van de geniale Brothers. Om er het beste van te maken, probeert de tekenaar zijn plaat dynamiek te geven. In de eerste plaats laat hij zijn personages lopen, waardoor de achtergrond steeds wisselt. Op de eerste vier prentjes loopt de dialoog door. Dit wisselt hij af met een prent vol grappen die deze keer op de redactie speelt, waardoor hij de handeling van het lopen en de dialoog tussen beide personages kan versnellen. Op die manier kan hij terugkeren naar het elliptische ritme dat ontstaat door het gebruik van wisselende decors. Om de overgang van het stadscentrum naar een verwaarloosd terrein zichtbaar te maken, neemt Franquin zonder aarzelen zijn toevlucht tot standaarddecors zoals een schutting, fabrieksschoorstenen en een bouwvallige muur. Toch, als tegenwicht voor het cliché van de houten planken langs het trottoir – hij was de eerste die foeterde op tekenaars die hun toevlucht namen tot dit trucje om hun stadsdecors af te raffelen, besluit hij in dit zevende prentje de achterkant van een rode auto te tekenen. En door die halve auto, een onbelangrijk detail, doet opeens Franquins dagelijks leven zijn intrede in dit album.

“Het is de MG van mijn vader”, herinnert Isabelle Franquin zich enkele decennia later. “De nummerplaat is Belgisch en het is zijn kenteken: 9877-J.” En, knipoogje, het meisje dat door de achterruit te zien is, is inderdaad Isabelle. “Die MG duikt ook weer op in de laatste plaat van *QRN op Bretzelburg*. Mijn vader gebruikte hem weer in gag 295 van “Guust”. Het is de MG die een levensgrote Guust van latex aanrijdt. En de chauffeur, die zichzelf verwijt een wegpiraat te zijn, is mijn vader zelf!”

Begin jaren zestig ligt de keuze voor deze Britse sportwagen niet voor de hand: net als de Triumph is de MG voorbehouden aan gentlemen-drivers. Hij past dus wel bij de man die als eerste *Starter* illustreerde, de autorubriek van het tijdschrift *Robbedoes*, en die met de turbinemotor als vertrekpunt de twee Turbotractiemodellen ontwierp, die sindsdien de *pole position* innemen in de legende van de papieren bolides. “In mijn jeugd was ik erg vroem vroem”, gaf Franquin dertig jaar later toe.[4]

Ook in de echte wereld van de stalen bolides kreeg de MGB coupé, afgeleid van de roadster die het merk Morris Garages sinds 1962 produceerde, een plaats in het pantheon van droomauto’s. In de familiemythologie van de Franquins verwierf ze de naam Mandy. “Het was de tijd van de Profumo-affaire”, herinnert Isabelle zich. “De Britse minister van Defensie moest aftreden omdat zijn maîtresse ook het bed deelde met een Russische spion. En omdat onze auto Engels was, gaven we hem de bijnaam Mandy, naar een van de hoofdrolspelers in die zaak!” Maar Brussel is Londen niet: “Onze Mandy lag zo laag op de weg dat ze geregeld haar uitlaat verloor op de tramrails...”

Op prent 8 van dezelfde plaat, na dit zo vluchtige grafische detail, herneemt de fictie haar rechten. Maar, terwijl Robbedoes en Noë hun gesprek beëindigen, is op de achtergrond toch nog een automobiel met ouderwetse welvingen zichtbaar, de aftandse Duesenberg van de dierentemmer, overblijfsel uit zichtbaar betere tijden.

— SPIROU 16 A —

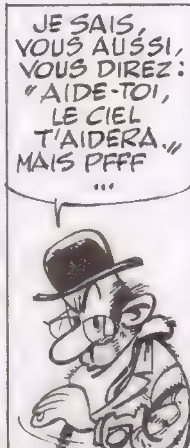

1449-52

Tweede cover voor Bravo Brothers. 1966

Echt Robbedoes!

In *Bravo Brothers* bezwijken alle personages onder de algehele waanzin die de Brothers veroorzaken. Op Guust na, die met zijn kinderlijke blik het verhaal bezielt. Robbedoes zelf is geen kind meer: de veertienjarige piccolo uit 1938 is intussen volwassen geworden. Hij bestuurt auto's, heeft verantwoordelijkheden, zet dictators af en bevrijdt gevangenen ergens ver weg in Azië. Vanaf de eerste plaat beziet Robbedoes Guust met de blik van een liefhebbende ouder die zich desondanks ergert aan het baldadige gedrag van zijn jonge protegé. In de lawine van grappen die de drie apen ontketenen, zal Robbedoes een onbekende kant van zichzelf tonen: hij verliest zijn koelbloedigheid, windt zich op en raakt neerslachtig...

Desondanks is Robbedoes in dit verhaal meer Robbedoes dan ooit. En in de ontmoeting van Robbedoes en Noë zal de stripheld in het piccolo-uniform eens te meer zijn ware aard tonen. Hoewel Noë zich niet erg beminnelijk en zelfs ronduit onaangenaam gedraagt, denkt Robbedoes: "Maar dat is geen reden om hem niet te helpen". Robbedoes is immers 'de Zonnige Rakker', zoals in de jaren veertig de ondertitel van het weekblad luidde, en hij bezit dezelfde kwaliteiten als een VVR, een Vriend van Robbedoes (de Robbedoesclub).

In 1938 start het weekblad *Robbedoes*, een tijdschrift voor de jeugd. Dit betekent dat het vermaak moet bieden, maar het moet de jongeren die zich elke donderdag op hun weekblad storten, ook opvoeden en ze burgerlijke waarden bijbrengen. Waarden als zuiverheid, plicht, wellevendheid. Robbedoes is daarvan de kampioen, het symbool. Robbedoes geeft steeds het goede voorbeeld. Al heel snel stelt Jean Doisy, de hoofdredacteur van het tijdschrift, de regels op voor deze Vrienden van Robbedoes, de club die Robbedoes tot voorbeeld neemt en in zijn hoogtijdagen zeventigduizend leden telt. Doisy is lid van de Kommunistische Partij van België, maar zijn erecode komt in grote lijnen overeen met die van de katholieke padvinders uit die tijd: 'Een VVR is eerlijk en rechtschapen, een VVR heeft moed, hij weet ja of nee te zeggen, een VVR houdt van vrije en vrolijke tucht, een VVR is trouw aan God en zijn land, een VVR is een vriend van allen, maar vooral van de zwakkeren', enzovoort.

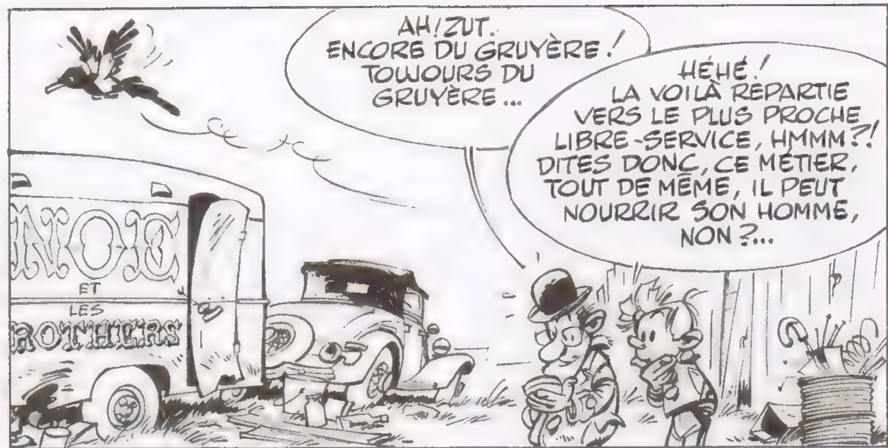
In *Bravo Brothers* weet Robbedoes zich over zijn vooroordelen heen te zetten en ondanks het nurkse karakter van Noë zal hij zijn hart volgen en de misantropische dierentemmer gelukkig maken – en in één moeite door verlost hij de redactie van een plaag die weliswaar reuze grappig is, maar die de productie volledig zou lamleggen.

De laatste plaat toont de piccolo in al zijn oprechtheid. Wanneer Kwabbernoot uitroept: "Hij kon wel eens dank je zeggen!" antwoordt Robbedoes glimlachend: "Je ziet zo wel dat hij tevreden is en dat is het belangrijkste..."

Die geweldige Robbedoes is weer even onschuldig als bij zijn geboorte.

— SPIROU 17 A —

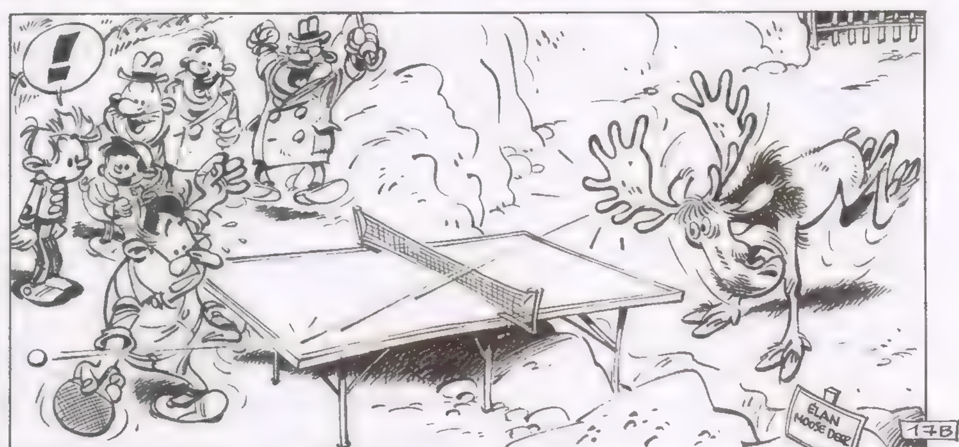

1450-52

Vader Franquin. Eerste verschijning van de kat. Cesar was de knotsgekke kat ten huize Franquin

Huisdieren: drie herinneringen van Isabelle Franquin

Wanneer André Franquin *Bravo Brothers* tekent, zijn er nog geen dieren die zijn leven delen. Hoewel hij in zijn jeugd door dieren was omringd en ze telkens weer in zijn pagina's opduiken, zal Franquin lang wachten voordat hij er zelf een in huis neemt.

"Ik weet nog dat mijn opa net was overleden, dat was in februari 1967, toen wij onze eerste kat kregen. Daarvoor hadden we hamsters gehad, het soort huisdieren dat in een kooi blijft zitten. Die kat hebben we bij toeval geadopteerd. Precies zoals te zien is in de gag van Guust die op die gebeurtenis is gebaseerd: mijn vader vond op een braakliggend terrein in de buurt een doos waar een paar harige bolletjes uit staken. Hij heeft de poesjes op het laatste nippertje gered. We moesten ons best doen om ze er weer bovenop te helpen. Toen ze waren opgeknapt, hebben we ze allemaal weggegeven, op één na. Hij heette César en het was een erg leuke kat. Hij stond model voor de kat van Guust!"

"Katten en vogels kunnen niet met elkaar overweg. Daarom wilde mijn vader ze niet in huis hebben", legde André Franquin uit[5]. Dankzij zijn kat César ontdekt hij een nieuwe dierenwereld die hem zal inspireren tot enkele beroemde gags van Guust, zoals die met het bolletje wol. Franquin zal ook ontdekken dat er nog veel meer diersoorten zijn waarmee katten niet overweg kunnen.

"Mijn vader leefde erg met dieren mee. Op een dag had de kat een spitsmuis gevangen, maar hem nog niet doodgemaakt. Het probleem was dat mijn vader de muis moest vangen om hem te verlossen uit de klauwen van de kat. Hij probeerde de muis op te pakken, maar die beet zich met zijn tandjes in zijn vingertop vast! Voor mijn vader zat er niets anders op dan hem tot achter in de tuin te brengen, zo ver mogelijk bij de kat vandaan. En ik zie hem nog altijd voor me, lopend met die muis aan zijn vinger! Mijn vader ten voeten uit, als het om dieren ging!"

Wat is er voor dierenvrienden triester dan een dierentuin? Een kooi is niets anders dan een cel. Maar hoe zouden kinderen in de hele wereld kennis moeten maken met dieren uit andere landen en werelddelen, als er geen dierentuinen waren?

Ze nemen dus een dubbelzinnige positie in, tussen modelgevangenis en onderwijsinstelling. Met de dierentuin in *Bravo Brothers* lost Franquin het probleem op: dankzij het personage van Noë tovert hij ons een dierentuin voor waarin de dieren plezier maken.

"*Bravo Brothers* is een geweldig verhaal. En mijn vaders keuze voor chimpansees als hoofdpersonages is niet zo verwonderlijk. Apen vond hij geweldig! We gingen geregeld naar de dierentuin in Heist, aan de Belgische kust, en we bleven daar minstens een halfuur voor de apenkooi staan. Er was een oude chimpansee waar mijn vader een groot zwak voor had. Die chimpansee trok grimassen en daarna klapte hij in zijn handen om pinda's te vragen. Mijn vader was helemaal weg van dat beest. Hij had dolgraag een aap als huisdier gewild, maar mijn moeder zei altijd: *Het is die aap of ik!*"

-SPIROU 18 A -

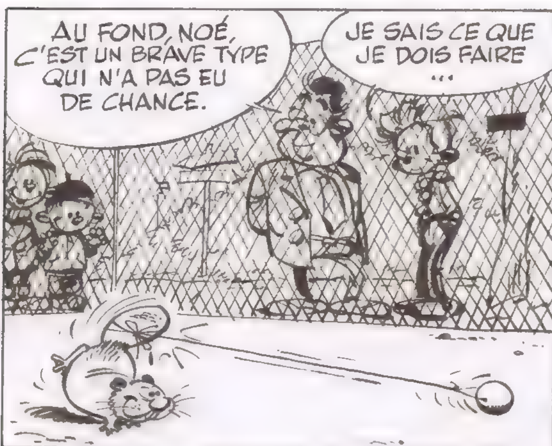

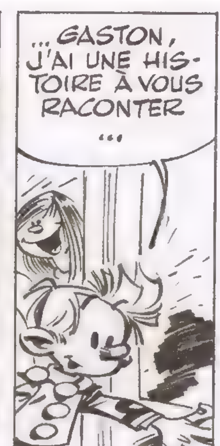

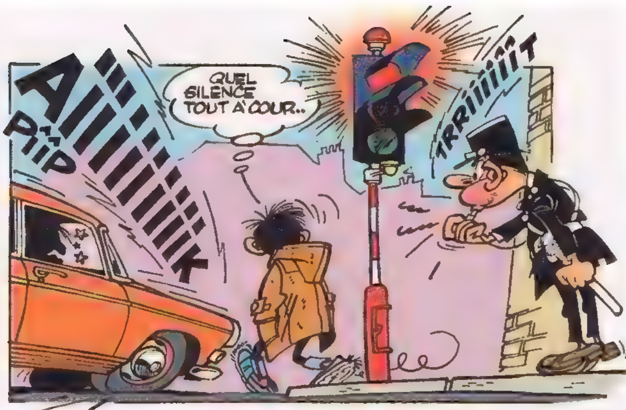

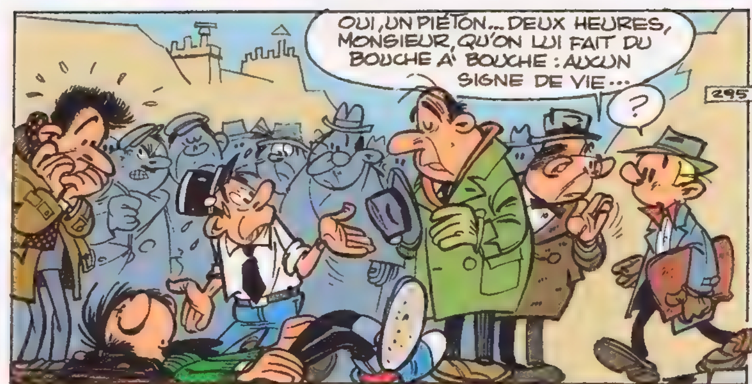

1451-52

Eerste verschijning van agent Vondelaar. 22 maart 1962

Franquin, links, krijgt het aan de stok met zijn eigen personages. 1964

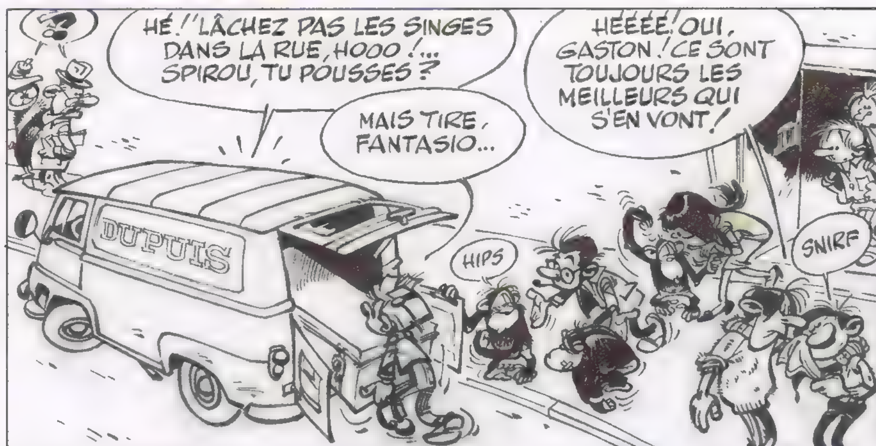
Vondelaar en het korte geheugen

Na De Mesmaeker, Van Gestel, Krasser en Pruimpit kon ook politieagent Vondelaar niet ontbreken in dit huiselijke avontuur van Robbedoes. Vondelaar symboliseert buiten de kantoormuren hetzelfde als Meneer Van Gestel binnen de muren van Uitgeverij Dupuis: ze vertegenwoordigen de gevestigde orde. Al snel na zijn eerste optreden in het tijdschrift maakt Guust een uitstapje buiten de burelen van de redactie om in de stad paniek te zaaien. Al even snel brengt Franquin hem in aanraking met de handhavers van de wet. De eerste tijd gaat het nog niet om één specifiek personage: de smeris die hem belet onheil te stichten op de openbare weg, is nog naamloos en draagt de karakteristieke platte pet van de Belgische politie. Kort daarop, in gag 295, verschijnt een agent die het prototype is van de toekomstige Vondelaar. Opvallend is dat hij nu een Frans uniform draagt, met een cilindrische zwarte kepi en een witte gummiknuppel. Het wijst erop dat Guust een vooraanstaande stripfiguur wordt in de uitgeverspolitiek van Dupuis: om het Franse publiek tegemoet te komen wordt de flateraar overgeplaatst naar een pseudo-Frankrijk. Het is ook een teken dat de politieagent zal uitgroeien tot een terugkerend personage.

Een tiental jaren nadat hij hem heeft bedacht, zal Franquin niet mals zijn voor zijn belichaming van orde en gezag: "Vondelaar is een niet erg belangrijk en niet erg origineel personage. Het cliché van de bemoeizuchtige smeris"[6]. Onbedoeld onderstreept Franquin zijn geringe sympathie voor hem wanneer hij, weer tien jaar later, door *Bravo Brothers* bladert en tot zijn verwondering weer Vondelaar ziet: "Dat wist ik niet meer." Aan de burleske roadmovie binnen het verhaal bewaart hij daarentegen goede herinneringen: "Ik heb me enorm vermaakt met die rit in de bestelbus en me helemaal uitgeleefd op die aaneenschakeling van destructieve voorvallen."

Aan het einde van de jaren zeventig zal Vondelaar nog promotie maken in de hiërarchie van onuitstaanbare types binnen Franquins oeuvre. Tijdens de parkeermeteroorlog, die hem in conflict zal brengen met Guust, krijgt Vondelaar definitief gestalte als de geüniformeerde domheid, zonder een greintje mededogen. Het laatste prentje van deze plaat 19 kan enige voldoening schenken. Voor de eerste en enige keer in zijn loopbaan krijgt Vondelaar een opstopper. En de moraal is ook gered: het gaat niet om menselijk geweld. Bedankt, apen.

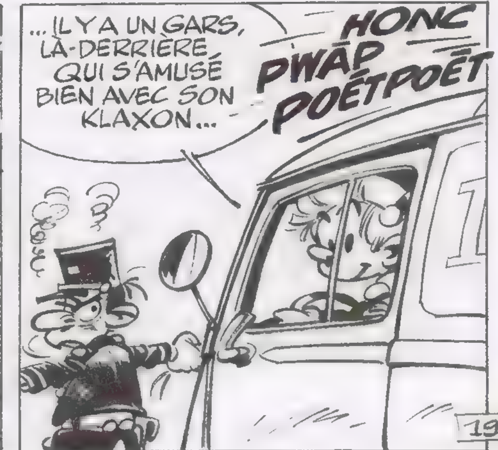
- SPIROU 19 A -

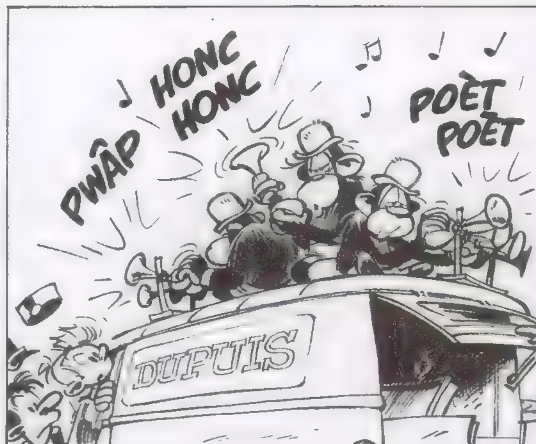

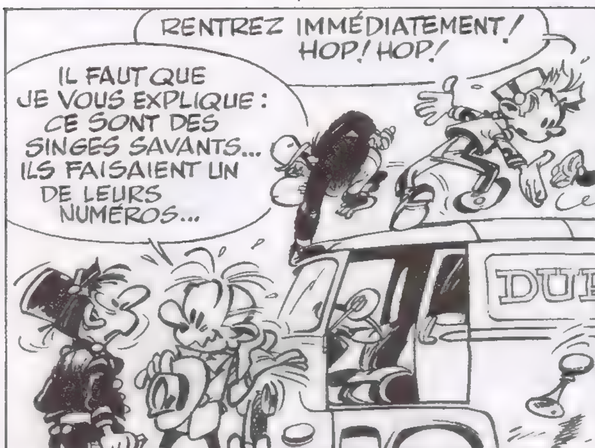

19A

19B

1452 - 52

Stukjes film uit *Chat d'la Mèr'Michel,*
zeer Disney-geïnspireerde kortfilm van Jacques Eggermont en Eddy Paape.
Een productie van studio CBA in 1945. Franquin tekende de kat van 'Moeder Michel'.
Toen al had hij belangstelling voor katten.

De les van de ellips

Net als Peyo en Morris begint Franquin zijn carrière in een kleine Belgische tekenfilmstudio. Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog gaat de studio failliet. Morris werkt dan al voor Dupuis, hij heeft enkele omslagen voor *Le Moustique/ Humoradio* getekend en raadt Franquin aan ook te solliciteren. Een paar jaar later zal Peyo zich bij hen voegen.
Als strippioniers hebben ze hun reeksen verrijkt dankzij de ervaringen die ze opdeden dankzij de tekenfilm, zoals de kunst van de 'slapstick' à la Tex Avery (Franquin), de trefzekere weergave van extreme bewegingen (Morris) en het sprookje à la Walt Disney (Peyo).
Toch demonstreert Franquin ons op platen 19, 20 en 21 op magistrale wijze dat de strip, meer dan de tekenfilm, de kunst van de ellips is.
Analyse:
Op het zesde prentje van plaat 20 is alles in gereedheid gebracht voor de gag: Vondelaar, opgefokt door de grappen en grollen van de Brothers en de aanwezigheid van Guust, zwaait met zijn gummiknuppel. Die draait in het midden van het plaatje rond, enigszins dreigend.
Zevende prentje: het gebaar dat het drama in gang zal zetten! De druppel die de emmer doet overlopen. Vondelaars collega trapt op de rondslingerende trompet.
Achtste prentje: Vondelaars knuppel is doormidden gebroken, zijn collega masseert woedend zijn hoofdhuid.
De lezer begrijpt op eigen kracht wat er is gebeurd: in een reflex heeft Vondelaar met alle kracht zijn collega-motorrijder een oplawaai verkocht. Maar die hele spectaculaire, burleske actie is nergens in beeld gebracht. Alles speelt zich af in het hoofd van de lezer, in de witruimte tussen de prentjes 7 en 8, het 'intericonische' deel van de plaat, zoals geleerde exegeten van de strip dat noemen.
Franquin suggereerde ons de handeling en prikkelde onze verbeelding door alles op scherp te zetten, zodat het kan functioneren binnen het verhaal en de gag. Door de handeling te reconstrueren maken we er zelf deel van uit. Dankzij dat beroep op onze intelligentie zijn we niet langer passieve lezers, maar co-auteurs.

Een kleine oefening:
Plaat 6. Vertel wat er is gebeurd tussen prenten 9 en 10.
Plaat 19. Omschrijf de intericonische ruimte tussen de voorlaatste en de laatste prent.
En plaat 21. Reconstrueer de niet getoonde handeling die plaatsvindt tussen prent 3 en prent 7.

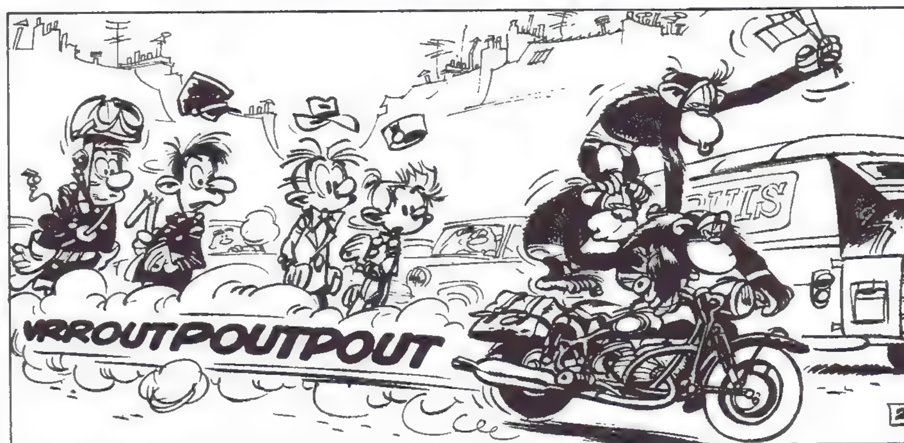

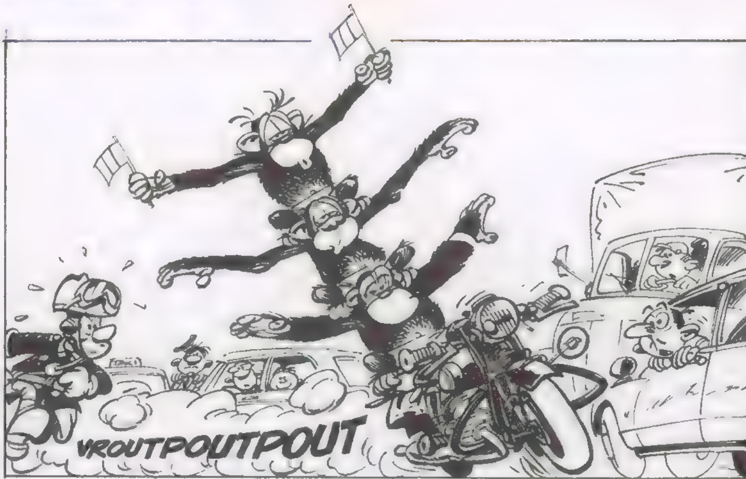

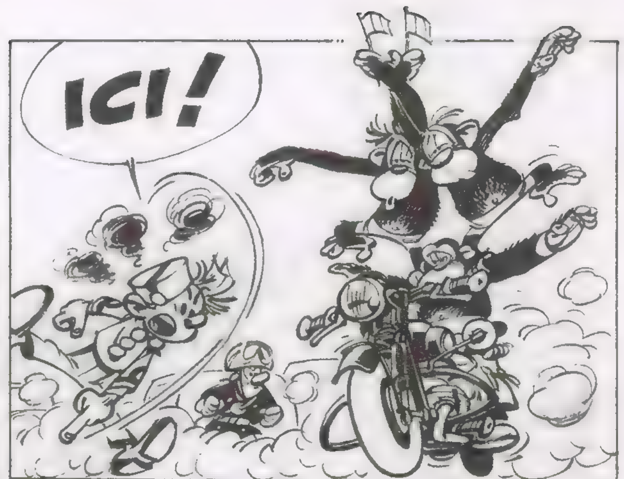
De originele tekening van deze plaat is verdwenen. Alleen de zwartfilm bleef bewaard.

Een nieuwe inkleuring

Tegenwoordig zijn stripplaten computerbestanden met daarin de drie primaire drukkleuren – cyaan, geel en magenta – en ook een speciale laag voor het zwart. In de jaren zestig maakten drukkers gebruik van lijnfilms, een voor elke kleur, en tijdens het drukproces konden er varianten en interpretatieverschillen optreden.
Franquin tekent zijn platen op een groter formaat dan de gedrukte pagina. Eigenlijk tekent hij twee halve platen – in de rechter benedenhoek van elke halve plaat is de nummering te zien, bijvoorbeeld '10a' en '10b', die hij daarna met plakband aan elkaar bevestigt.
Die plaat stuurt hij naar Marcinelle, de hoofdvestiging van Uitgeverij Dupuis, naar de lithografische afdeling die een opname maakt op het drukformaat. Zo ontstaat een transparantfilm met daarop de zwarte lijn die de pen – of beter gezegd het penseel, in het geval van *Bravo Brothers* – en de Oost-Indische inkt van Franquin hebben achtergelaten. De overgebleven potloodlijnen, de krassen van het scheermesje of het dekwit dat is gebruikt om een penseellijn te corrigeren, vallen op dit type film weg.
Bravo Brothers werd in het tijdschrift gepubliceerd in het tempo van één wekelijkse pagina. Ondanks alle aandacht van de werknemers van Dupuis kunnen de omstandigheden waaronder de pagina's ontstaan, van week tot week verschillen: de afstelling van de machine, de kwaliteit van de fotografische baden, de temperatuur, de belichtingstijd...
Over zijn origineel heeft Franquin een vel kalkpapier gelegd, waarop hij met kleurpotlood voor de inkleurder bij Uitgeverij Dupuis heeft aangegeven hoe hij wil dat zijn pagina wordt ingekleurd.
Vittorio Leonardo, bij Dupuis verantwoordelijk voor de inkleuring, heeft een procedé bedacht dat het mogelijk maakt één voor de uitgever kostbare fase over te slaan: het vervaardigen van een blauwdruk. De lijnfilm van de pagina wordt gewoon stevig op een vel tekenpapier geplakt. Op de achterkant van deze 'sandwich' van film en papier brengt de inkleurder of inkleurster met plakkaatverf de aan, daarbij gebruikmakend van een lichtbak.
Maar plakkaatverf is dekkend en geeft een verschillend resultaat bij belichting op of onder het papier. En doordat het licht eerst door de zwart-witfilm en het dikke tekenpapier moet dringen, krijgt de inkleurder onscherpe en soms verwarrende vormen te zien. Dat verklaart bepaalde fouten, zoals huidkleurige tanden en daglicht terwijl het nacht is (de teksten zijn dan al uit de zwart-witfilm weggehaald)...
Ook van die kleuren worden opnamen gemaakt, op drie verschillende films, een voor elke drukkleur. Ook daarbij kunnen verschillen optreden, naar gelang de afstelling van de machine, de belichtingstijd, de wijze waarop de films worden bewaard en de temperatuur van de fotografische baden.
Het tijdschrift *Robbedoes* wordt in 1965 gedrukt op de grote koperdiepdrukpersen van de firma, ook weer onder omstandigheden die wekelijks kunnen variëren: afhankelijk van de vochtigheid van het magazijn waar de reusachtige papierrollen liggen opgeslagen, het vakmanschap van de drukker die de pers bedient, kwade tongen beweren ook van de hoeveelheid benzine die bij de pigmenten wordt gegoten om de inkt te verdunnen en zo te sparen, of van de hoeveelheid bier die is gedronken in het café naast de drukkerij van Dupuis. Kortom, een scala aan al te menselijke factoren.
Het tijdschrift *Robbedoes* wordt in koperdiepdruk gedrukt (de inkt wordt rechtstreeks van de cilinder op het papier overgebracht), maar de albums in offset (de inkt wordt overgebracht door middel van een rubberdoek). Het album vergt daarom een andere aanpak dan het tijdschrift. En bij elke herdruk worden de films opnieuw gekopieerd, waardoor de kwaliteit ervan almaar verder achteruitgaat.
"Elke week weer klaagde mijn vader over de kleuren van zijn Robbedoes of Guust", herinnert Isabelle Franquin zich.

Een remastering was noodzakelijk geworden, ten einde te voorkomen dat de fouten, zowel technisch als artistiek, zich zouden herhalen en groter zouden worden.
De technische fouten waren zichtbaar in de lijnen die te dik of juist te mager waren, in de uitgebleekte of oververzadigde kleuren. De artistieke fouten deden af aan de leesbaarheid van het verhaal.
Isabelle Franquin en Frédéric Jannin – een tekenaar die menigmaal met de geestelijke vader van Guust samenwerkte – hebben deze taak op zich genomen. Frédéric legt uit: "We zijn zoveel mogelijk van het origineel uitgegaan, om de penseellijnen getrouw weer te geven, en het geheel minder 'hard' te maken en fluweliger dan de oorspronkelijke, erg contrastrijke koperdiepdrukversie. We vonden een hoop details terug die bij vorige drukken verloren waren gegaan en die bepalend zijn voor de rijkdom van Franquins lijnvoering." Isabelle boog zich met veel geduld over de logica van het verhaal: "We stelden ons allerlei vragen over de samenhang van het kleurgebruik. Bijvoorbeeld, zit Robbedoes aan het begin van het verhaal op de redactie of thuis? De stoel waarin hij zit, behoort tot het meubilair van zijn huis, zoals te zien was in een van de voorgaande avonturen van Robbedoes en Kwabbernoot. Spip komt ook in beeld. Hij speelt met een stapel 45-toerenplaatjes. Maar je ziet Spip nooit op de redactie. We zijn dus bij hem thuis en de kleuren van muren moesten dan ook in overeenstemming worden gebracht met die in de eerdere albums. Sommige dingen lagen voor de hand: toentertijd hadden kantoorspullen een specifieke kleur. Mijn vader inspireerde zich voor talloze voorwerpen die hij in zijn verhalen gebruikte, op de maandelijkse Manufrance-catalogus. Bij bestaande voorwerpen moeten de oorspronkelijke kleuren worden gebruikt." Frédéric vervolgt, nog altijd ontroerd dat hij zich plaatje voor plaatje kan buigen over de oerversie van het verhaal: "Het zijn details, maar het zijn er zoveel: je ziet geen verschil tussen het park waarin Robbedoes Noë schaduwt en de dierentuin. De grond mag niet dezelfde kleur hebben, en zeker geen zuurstokroze... Je moet de verschillende niveaus van elkaar onderscheiden, omdat de handeling en de dynamiek van het verhaal anders niet goed uitkomen. Ik voel me een beetje zoals George Martin, de producer van de Beatles, die maandenlang bezig was de oorspronkelijke opnamen te remasteren om recht te doen aan de transparantie, de efficiëntie en de intelligentie van de muziek van de Beatles."

VROUTPOUTPOUT

ICI !

C'ÉTAIT AMUSANT, OUI ?...
DITES, UN CONSEIL...
EN VOITURE !
CLAP CLAP CLAP

...ET HOP, ET HOP ! ILS Y SONT TOUS LES TROIS...
ET CETTE FOIS-CI, PLUS D'ENNUIS À CRAINDRE ...
21A

HÉ ?
...CAR TU LES ACCOMPAGNES POUR LES SURVEILLER, ...

...TES SINGES !
CLAP

...ÉDITIONS DUPUIS, HHMM ?!
OUI ! ON VA TE ME LEUR DÉCERNER LE PRIX DE LA PRÉFECTURE DE POLICE POUR CETTE ANNÉE, AUX ÉDITIONS DUPUIS...
VROUM
SCRATCH
SCRITCH SCRATCH

NON, LE GROS, LÀ ! NE PAS TOUCHER À LA PORTE ! ON NE PEUT PAS !
BOUM
UN PEU DE PATIENCE, VOUS QUATRE, ON ARRIVE ...
DUPUIS

LES BROTHERS ?! ILS ME RAMÈNENT, LES BROTHERS !
AH ! ET... EUH... VOUS... VOUS LES AVEZ BIEN SOIGNÉS, AU MOINS ?
!
21B

1454-52

Vaarwel, Brothers

Aan het einde van dit avontuur van Robbedoes en Kwabbernoot zal de lezer begrepen hebben dat het eigenlijk gaat om een onfortuinlijke ervaring van Kwabbernoot, waarvan Guust de drijvende kracht is, terwijl Robbedoes de schade probeert te beperken. Om de fut te vinden voor een verhaal over het gezichtsbepalende personage van Uitgeverij Dupuis, verlegt Franquin zijn aandacht naar een nieuw speelterrein. Hij wil best Robbedoes tekenen, maar zonder zich te vervelen. Er kwam trouwens veel kritiek op deze tweeëntwintig atypische platen, die eerder een verkapt verhaal van Guust leken dan een avontuur van Robbedoes. De lezer zal vastgesteld hebben dat geen van beide waar is: de echte hoofdpersonen zijn de Brothers zelf. Zij bepalen het verteltempo, zij zijn de aanstichters van de gags, zij vormen het middelpunt van de intrige en zij winnen uiteindelijk de sympathie van zowel de lezer als de auteur. *Bravo Brothers* is een avontuur van de Brothers, met gastrollen voor Robbedoes, Kwabbernoot en Guust.

Het is bekend dat André Franquin uiterst kritisch naar zijn eigen werk keek en het liever helemaal niet meer onder ogen kreeg. In 1985 was hij uit vriendschap voor Numa Sadoul bereid in diens gezelschap – en dat van een bandopnemer – de albums door te bladeren die zijn oeuvre vormen. In de loop van deze saaie en soms pijnlijke oefening waren er uiteindelijk een paar verhalen die genade vonden in zijn ogen. *Bravo Brothers* is een daarvan. Wat hij daarover zegt, spreekt boekdelen:
“Van al mijn albums is dit het verhaal dat ik met het meeste plezier herlees. Het verhaal maakt me aan het lachen. Ook nu nog. En toch lach ik niet vaak om wat ik zelf heb gemaakt, al was het maar uit bescheidenheid. Maar ik geef eerlijk toe dat ik wel degelijk af en toe lach!”

– Spirou 22 A –

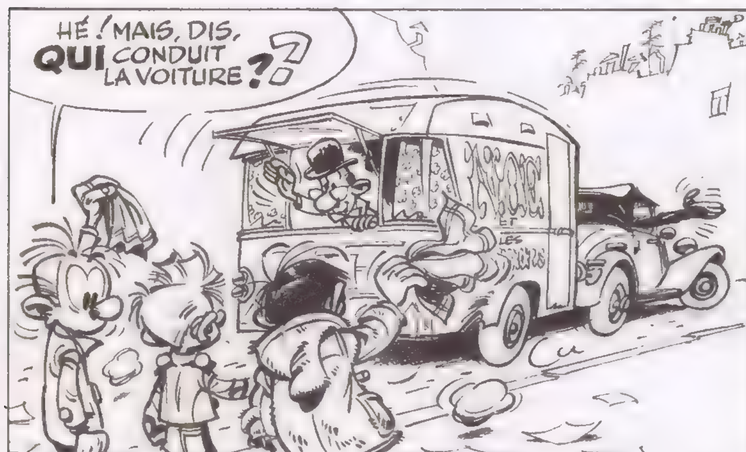

79

1455-52

FIN

Hommeles in Marcinelle

Na *Bravo Brothers*, waarvan de voorpublicatie in het tijdschrift Robbedoes eindigt in maart 1966, zal de lezer nog bijna twee jaar moeten wachten voordat de piccolo uit Marcinelle opnieuw zijn opwachting in het weekblad maakt. *Hommeles in Rommelgem* wordt het laatste avontuur van Robbedoes en Kwabbernoot dat André Franquin zal tekenen. Niemand weet dat nog. Ook hijzelf niet. Want, in tegenstelling tot de hardnekkige legende, begint Franquin niet aan dit nieuwe verhaal met de welbewuste bedoeling zijn eigen codes op te blazen of een laatste vuurwerk af te steken. Het is waar dat Charles Dupuis al zijn overtuigingskracht moet gebruiken om Franquin zover te krijgen dat hij Robbedoes opnieuw – en niet voor het laatst – op zijn tekentafel tovert. Net als *QRN op Bretzelburg* maakt *Hommeles in Rommelgem* een vliegende start, maar zonder goed te weten in welke richting. Eén ding staat vast: Franquin wil Zwendel laten terugkeren, en dat ondanks het tandengeknars van Charles Dupuis. André haalt een oud idee boven: aan het einde van *De schaduw van Z* liet hij de megalomane geleerde zwaar gehavend achter, getroffen door de zwendelstraal. Sindsdien droomde hij ervan hem opnieuw te laten opduiken, met de geest van een pasgeborene. Robbedoes, Kwabbernoot en de graaf van Rommelgem getransformeerd tot babysitters. Drie mannen rond een reusachtige wieg... Na *Bravo Brothers* gaat Franquin dus op dezelfde huiselijke voet voort. Na een avontuur op de redactie speelt dit verhaal zich thuis af. *Hommeles in Rommelgem* wordt voor Robbedoes wat *De juwelen van Bianca Castafiore* was voor Kuifje, een avontuur binnenskamers. Maar terwijl *Bravo Brothers* volledig door Franquin zelf werd gemaakt, doet hij ook nu weer "slecht op zijn gemak met Robbedoes" voor *Hommeles in Rommelgem* een beroep op medewerkers: Jidéhem tekent opnieuw de achtergronden en voor het eerst schrijven Peyo en zijn assistent Gos mee aan het scenario. Een uitwisseling die voor iedereen gunstig uitpakt: in ruil doet de auteur van Robbedoes de medewerkers ideeën aan de hand voor het verhaal waaraan zij bezig zijn, *De Smurfen en de Krwakakrwa.* In het uiterlijk van dat monster zullen liefhebbers trouwens de hand van de meester zien.

Net als *Bravo Brothers* is *Hommeles in Rommelgem* een van de avonturen van Robbedoes waarover hij zelf het meest tevreden zegt te zijn – of het minst ontevreden. Gebundeld in één band vormen deze twee atypische verhalen uiteindelijk zijn favoriete Robbedoesalbum...

Eind 1967, als Franquin *Hommeles in Rommelgem* voltooit, heeft hij nog niet besloten om een punt achter de avonturen van Robbedoes en Kwabbernoot te zetten. Dat blijkt uit de bedspiraal die op zijn laatste tekeningen bij wijze van radar boven op het kasteel van Rommelgem is aangebracht. Het vormt een onderdeel van het volgende avontuur, waarop hij al loopt te broeden. Zwendel zou ontvoerd worden door een gangster die zich op zijn Polynesische eiland verveelt, maar dankzij een zendertje kan de graaf van Rommelgem Zwendel lokaliseren met behulp van zijn spiraalradar. De radar staat al op de omslag van het album *Hommeles in Rommelgem,* maar intussen voelt Franquin "een verpletterende verveling" bij het gedachte ermee door te moeten gaan.

Het is hoog tijd de knoop door te hakken.

Naderhand vertelde Franquin nog vaak hoe hij tot dat inzicht was gekomen. Op een dag besefte hij opeens dat hij met Robbedoes wilde stoppen. Hij zei het tegen zijn vrouw Liliane. Zij antwoordde hem dat hij moest doen wat zijn hart hem ingaf. De volgende dag lichtte hij Charles Dupuis in.

"En er verdween een hele berg aan problemen, die zich weer materialiseerde in de armen van een verbijsterde uitgever."

HEBDOMADAIRE
30e année • 56 pages

1539

Spirou

12 OCTOBRE 1967 FRANCE : F 1 • BELGIQUE : 12 F • SUISSE : 1 F

CETTE SEMAINE
RETOUR DE SPIROU

PANADE A CHAMPIGNAC !

ANDRÉ FRANQUIN

André Franquin (geboren op 3 januari 1924 te Etterbeek) tekent al van jongs af aan. Na zich een beetje verveeld te hebben op Saint-Luc in Saint-Gilles, wordt hij, in 1944, leerling-tekenaar bij het CBA, dat maar kort heeft bestaan. Daar werkt hij met Eddy Paape, een veteraan van de studio, de jonge Morris en, kort daarna, debutant Peyo. Morris levert cartoons aan *Le Moustique*, en sleept zijn makker mee naar Dupuis waar Jijé hem onder zijn hoede neemt en hen voorstelt aan zijn andere leerling, Will. Deze vrolijke groep, die logeert bij de familie Gillain (Jijé) in Waterloo, zal 'de bende van vier' worden. De vader van Jan Kordaat stelt hem voor het personage Robbedoes over te nemen, wat hij doet met *De tank*, een compleet verhaal dat verschijnt in *Robbedoes Almanak* 1947. En daarna volgt een lopend verhaal: *Robbedoes en het geprefabriceerde huis*, dat Franquin na plaat zes overneemt. Daarnaast tekent hij talrijke illustraties voor het blad *Robbedoes* en het padvindersblad *Plein-Jeu*, evenals cartoons voor *Le Moustique* en omslagen voor *Les Bonnes Soirées*.

Van 1948 tot 1949 trekt hij samen met Jijé en Morris naar de Verenigde Staten en Mexico, maar heimwee naar zijn geboortestad Brussel en zijn verloofde brengt hem ertoe de rondreis in te korten en eerder terug te komen naar Europa dan zijn kameraden. Tien jaar lang zal hij zich nu voornamelijk wijden aan de reeks 'Robbedoes en Kwabbernoot' en het weekblad *Spirou/Robbedoes*: afgeronde verhalen, covertekeningen, uiteenlopende illustraties. Het universum van de kleine piccolo ondergaat een wonderbaarlijke verrijking met weergaloze personages: de graaf Van Rommelgem, de ongelooflijke Marsupilami (1952), de journaliste IJzerlijm, de geduchte Wiebeling en Zwendel. Een kortdurend meningsverschil met de uitgever brengt hem ertoe in 1955 tegelijkertijd de gagserie 'Ton en Tinneke' te starten in *Kuifje*. De situatie klaart niettemin snel op en vanaf 1959 laat hij deze reeks aan anderen over.

In 1957 heeft hij een proefballonnetje opgelaten met een 'werkloze held', de onsterfelijke 'Guust Flater', die hij samen met Yvan Delporte bedacht om de redactionele pagina's te verlevendigen. Het succes is zo groot dat de flateraar van de redactie al snel aan het echte stripverhaal moet beginnen en Franquin is nu verplicht verscheidene platen per week te maken. Robbedoes drukt zwaar op hem en na een laatste staaltje van schitterende parodie, *Hommeles in Rommelgem*, waarin hij zich probeert te bevrijden van de druk van de traditionele helden en de klassieke verhalen, geeft hij het estafettestokje in 1968 door aan Fournier. Hij richt zich nu geheel op de éénpaginagrappen met Guust en begint, in 1972, met het tekenen van zijn eerste (verrukkelijke) monsters voor de omslagen van Robbedoes. Deze verbluffende schepsels worden voor een deel bijeengebracht in het album *Zwartkijken* (Arboris).

Hij schept zijn eerste "Idées noires" (Zwartkijken) in Le *Trombone Illustré*, de bijlage die Yvan Delporte in 1977 maakt voor *Spirou*, en gaat ermee door in het maandblad *Fluide Glacial*. Franquin wordt ouder, zijn productie loopt terug en 'Guust Flater' zal, tot verdriet van zijn miljoenen bewonderaars, net niet de duizend gags halen.

In 1987 lanceert Marsu Productions de Marsupilami in lange, op zichzelf staande avonturen en vertrouwt het tekenen ervan toe aan Batem. Aan het begin van de reeks gebeurt dat nog onder de supervisie van André Franquin.

Twee jaar later schetst Franquin in een stijl die geheel verlost is van de strenge beperkingen van het beeldverhaal, een overvloed van kleine personages, 'Les Tifous' (De Banjers), die een hoofdrol spelen in tekenfilms voor de televisie.

Franquin heeft ons op 5 januari 1997 verlaten, kort voor de chronologische, vernieuwde uitgave van 'Guust Flater' in zeventien delen bij Uitgeverij Dupuis het licht zag, waar nog twee extra delen bij komen, samengesteld door Marsu Productions, met de vergeten of terzijde geschoven tekeningen van de auteur.

Franquin heeft overigens nog, samen met Delporte, verschillende afleveringen geschreven voor 'Isabel', getekend door Will, en voor 'Geharrewar tussen Pieter Pook en Molleke', in beeld gebracht door Frédéric Jannin.

Hergé vond zichzelf een erbarmelijk tekenaar in vergelijking met deze grote kunstenaar, die zijn stempel heeft gedrukt op het blad *Robbedoes* en op wat men de 'School van Marcinelle' is gaan noemen.

Bibliografie

ROBBEDOES EN KWABBERNOOT
Robbedoes en Kwabbernoot
4 avonturen van Robbedoes
Er is een tovenaar in Rommelgem
Robbedoes en de erfgenamen
De roof van de Marsupilami
De hoorn van de neushoorn
De dictator en de paddestoel
Pas op, Kwabbernoot
Het schuilhol van het zeemonster
Het masker der stilte
De gorilla heeft het gedaan
Het nest van de Marsupilami's
De bezoeker uit de oertijd
De gevangene van Boeddha
Z van Zwendel
De schaduw van Z
Robbedoes en de Bobbelmannen
QRN op Bretzelburg
Hommeles in Rommelgem
Tembo taboe
De Robinsons van het spoor

GUUST FLATER (oorspronkelijke uitgave)
Flagrante flaters
Flaterfeest
Flaters als water
Flaters te koop
Flappende Flaters

Klassieke reeks
Gadgets en gags
Flaterfestijn
Daverende flaters te koop
Flagrante flappende flaters
Heet van de flater
Het zware verleden van Guust Flater
Flaters schade
Van flaters gesproken
Flaters van formaat
Het geval Flater
Die reuze Flater
Flaters, floppen en flouzen
De flater-bende
Flater verdient een optater
De flater-saga
Van flaters tot kraters
Guust 19

TON EN TINNEKE
60 avonturen van Ton en Tinneke
Ton de Pechvogel
Boordevol grappen

ROELTJE
Roeltje en de Elaoin

ISABEL (coscenarist voor Will)
De hekserij van oom Hermes
De ceintuur van Cassiopea
Een rijk van tien morgen
Het orakel van Delft

DE MARSUPILAMI (coscenarist voor Batem)
De staart van de Marsupilami
De Bamboe-baby
Mars, de zwarte
Fordlandia
Het goud van Boavista
De tempel van Boavista
De vlinderjagers

Pieter Pook en Molleke (coscenarist voor Jannin)
Zwartkijken
De Banjers

BRONNEN

De overgenomen citaten van André Franquin komen van:

1 *TV Jour*, 1979
2 *Schtroumpf*, Jean Léturgie, 1980
3 *Libération*, 1996
4 Aan Eric Verhoest/Champaka, décembre 93
5 *Journal et Indépendance*, 1990
6 *Falatoff*, 1972

KRITISCHE BIBLIOGRAFIE

Philippe Vandooren, *Comment on devient créateur de bandes dessinées, avec Jijé et Franquin.* Marabout, 1969/ heruitgave Niffle, 2001.
Collectif, *Les cahiers de la bande dessinée n°47/48.* Glénat, 1980.
Collectif, *La Bande à 4.* Ministerie van de Franse Gemeenschap in België, 1981.
Yvan Delporte, *Intégrale Gaston, 5* delen (introductiedossiers), Rombaldi, 1984.
Numa Sadoul, *Et Franquin créa la gaffe.* Schlirf/Dargaud, 1986.
Philippe Queveau, *Presque tout Franquin.* Comset, 1991.
Eric Verhoest & Eric Cambier, *Le monde de Franquin.* Marsu productions, 2004.
Philippe Capart en Erwin Dejasse, *Morris, Franquin, Peyo et le dessin animé.* Éditions de l'An 2, 2005
Eric Verhoest & José-Louis Bocquet, *Chronologie d'une œuvre.* Marsu productions, 2007.

JOSÉ-LOUIS BOCQUET

José-Louis is vijftien als André Franquin hem een tekening bezorgt voor de cover van zijn fanzine *Bizu*. Een andere jongen, Serge Honorez, zorgt ervoor dat het blaadje wordt verspreid in de Brusselse boekhandels. Drie jaar later speelt Bocquet al uitgever voor de titel *Cauchemarrant*, een eerste bundeling van droedels die meester Franquin her en der op papier zet. Haast in één adem door schrijft José-Louis, samen met François Rivière, voor het weekblad *Spirou/Robbedoes* zijn allereerste scenario. Een verhaal voor 'De P.I. Van Hollywood', getekend door Philippe Berthet. Met Serge Clerc werkt hij ook nog samen voor *Métal Hurlant*. De volgende decennia heeft alles wat hij doet te maken met boeken en tijdschriften: zo is hij boekhandelaar, persverantwoordelijke, journalist, uitgever en schrijver. Zijn eerste roman verschijnt in de Série Noire in 1991, zijn laatste strip, *Kiki van Montparnasse* in samenwerking met Catel, in 2007. Bovendien is José-Louis de biograaf van René Goscinny, Georges Lautner en Henri-Georges Clouzot. In hetzelfde documentaire genre schrijft hij in 2008 samen met Eric Verhoest het boek *Franquin, Chronologie d'une oeuvre*.

Sinds 2007 is José-Louis Bocquet weer 'thuis'. Bij Uitgeverij Dupuis vond hij zijn kompaan van het eerste uur terug, Serge Honorez. En samen amuseren ze zich met het uitgeven van boekjes.

SERGE HONOREZ

Veertien is Serge als André Franquin hem een tekening geeft voor zijn fanzine *1815*. Een andere jongen, José-Louis Bocquet, zorgt ervoor dat het blaadje wordt verspreid in de Parijse boekhandels. Haast in één adem door schrijft Serge voor het weekblad *Spirou/Robbedoes* zijn allereerste stripscenario's. De gagreeks 'German en wij' wordt getekend door Frédéric Jannin. Voor het weekblad *Kuifje* tekent Serge zijn eigen reeks. De volgende decennia heeft alles wat hij doet te maken met humor: hij werkt als illustrator, graficus, scenarist, animator, acteur en regisseur. Hij heeft al zowat vijftig uren audiovisuele producties op zijn naam staan wanneer hij in 1989 samen met Frédéric Jannin de groep Les Snuls vormt. Hun esbattementen zijn te horen en te zien op radio, televisie, op plaat en cd en in een langspeelfilm.

Serge, ook bedenker en producer van reclamefilms, wint de Lion d'argent op het Festival Publicitaire van Cannes in 1995. In 2003 krijgt hij eindelijk het diploma van het INSAS, hoger instituut voor spektakelkunsten, voor een studie die hij vijftien jaar eerder is begonnen.

Sinds 2007 is Serge Honorez weer 'thuis'. Bij Uitgeverij Dupuis vond hij zijn kompaan van het eerste uur terug, José-Louis Bocquet. En samen amuseren ze zich met het uitgeven van boekjes.

Het commentaar bij *Bravo Brothers*, over de man die de twee jongens hun eerste inzichten gaf in de wereld van strips en grafisme, is hun eerste werk samen.

FRÉDÉRIC JANNIN

Frédéric is eenentwintig als André Franquin en Yvan Delporte zijn eerste platen publiceren in *Le Trombone Illustré*, een piraatbijlage van het stripweekblad *Spirou*. Hij wordt ook geregeld gevraagd voor de fanzines *1815* en *Bizu*. De scenario's voor zijn gagreeks 'German en Wij', waarin de generatiekloof centraal staat, worden oorspronkelijk geschreven door zijn jeugdvriend Thierry Culliford – zoon van een zekere Peyo – tot Serge Honorez het van hem overneemt. Iets later maken Franquin en Delporte voor Jannin een strip op maat: 'De lotgevallen van Pieter Pook en Molleke'. De volgende decennia heeft alles wat hij doet te maken met zijn vele passies: hij is illustrator, scenarist, acteur, componist, muzikant en regisseur. Hij richt het humoristisch combo Les Snuls op en samen met Sergio Snul – aka Serge Honorez – wordt hij door zijn humor de absolute publiekslieveling van het koninkrijk België. Frédéric knoeit graag met muziekinstrumenten en weet ook wat mixen en monteren is. Hij richt de disco-punkformatie Bowling Balls op en scoort wat later met de groep Zinno in vrijwel heel Europa een nummer-één-hit.

Sinds 2008 is Frédéric Jannin weer 'thuis'. Bij Uitgeverij Dupuis vond hij zijn kompanen van het eerste uur terug, José-Louis Bocquet en Serge Honorez . Nadat hij eerst de inkleuring van de reeks 'Guust Flater' geremasterd heeft, pakt hij nu de verhalen aan van 'Robbedoes en Kwabbernoot' die door Franquin zijn getekend.

Uitgeverij Dupuis bedankt Isabelle Franquin, Frédéric Jannin, Marsu Productions en Jean-François Moyersoen voor hun hulp bij de totstandkoming van dit boek.

Uiteraard werd de reproductie van de originele platen van André Franquin in het Frans aangehouden. Om redenen van authenticiteit zijn ook alle illustraties, alsook de covers van Spirou, in het Frans hernomen.

De Marsupilami is de held in zijn eigen reeks sinds 1987.

TEKSTEN: SERGE HONOREZ EN JOSÉ-LOUIS BOCQUET
GRAFISCH CONCEPT: PHILIPPE GHIELMETTI
VERTALING: BOOM!, WINGENE

EERSTE DRUK
Wettelijk depot: mei 2012 – D/2012/0089/237
ISBN: 978-90-314-3174-8

www.dupuis.com
Gedrukt in de EU
Dit album werd gedrukt op papier dat afkomstig is uit ethisch beheerde bossen.

Bravo Brothers was het verhaal dat André Franquin prefereerde, zei hij zelf. Een verhaal van Robbedoes en Kwabbernoot, mét Guust, dat zich afspeelt op de redactie van het weekblad Robbedoes. Het is de ongebreidelde fantasie van de auteur, gesublimeerd door zijn talent. Burleske gags, herinneringen uit zijn jeugd, vertederende dierenpoëzie... dit bravourestukje is een der meesterwerkjes van de negende kunst. Onder het welwillend toezicht van Isabelle, dochter van de meester, en Frédéric Jannin, vriend en jarenlang medewerker, brengen José-Louis Bocquet en Serge Honorez twee versies van het verhaal. De eerste is opnieuw ingekleurd volgens de intenties van Franquin. De tweede versie is de facsimile van zijn originele platen. De virtuositeit van de ongeëvenaarde tekeningen komt zo volledig tot haar recht.

NUR 360
ISBN 978-90-314-3174-8

